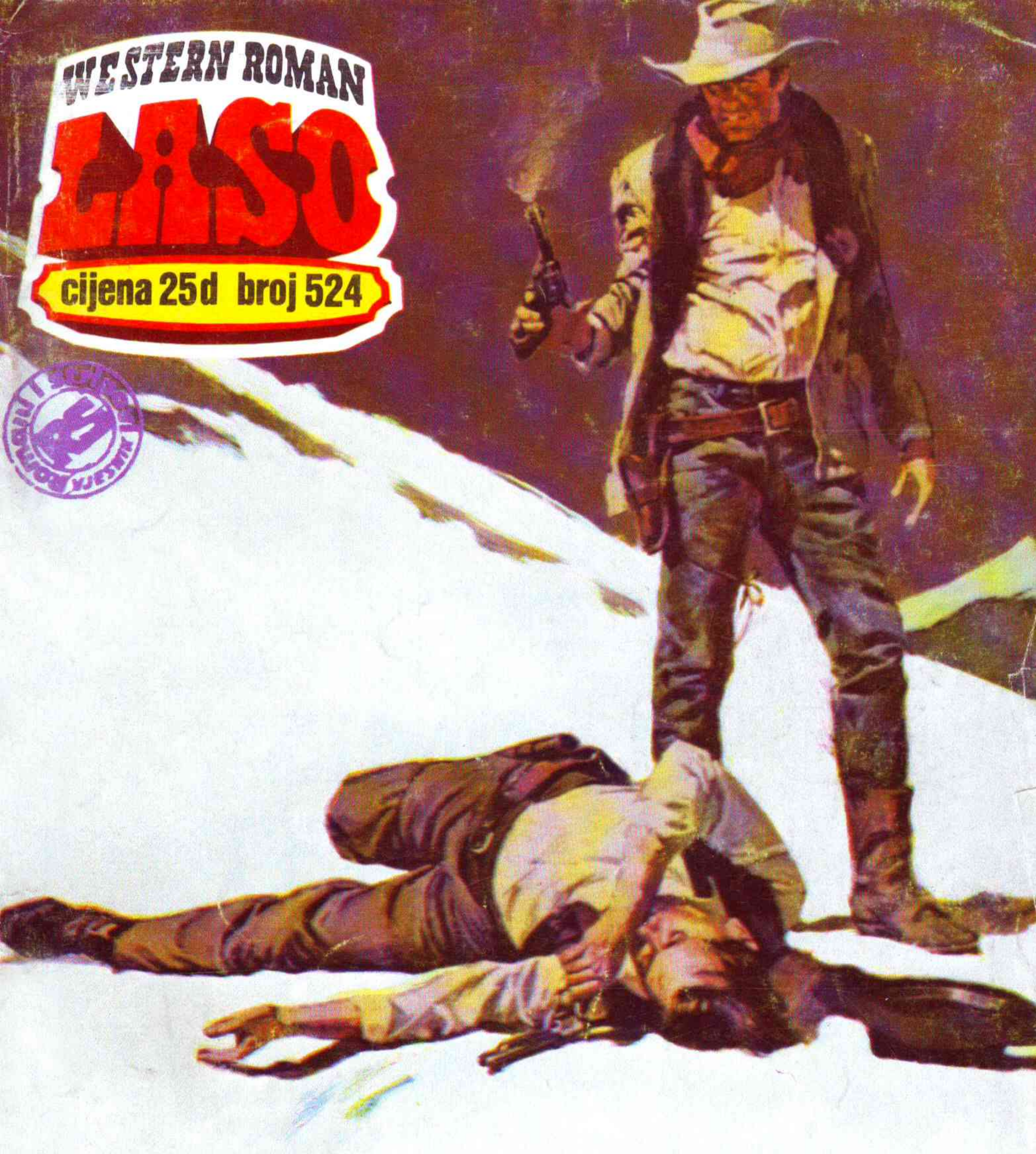

WESTERN ROMAN

LASO

cijena 25d broj 524

ZIMA U TEKSASU

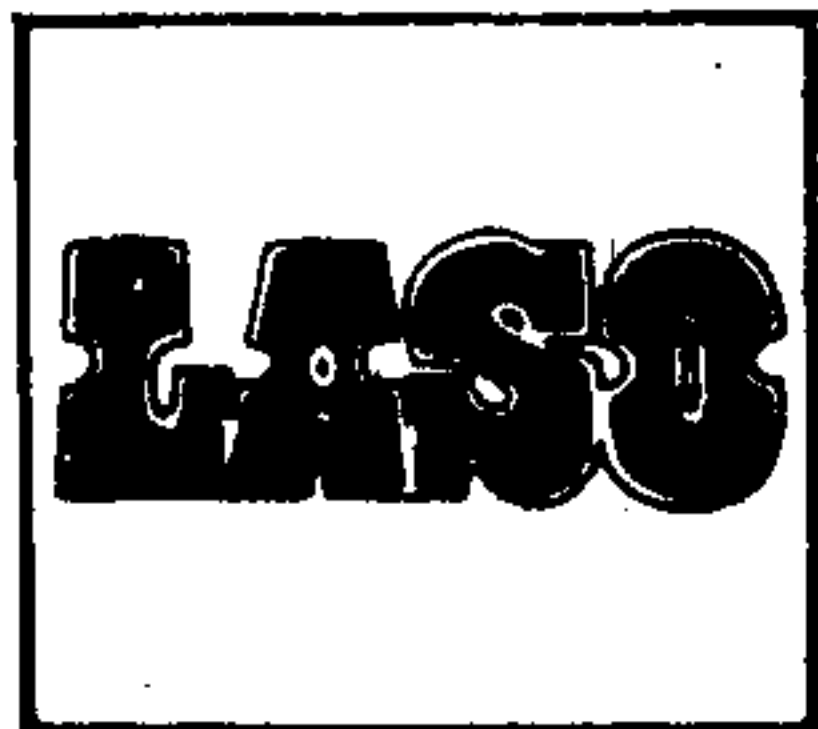

Preston Lewis:

ZIMA U TEKSASU

LASO 524

PRESTON LEWIS: ZIMA U TEKSASU

Naslov originala: **HARD TEXAS WINTER**

Recenzija: **B. Kosec**

Copyright: Tower Publications, posredstvom G. P. A. München

Prijevod: **M. Krmpotić**

Grafički urednik: **Ivica Bartolić**

Urednik: **Marcel Čukli**

SAVJET REDAKCIJE: Josip Adaković, dr. Vladimir Anić, **dr. Adolf Dragičević** (predsjedavajući), Nenad Brixy, Ljudevit Bauer, inž. Vesna Gazdag, Igor Golik, Marija Jurela, Borivoj Jurković, Želimir Košćević, Nada Šoljan, Ismet Voljević, Ana Župan-Bender – **GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:** Borivoj Jurković

LASO - Izlazi svaki tjedan - Izdavač: RO Novinsko-izdavačka djelatnost SOUR-a "Vjesnik" n.solo, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4 - Adresa uredništva: "Laso", Redakcija "Romani i stripovi", 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041) 515-555 i 519-555 - Tisak: RO Štamparska djelatnost "Vjesnik" n.solo - OOUR Novinska rotacija n.sub.o i OOUR TM n.sub.o, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4.

Cijena pretplate za godinu dana iznosi 1300 d ili 1170 d s popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 650 d ili 585 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 posto. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR "Vjesnik", Interna banka, s oznakom za "Laso". Cijena za inozemstvo: DM 2,00, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00. - Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00 HFL 37,00, US \$ 15,00 - Uplata za devizni račun 30101-37-7210-256 - Privredna banka Zagreb (za "Laso").

Ekonomska propaganda: "Vjesnik", Agencija za Marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Zadnja kolor-stranica 9000 d c/b stranica 7000 d

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973 od 26. XI 1973

LASO 524 izlazi 28. 10. 1983.

I

Umorne oči čovjeka zamotana u dugu sivu vojničku kabanicu napinjale su se ne bi li na kraju ceste ugledale gradić Crossrock, cilj njegova putovanja. Morgan Garrett se živo nadao da će zagaziti duboko u Teksas prije nego što stisne ciča zima. Međutim, sjeverin sa sura obzorja sve je više usporavao korake njegovu izmoždrenom konju ride dlake. Studeni zapusi vjetra govorili su mu da u Santa Fe neće stići do proljeća.

Vihor je hukao i grubo se tiskao oko Garretta, te viorio lijevim rukavom njegove sive vojničke kabanice poput zastave na pola stijega. Kako mu je lijeva ruka bila usahla, Garrett je teško i neprestance morao brisati prašinu desnom rukom, u kojoj je držao i uzde.

Otkad bijaše prešao rijeku Sabine i ujahao u Teksas prije nekoliko dana, Garrett više nije vidio garišta popaljenih kuća i opljačkanih gospodarstava ni ostatke porušenih mostova, kao u predjelima između Alabame i Teksasa. Ipak je rat ostavio trag na širokim poljima Teksasa, koja su ostala neobrađena i zapuštena, zaraštena u korov.

Garrettu su se oči sklapale od umora dok mu je konj klipsao cestom umoran od duga putovanja, ali poput svih konja što su ikada služili u konjaništvu, bijaše naviknut na duge zamorne marševe i oskudnu hranu.

I konj i konjanik sablastan su prizor na cesti: izmoždjeni i klonuli. Dok još nije bio bogalj, Morgan Garrett bijaše naočit muškarac, miljenik mnogih ženskih srdaca. Ali kao i njegov vrli konj, nikada on više neće smoći ljepotu i skupiti snagu svoje mladosti.

Premda još relativno mlad, na svojim je leđima nosio teško breme rata. Njegova ridasta kosa protkana sjedinama, dugačka i nepodšišana, prosijavala se u uvojcima ispod iznošenoga sivog vojničkog šešira konjaništva Konfederacije široka oboda koji se pregibao pod udarima vjetra. Preplunulo lice upalih obraza s jakim jagodicama još je jače isticalo njegovu mršavost i sivočelične oči, dok se njegov stasit lik gorovito uzdizao na sedlu.

Jedino što su žmirkave i pospane Garrettove oči ugledale na cesti bijaše osamljen kršan i plećat jahač, tako krupan da se Garrettu vranac pod njim učinio sićušnim. Garrettu je za-

pela za oko i njegova lovačka puška dvocijevka, a kad su dojahali usporedice i rumeni bucmasti obrazi.

— Koliko još ima do Crossrocka?

— upita Garrett pošto je najprije pozdravio neznanca.

— Još nekoliko kilometara, Johnny

— odvrati čovjek rumenih obraza, nazvavši Garretta posprdno Johnny zbog njegove sive vojničke kabanice.

— A ima li tamo neka dobra gostionica? Gladan sam kô vuk — prizna Garrett ne obazirući se na prizvuk prijezira u glasu drugog jahača.

— Ima jedna, pa biraj. Ako nemaš više pitanja, Johnny, ja odoh u lov.

— A što lovite? — upita Garrett više iz pristojnosti negoli znatiželje.

— Danas jarebice, al' nema dugo kako sam išao u lov i na ptičice u sivim vojničkim kabanicama.

— Nisam se nadao da ću natrapati na Jenkija i ovdje u Teksasu — iznenađeno će Garrett.

— Točno, Johnny, al' ti si ujahao u pokrajinu Madden, a mi smo glasali protiv otcijepljenja od Sjedinjenih Država... premda ne baš svi.

— Gospodine, nećemo sada o tome — pomirljivo će Garrett. — Nisam došao na Zapad kako bih ponovo otpočeo građanski rat. Oprostite što sam vas zadržao. Zbogom!

Garrett sliježe ramenima, pa koljenima stisne konja, davi mu znak da produži.

Čovjek rumenih obraza odjahao je u suprotnom smjeru a nije ni opazio mlohav rukav oko Garrettove usahle lijeve ruke. Siva vojnička kabanica s izbljedjelim vrpčama čina konja nička kapetana previše je bila zaokupila svu njegovu pažnju.

Billy Murphy je mrzio tu sivu odoru i sve što je ona nema tome davno predstavljala. Roden u Indijani, Murphy je bio još dječak kada je prije dvanaest godina s roditeljima došao u Teksas. Pošto je buknuo građanski rat, Murphy se kao mnogi njegovi susjedi koji su sa sjevera doselili u pokrajinu Madden, vratio u stari zavičaj i prijavio u vojsku Unije. Borio se za uzore u koje je žarko vjerovao, ali taj se žar ohladio u ogorčenost onog trena kada je Tom Dobbs, njegov najbolji prijatelj, pao u boju protiv vojnika u sivim kabanicama.

Studen je sjeverin fijukao hladnoćom od koje su podjednako zebli i Garrett i Murphy, samo što je Garrett pri pomisli da će uskoro stići u Crossrock osjetio u želucu još jaču glad. Nekako istodobno kad je Murphy stigao na svoje lovište, Garrett je prejahao brežuljak i u daljini ugledao prve kuće gradića Crossrock.

Iz te je daljine razabrao i nekoliko kuća u glavnoj ulici, a iza njih nejasno su se nizale kućice koje je prije izbijanja rata nekih 150 obitelji nazivalo svojim domovima. Poslije rata ponovo je nastanjena tek polovica tih kuća.

Onkraj grada nazirala se obala rijeke North Fork, koja je utjecala u Brazos. Na brežuljku uz tihe, lijene vode rijeke Garrett ugleda golem, grubo rijeke, kamenit križ po kojem je gradić dobio ime.

Čim je ujahao u glavnu ulicu, Garrett opazi da nekoliko ovećih kuća ima lažno drveno pročelje, pa su se iz daljine doimale većima nego što su zapravo bile. Na jednoj napuštenoj kući pročita izbljedjeli natpis SVRA-

TIŠTE. Pogled na zatvoreno svratište oneraspoloži Garretta, jer nije znao gdje će moći prenoćiti. Premda su mu ostala još samo tri dolara u džepu, ipak se nadao da će mu to dostajati dok ne nađe neki posao i zaradi koji cent da sebi i ridanu u zimskim mjesecima može platiti krov nad glavom.

Tako se Garrett, koji se još prije godinu dana nije morao odviše brinuti što mu je ostala još samo jedna zdrava ruka, odjednom uplašio da više nigdje neće moći naći posla. Tko će zaposliti jednorukog slugu kome je i cijepanje drva problem?

Crossrock nije bio živopisan gradić. Kuće su bile uglavnom od neizdjelanih brvna i nebojenih dasaka, koje su se u svojoj bezbojnosti i sivilu gotovo stapale sa sivim krajolikom.

Uz napuštene ili zapuštene kuće, što bijahu najtužniji prizor u Crossrocku, Garrett je projahao i mimo potkivačnice i konjušarnice pa dviju trgovina mješovitom robom i naposljetku stigao pred salun Benton, koji je spomenuo i lovac rumenih obraza.

Od saluna pa do obale nanizalo se još nekoliko daščara u kojima su bile trgovina sedlima i čizmama, pa igraonica biljara i kuća od nepečenih cigli u kojoj je nekada stolovala banka, te sijaset sirotinjskih potleušica uz samu obalu.

Naravno, Garrett se uvijek najprije pobrinuo za konja, ali u tom času prazna su mu crijeva tako krulila od gladi da je odlučio najprije svratiti u salun, nešto pojesti i propitati se za posao i prenoćište. Ako nešto uglavi, odvest će ridana u konjušnicu i s ostatom novca platiti da mu ga dobro istimare i nahrane. Ne nađe li posla,

odjahat će dalje na zapad i nadati se boljoj sreći.

Prije nego što je ušao u salun, napojio je ridana na javnom pojilu na malenom trgu, pa ga zatim zavezao za privezište ispred saluna.

Otvorio je ulazna vrata. Studen vjetar zapuhao je za njim u salun i uzvitlao piljevinu s poda. Ušao je u toplu prostoriju i odjednom se osjetio ugodno, kao da je zakoraknuo u raj.

Nevelik salun imao je dva reda od tri stola sa svake strane prolaza posuta piljevinom od točionika od crnog drva. Samo jedan stol, u kutu uz peć, bijaše zauzet. Za njim je sjedilo društvo od pet mladih muškaraca u kaubojskoj odjeći. Trbušasta željezna peć žarila je toplinom. Iza točionika zdepast debeljuškasti muškarac gusta crna brka kupio je sa točionika pladnjeve, da bi ih ponio u kuhinju. Zastao je i zagledao se u došljaka.

— Želite li nešto popiti, gospodine?

— upitao je novodošla gosta.

— Radije bih nešto pojeo — odgovori Garrett, gledajući u pladnjeve.

— Upravo unosim u kuhinju ono što je još ostalo od objeda. Mogu vas samo time poslužiti. Hrana se ohladnjela, ali glad je najbolji kuhar, zar ne?

— Pravo govorite. A koliko to stoji?

— upita Garrett i posegne rukom u džep hlaća.

— Topao obrok 20 centi, hladni ostaci 15. Pošteno? — upita krčmar i zagleda mu se u oči.

— Pošteno — potvrdi kratko Garrett.

— Maude! — pozove krčmar ženu iz kuhinje. — Donesi natrag pladanj s mesom i repom. Imamo gosta.

Kad je Garrett otišao do kraja točionika i sjeo za njemu najbliži stol, sreo se licem u lice s Maude Benton. Poput njezina muža, i krčmarica je bila ćeljade niska rasta i debela. Očito, pojedla bi svaki dan sve ostatke hrane samo da ih ne baci.

— Dobar dan — pozdravila ga je pošto ga je najprije sa svih strana dobro ogledala. I prije nego što je dospio napuniti svoj tanjur mesom i repom, Maude je uočila mlohav rukav oko njegove lijeve ruke.

— Hoćete li da vas ja poslužim? Kažite mi samo što želite i koliko — rekla je tihim glasom.

— Najljepša vam hvala — odvratio joj je Garrett i promatrao je dok mu je punila tanjur.

— Odakle dolazite? — upita ga Maude Benton.

— Hej, Maude — uskoči Maudin muž — ne gnjavi gosta znatiželjnim i glupim pitanjima.

— Što se ti tu miješaš! — odbrusi mu žena. — Čovjek je možda željan razgovora koliko i jela. Radije mu donesi još koju krišku kruha iz kuhinje!

Garrett se krišom nasmijuljio kad je krčmar poslušno otišao u kuhinju po kruh bez ijedne riječi pogovora.

— U Alabami mi je bio dom. Više ga nemam — odgovori Garrett da zadovolji njezinu znatiželju.

— Mnogo je ljudi ostalo u ratu bez svega. Neki i bez glave. Posljedice svi osjećamo još i sada. Ne može se uništiti cvijet jednog naraštaja da to zemlja ne osjeti. I ovdje se sve izmijenilo od rata i proći će mnogo vremena prije nego što će se ljudi prestati mrziti zbog onog što je nekad bilo.

— Točno govorite, gospodo — potvrdi Garrett punim ustima i kimne.

— Gdje je već taj kruh, Wallace? Što radiš tako dugo u kuhinji? — izderala se debela Maude za svojim mužem u kuhinju.

— Odmah, ženo, strpi se! Što se neprestance dereš na mene? — odvrati joj muž srdito čim je dotrčao iz kuhinje s kruhom u kotarici. Zatim se mirnim glasom obratio Garrettu kao da ga moli neka razumije njegove muke: — Ne slušajte je, gospodine, molim vas. U nje je duga jezičina, a u glavi nema ni zrna soli, pa uvijek izvali ponešto nezgodno i ima zbog tog neugodnosti.

— Osamljeni jahač — odgovori mu Garrett da bi ga smirio — uvijek želi s nekim porazgovarati... čim se najede, naravno.

— Oprostite, molim vas. Samo vi jedite na miru. Uzmite još repe. Hrana će vas okrijepiti — pomirljivo će Maude koja nije mogla držati jezik za zubima.

— Ako se od nje ne usere! — dobaci jedan od kauboja sa susjednog stola, na što cijelo njegovo društvo prasne u gromoglasan smijeh.

Maude Benton s prijezirom i gadenjem u očima šibnula je jarosnim pogledom kauboja za stolom iza peći.

— Nemojte se obazirati na te neotesane klipane i svadljive napržice, upozori Garretta debela Maude. — Samo se vi najedite. Donijet ću vam šalicu kave od ječma.

— Od ječma! — zgrozi se Garrett.

— Gospodine, zar ste zaboravili da je rat završio prije samo nekoliko mjeseci? Mi već dugo nismo okusili pravu

kavu. Ako je stari Dobbs i ima u svom dućanu, mi je sebi ne možemo priuštiti. Preskupa je.

— Donesite mi onda, molim vas, šalicu te kave od ječma — reče Garrett.

Kad je Maude Benton otišla u kuhinju, šaputanje za stolom iza peći, oko kojeg su sjedila petorica mladih kaubojâ koje je Maude Benton okrstila neotesanim klipanima i napržicama, privuklo je cijelu Garrettovu pažnju. Doduše, zbog pucketanja ognja u peći nije mogao razabrati jasno ni riječi od onoga što su razgovarali, ali slutio je da njega ogovaraju.

Dok je jeo meso slatkasta okusa i odlučio kako je bolje da Maude i ne pita od kojeg je živinčeta, hinio je da ne čuje razgovor kaubojâ koji su upravo ustajali i spremali se da pođu kući. Međutim, jedan od njih prošao je mimo Garrettova stola i dok se smucao među stolcima, srušio je njegovu sivu vojničku kabanicu s naslona stolca preko kojega ju je Garrett bijaše prebacio. Kabanica padne na pod posut piljevinom.

— Oh oprost, vojniče! — počeo je sa sprdnjom u glasu. — Nije bilo namjerno. Samo sam je dotaknuo, no to je bilo dovoljno da padne kao i cijela dična vojska Konfederacije.

Kauboji su veselo zahihotali, kad su to čuli, a Garrett prvi put pogleda u mladog napasnika, mladića srednje visine i lijepo razvijenog. Mladićeve su smeđe oči iskrile, a usta mu je iskrivilo pakosno smijuljenje. Lice bi mu bilo čak ljepušasto da ga nisu nagrđivala dva dugačka usporedna ožiljka preko desnog obraza: od uha do gonje usne. Smeđim ih je brkom

nastojao skriti, što je još više unakazilo izgled njegova lica.

Pošto ga je ošinio mrkim pogledom, Garrett se sagnuo da podigne kabanicu s poda.

— Nemoj se truditi. Pusti to meni — ponudio se brkati mladić. — Ja ću, jer jednorukom je bogalju teško s nje otresti piljevinu.

Na to se ponovo začuje veseo hihot mladićevih prijatelja. Garrett stisne zube i ne izusti ni riječi. Bentonovi, koji su od straha prestali pospremati točionik, piljili su nijemo u njih.

— Mogao si me pozvati, pa bih ti i meso narezao u komadiće da se ne mučiš — dodao je drski mladić.

Uz gromoglasan smijeh kauboji su napokon izišli iz saluna. Posljednji koji je izišao nije za sobom zatvorio vrata i zapuh vjetra ih je uz tresak širom otvorio, pa su zazvečala sva okna na prozorima. Wallace Benton, psujući u bradu, protrči, pa ih zatvori, dok je Maude prišla Garrettovu stolu.

— Imate vrlo uljudne goste — podrugljivo će Garrett prije nego što je Maude dospjela otvoriti usta.

— Rekla sam vam da su to napržni, neotesani klipani. Boji ih se cijeli grad. Njih i njihovih svinjarija — promrmlja debela Maude, pa nastavi: — Polovicu nesreća koje je Crossrock proživio u vrijeme rata slobodno možemo pripisati tim mladim zlotvorima. Doduše, teško je bilo što dokazati, ali nitko u pokrajini Madden za vrijeme rata nije bio siguran od njih. Svi su se časni ljudi prijavili u vojsku, bilo Unije, bilo Konfederacije, i otišli na vojnu. Brad Decker... tako se zove onaj prostak što vas je htio izazvati... i njegovi prijatelji dobro su iskoristili

vrijeme dok su kod kuće ostale samo žene s djecom i starci.

— Opet dosaduješ tom jadnom čovjeku svojim brbljarijama. Dovoljno je da ga upozoriš neka ih se klone — prekori krčmar svoju ženu.

— Takvih je podlaca bilo posvuda u vrijeme rata — reče razložno Garrett poslije kraće šutnje.

— Teško da je itko bio tako zao i opak kao Brad Decker. Oh, ima moj muž pravo! Što vas s time gnjavim, umjesto da pričamo o nečem drugom... ljepšem. Nego, kažite, kamo ste se zaputili? — upita je Maude da bi zadovoljila žensku znatiželju.

— Što se to tebe tiče! — ponovo je ukori muž.

— Nije to nikakva tajna, gospodine Benton, jer ni ja sâm to zapravo ne znam. Pošao sam u Santa Fe, ili možda čak do Kalifornije, ali prije nego što je zahladnjelo. Sada mi se čini da ću se morati negdje ovdje skrasiti i zaposliti do proljeća.

— Došla su teška vremena — reče krčmar, praveći se pametan. Sjednuvši za Garrettov stol, nastavi: — Ima posla, ali ljudi nemaju novaca da plate slugu.

— Ako nema ovdje, možda ima negdje u blizini — napomene Garrett.

— U kojoj blizini? — zaprešasteno će Wallace Benton. — Poslije Cross-rocka pružila se samo pustoš! Nema gotovo više ništa. Cesta se sužava u običnu stazu čim izjašete iz grada na drugu obalu rijeke.

— K tome — javila se opet Maude, koju je svrbio jezik — kako zapadno odavde već nekoliko godina više ne krstare vojne ophodnje, Indijanci su se ponovo osilili. Komanči i Kijove

gospodare krajinom. Ostanite vi lijepo samo ovdje, ako ikako možete. To vam je najbolje. Kljast čovjek ne može daleko stići po rogatoj zimi u ovim krajevima.

— Pobogu, Maude, pazi što govoriš! Vrijedaš čovjeka — prigovori joj gotovo ljutito Benton.

— Ništa to nije. Oguglao sam ja već na to — pomirljivo će Garrett.

— Oh, molim vas, oprosite mi moju nesmotrenost. Wallace ima pravo. Uvijek sve zabrljam svojom lajavom jezičinom — ispričala se debela Maude.

Poslije tog nezgodnog ispada debele krčmarice Garrett je nastavio objedovati, a Bentonovi pospremati. Wallace Benton donio je iz dvorišta još jedan naramak nacijepanih drva i, pošto ih je istresao u sanduk za drva pokraj peći, baci na vatru u trbušastu željeznu peć još jednu kladicu. Maude je užurbano brisala stolove.

Garretta je ujela za srce pakosna zadjevica Brada Deckera. Da će me izvrgavati ruglu svaka šuš-buša, na to se moram priviknuti, uvjeravao je sama sebe. Da su mi samo dvije zdrave ruke, pokazao bih ja već njima, pomisli ali, odmah se zatim prisjeti da nema nikakva smisla maštati o nečemu što više nikada neće biti. Što se prije privikne na takva ponižavajuća podrugivanja, i na to da ima samo jednu zdravu ruku, to će život kao bogalja bivati sve podnošljivijim.

Iz tih crnih misli trgnuo ga glas Maude Benton, kada ga je krčmarica upitala hoće li krišku savijače od krumpira. Glatko ju je odbio i poslije jela nastavio razmišljati o svojoj ne

baš ružičastoj budućnosti. Ako se nema čemu nadati u Crossrocku, još se gore mogu nadati na svom putu do Santa Fe. Bentonovi su mu samo potvrdili ono što je već prije bio čuo o zimi i Indijancima u tim krajevima.

Bentonovi su procijenili da je njegov položaj nezgodan, a njemu se još prije nekoliko mjeseci budućnost činila sigurnom i bezbrižnom. Tamo, u Alabami, nije imao neku veliku plantažu, prema južnjačkim pojmovima, ali bila je dovoljno velika da ga susjedi u pokrajini Mallory smatraju gotovo veleposjednikom.

Garrett je preuzeo plantažu u svoje ruke poslije smrti svog oca, samo devet mjeseci prije bombardiranja Fort Sumtera, i nije razočarao svoje susjede. Iako bijaše mlad, njegovo stručno znanje i razumno gospodarenje iznenadili su mnoge, koji su mislili kako je Garrett rođen da se bavi politikom i državničkim poslovima. Međutim, nitko nije ostao iznenađen kad je Garrett ustrojio odred konjanstva. Konfederacije čim je buknuo građanski rat i kad je bio imenovan njegovim zapovjednikom.

Za njega je rat bio teška mora jer je vidio kako ginu njegovi dragi prijatelji i susjedi. Čim je rat završio, Garrett se vratio na svoju zemlju. Ali nju su već bili ugrabili doseljenici sa Sjevera čim predaja bijaše potpisana. Stigavši kući, ustanovio je da mu je od cijelog imanja ostala samo okućnica. Na njoj su bili pokopani njegovi roditelji, koji su umrli prije rata. Uz njihove grobove našao je i tri svježih humka: mjesta vječna počinka ljubljene žene i dva nejaka sinka. Lakše mu je stoga bilo otći odande negoli

živjeti u sjeni bolnih i neutješnih uspomena u pokrajini Mallory.

Pošto je na njihove grobove, posadio grmove divljih ruža, Garrett je odjahao na zapad da se ni jednom jedinom riječi nije oprostio od nekadašnjih susjeda, onih koji su preživjeli rat.

Doista, graničarska područja na Divljem zapadu bijahu prevelik i pretežak izazov za jednoruka čovjeka. Nedvojbeno, odricanja i patnje doimale su se nepremostivima, ali južnjačke države morale su pretrpjeti porođajne muke obnove, a sva nadanja u pravednu obnovu umrla su zajedno s predsjednikom Abrahamom Lincolnom.

Da se Garrett skrasio bilo gdje između pokrajine Mallory i Teksasa, sve bi ga podsjećalo na prošle sretne dane i njegovu obitelj. Teksas, međutim, bijaše još podosta divlja i nenaseљena zemlja, pusta i dovoljno prostrana zemlja zaborava i otvorenih vidika.

Jest, Garrett je žudio za potpunom promjenom i gotovo pusta krajina oko Grossrocka bila je baš ono što mu je odgovaralo. Što je duže o tome razmišљao, to je bivalo uvjereniji kako je najbolje da se neko vrijeme zadrži u tom Crossrocku. Međutim, kako je ta odluka ovisila u najmanju ruku o tome hoće li naći bilo kakav krov nad glavom, znao je da i ona nije konačna.

Podigao je glavu i pogledao prema točioniku.

— Razmislio sam dobro o svemu — prekine Garrett odulju šutnju, što je debela krčmarica Maude jedva dočekala — a i vaše su me riječi uvjerile

da nema drugog izbora nego prezimiti u Crossrocku.

— Oh, zaboga — zavapio je Wallace Benton — nije vrug da ste se uplašili onog što vam je Maude rekla o Indijancima! Vi biste se mogli i probiti do Santa Fe da vas Indijanci ne skalpiraju i prije nego što ciča zima zamrzne krajinu, premda odavde do tamo nema baš mnogo mjesta gdje biste mogli skloniti glavu pod krov.

— A znate li, možda gdje bih se mogao ovdje smjestiti?

— Ha, to je pravo pitanje. Doista, ne bih vam znao reći otkako je svratište zatvoreno.

— A posao?

— Još jedno pitanje na koje ne znam odgovor. Kako vam već rekoh, ljudi nemaju novaca da plaćaju sluge, a oni koji i imaju koji dolar, ne vole južnjake. Maude, što ti kažeš? — dovikne krčmar ženi.

— Ako smijem išta kazati — odvrtila je pomalo uvrijeđeno žena mužu — i ja mislim isto što i ti. Bill Murphy bi možda trebao nekoga da mu pomogne krčiti šumu, ali sumnjam da ste vi sposobni za taj posao — obrati se Maude Garrett. — Čak i da jeste, on vas zacijelo ne bi uzeo. On je, u načelu, protivnik ljudi u sivim vojničkim kabanicama.

— Znaš li još koga kome je potreban sluga? — upita je muž.

— Ha, znam. Možda starom Dobbsu. Čula sam da traži pomoćnika za rad u dućanu. Ona njegova kći nije mu baš od velike pomoći pri težim poslovima.

— Kako to mislite? — znatiželjno će Garrett, koji je već bio odlučio da se za posao propita u trgovini pokraj koje je prošao kad je dojahao u grad.

Wallace Brenton stajao je i šutio trenutak, razmišljajući, a onda odgovori:

— Iskreno govoreći, sumnjam da ste vi osoba koja bi mu odgovarala.

— Zar zbog ruke? — upita Garrett pošto je ustao i obukao kabanicu.

— Zbog toga, ali i ne samo zbog toga. Vidite, gospodine, kazao sam već da je prokleti rat unio razdor među ljude u našoj pokrajini. Govorim to zbog te vaše sive vojničke kabanice. Dobbsov jedinac nosio je plavu vojničku kabanicu i nikada se nije vratio iz rata.

II

Zubati je vjetar ulicom zavijao svoju zimopojku. Vitlao je u mahovitom vrtlogu ostru prašinu, a ciča zima prikovala je ljude uz tople peći.

Čim je Morgan Garrett izišao iz saluna i zakoraknuo na praznu ulicu, zgrčio se od studeni. Njegov promrzao ridan, nekoliko konja pokritih gunjem niže u ulici prema prijelazu na rijeci, i par mazgi upregnutih u teretna seljačka kola bijahu sve živo što se moglo vidjeti na ulici.

Pritisnuo ga je težak osjećaj osamljenosti. Da vjetar nije meo i fijukao ulicom, činilo bi mu se da ga je progutala ona neprirodna, sablasna i prazna tišina prije juriša, koja sjedne na uši ljudima pred smrt i spusti se na zemlju kao kobni predznak sudnjeg dana.

Zamotavši se dobro u kabanicu, Garrett pride ridanu, prozeblom i gladnom, pa ga povede u konjušnicu, pokraj koje je projahao kad je ušao u grad.

Konjušnica bijaše velika raskli-
mana daščara puna pukotina kroz
koje je šibao propuh. Otvorio je velika
kolska škripava vrata, napola istru-
nula na zardalim šarkama, i uveo ri-
dana u tamnu i duboku prostoriju s
rupama na krovu kroz koje je prosija-
vala danja svjetlost. Zaudarala je na
stajski gnoj i suho sijeno. Nije bila
bogzna što, ali pod njenim će krovom
ridan biti barem zaštićen od vjetra
kad zade zubato sunce.

— Dolazim! — doviknuo mu je hra-
pav glas iz jednog pregratka s jaslama
u prošari tamnih sjena i slabe svjetlo-
sti. Osim nekoliko konja u staji je dre-
muckao lijen i olinjao poas, ispod
kola za prijevoz sijena. U dnu staje
uzdizao se sve do tavanice, oveći stog
sijena.

— Što želite? — upita isti hrapavi
glas koji mu se javio kad je ušao u
konjušnicu, a iza pregratka uz sâm
stog sijena pojavio se mršav čovjek
izborana lica i mišićavih ruku, kakve
se mogu vidjeti samo u kovača.

— Imate li mjesta za mog konja?
— upita Garrett.

— Ako imate novaca, ima i mjesta.

— Ovisi o cijeni.

— Prva noć, sijeno i timarenje
stoje 25 centi, dalje po danu 20 centi.
Plaća se unaprijed.

— Platit ću vam za dvije noći —
pristane Garrett i posegne rukom u
džep po novce.

— Može — suglasi se konjušar.

Garrett mu preda uzde i krene za
njim do posljednjeg pregratka. Kada
je konjušar počeo otkopčavati pot-
prug sedla, opazi da je ljevica pod iz-
bljedjelom sivom vojničkom kabani-
com usahla.

— Ovdje u gradu nitko nema
ovakvo sedlo. Je li to sedlo konja-
ništva?

— Da. A ja sam već i navikao na nj.
Lakše je od većine drugih sedala.

— Pa da. Po vašoj lijevoj ruci zak-
ljučio sam da vam je potrebno lakše
sedlo. A gdje ste to zaradili?

— U ratu. Bio sam ranjen, kao i
mnogi drugi.

Šutjeli su nekoliko trenutaka dok
je konjušar rasedlavao ridana. Zatim
je konju donio naramak sijena i uzeo
četku da ga istimari.

— Imate laganu ruku za kovača —
napomenuo je Garrett dok je gledao
konjučara kako četka ridana.

— Nije ruka ništa kriva. Krive su
godine. Ostario sam. Ostavila me
snaga, a ja sam stoga ostavio čekić i
nakovanj — objasni konjučar uz turo-
ban osmijeh.

— Svatko od nas ima svoj križ —
utješno će Garrett govoreći više sebi
negoli ostarjelom kovaču, kome je ost-
alo još samo snage da četka konje —
koji mora nositi. E, čini mi se da će
ridan ovdje biti u dobrim rukama.
Idem ja sada. Moram negdje potražiti
prenočište.

— Teško ćete ga naći, jer je svrati-
šte zatvoreno. Ako ništa ne nadete, vra-
tite se ovamo. Pravoj vojničini i sijeno
je udoban ležaj, a ima tu i gunjeva
podsedlica, pa se njima možete po-
kriti. Bolje vam je to nego na podu po
ovoj zimi.

— Hvala vam, gospodine. Vrlo ste
susretljivi. Možda ću se morati i vra-
titi ako ništa ne nadem.

— Nemojte me nazivati gospodi-
nom. Ne pristaje to meni. Ja sam rad-
nik žuljavih dlanova. Zovem se Hol-
comb. John Henry Holcomb.

— Dobro, Holcomb, kako hoćete. Do viđenja!

Prebacivši sedlo preko desnog ramena, Garrett ponovo izàde na studenu vjetrovitu ulicu. Sjene su se izdu-ljile kad je stigao do Dubbsove trgovine mješovitom robom. Ostalo je još sat-dva do zalaska sunca. Vjetar se igrao lovice s nekoliko lopti suha korova, koje je mahnito kotrljao ulicom ispred Garretta.

Popeo se na drven nogostup i naj-prije prošao ispred trgovine, piljeći unutra kao vojni izviđač što uhodi neprijatelja. Iznenadile su ga police pune razne robe. Dobbsov je dućan bio bolje opskrbljen nego što se Garrett mogao nadati poslije razgovora s Bentonovima. I pune su police potkrijepile njegovu nadu da je starom Dobbsu doista potreban pomoćnik, u dućanu. Iza stražnje tezge Garrett opazi čovjeka s pregačom. Posluživao je nekog kupca. To je zacijelo Dobbs, pomisli. U dućanu bijaše i mlada djevojka. Sjedila je iza tezge odmah do izloga. Zaokupljena čitala je neku knjigu i nije s nje podigla pogled ni kad je Garrett ušao.

Premda ju je pogledao samo letimično, Garrett je ostao osupnut djevojčinim nježnim izgledom. Duga smeđa kosa uokvirivala joj je lice mlječne pusti. Sjedila je uspravno i to njezino uspravno držanje nategnulo je njezinu svijetložutu bluzu sa zakopčanim ovratnikom preko jedrih i oblih djevojačkih grudi. Nježne crte lica bijahu u upadljivoj suprotnosti s grubim teksaškim okolišem i to je još jače isticalo njezinu izvanrednu ljepotu. Takva profinjenost bijaše tuda toj teksaškoj sredini.

Duboko je uzdahnuo i otvorio vrata. Zvonce iznad vrata jetko je zazvečalo. Nije se ni najmanje iznenadio što ga čovjek pregačom nije ni pogledao, nego je nastavio posluživati neku stariju ženu izborana lica, ali ga je veoma iznenadilo što je djevojka za prednjom tezgom mirno nastavila čitati ni ne pogledavši ga.

Prišao je prednjoj tezgi, za kojom je sjedila smeđokosa djevojka u žutoj bluzi. Svakim je korakom bivao sve više zadivljen njezinom ljepotom, licem nevine djevojčice i tijelom zrele žene. Tek pošto je prišao tezgi i na nju stavio sedlo, djevojka je podigla glavu i upitno ga pogledala.

— Želite li nešto?

— Želim razgovarati s vašim ocem.

— Kako znate da je to moj otac kad me ne poznajete? — upitala ga je začuđeno.

— Služavka ne bi nikada nastavila čitati knjigu kad kupac uđe u dućan, a premladi ste da biste mu bili žena — odgovorio joj je Garrett.

Njegov logičan i pomalo drzak odgovor rasplasmao je vatru u njezinim plavim očima. Očito ta mlada djevojka nikome nije dopuštala da se ismijava na njezin račun. Međutim u tim je očima žarilo još nešto: zrnce himbe, koje je nagrđivalo njezinu inače besprijekornu ljepotu.

Zaklopila je ljutito knjigu i ustala.

— Ako netko dode u dućan a ne namjerava ništa kupiti, ne vidim druge žurbe nego da ga što prije otpravim.

— Imate pravo. Nisam znao da se na meni vidi da su mi džepovi prazni — prizna Garrett uz plah osmijeh.

– Svi bivši vojnici u sivim odorama nemaju mnogo novaca. K tome, mi primamo samo dolare Unije – rekla mu je poslovnim tonom dok ga je gledala smrknutim pogledom, a zatim doda: – Otac će za koji tren biti slobodan, pa ćete s njime razgovarati. Ako doista nećete ništa kupiti, pustite me da na miru nastavim čitati. I nemojte me više zanovijetati, molim vas.

Odrješitost te djevojke duboko se dojmila Garretta. Podigao je sedlo s tezge i pokunjeno pošao prema peći u sredini dućana. Prvi put poslije nekoliko godina uživao je u mirisima koji su se širili s polica i pokušao ih je prepoznati. O da, nanjušio je i miris kave, koji se miješao s ostalim ugodnim mirisima kolonijalne robe i vonjem sagorene jelovine iz peći.

Kad je napokon žena izborana lica pokupila svoju košaru i izišla iz dućana, Garrett pogleda u trgovca s pregaćom koji je upravo pošao prema njemu. U Dobbsa su bile plave prodorne oči, kao u njegove kćeri, i smeđa kosa ali prosijeda. Nos mu je bio uzak i ravan, usta skupljena, pa po njima Garrett nije mogao razaznati kakva je Dobbs raspoloženja.

– Gospodine Dobbs – počeo je Garrett i pružio mu desnu ruku – ja sam Morgan Garrett iz pokrajine Malory u Alabami, a na putu na zapad. Zastudnjelo je prije vremena, a ružno vrijeme i zima nisu ugodni suputnici, pa moram ostati u Crossrocku dok ne nastupi proljeće i vrijeme se proljepša... naravno, ako ovdje nadem neki posao i krov nad glavom. Čuo sam da bi vama dobro došao sluga.

Vlasnik trgovine mješovitom robom stajao je trenutak bez riječi i

pomno odmjeravao došljaka od glave do pete. U tom je trenutku Garrett pomislio da je pogriješio što se pred trgovcem pojavio u sivoj vojničkoj kabanici. No što ga je duže Dobbs promatrao, Garrett je bivao uvjereniji da mu to uopće nije važno. Na kraju krajeva, Dobbs bi svakako prije ili poslije otkrio istinu, a što je drugo Garrett i mogao obući kad je imao samo tu nesretnu sivu vojničku odoru.

Iskosa, ispod oka, Garrett opazi da je Dobbsova kći načas prestala čitati i da pažljivo promatra oca i sluša što će on reći.

– Danas ste dojahali, zar ne? – napokon je Dobbs prekinuo neugodnu šutnju, pa sam odgovorio na svoje pitanje laganim kimanjem glave, a onda tihim glasom nastavi: – I na svom ste putu ovamo vidjeli uglavnom neobrađena polja i zapuštena gospodarstva. A kad je ljetina slaba, farmeri nemaju novaca da kupuju robu u trgovaca. To znači slab utržak, a kada nema kupaca, trgovcu nije potreban pomoćnik u dućanu.

Djevojka se zadovoljno osmjehnula kad je to čula i dala se ponovo na čitanje. Kad je Garrett zaustio da nešto kaže, Dobbs nastavi:

– Pa ipak, ako nemate pretjeranih zahtjeva i voljni ste marljivo raditi, možda bih vas mogao zaposliti.

Čim je to čula, djevojka je ponovo čitati. Zatim zatvori knjigu, ustane i pride muškarcima.

– Dajte mi stać i hranu i koji dolar da platim konjušnicu za konja – odgovorio Garrett ni ne razmislivši.

– Oče, zar doista imamo novaca da plaćamo i slugu? – zaprepašteno povišenim glasom upita djevojka oca dok su joj plave oči jarosno plamsale.

— Idi tamo i čitaj, Peg! Ja ću se sam nagoditi s gospodinom — strogo joj naredi otac, a zatim upita Garrett: — Znete li možda voditi poslovne knjige?

— Znam. Nekada sam imao svoju plantažu pamuka — odgovori Garrett.

— Kljast ste, vidim. Možete li jednom rukom podizati vreće s brašnom i tovariti kola?

— Ne brzo kao nekada, dok sam imao dvije ruke, ali jedna vrijedna ruka vrednija je od dvije lijene.

— Više od vaše usahle ruke brinu me vaši politički nazori — nastavi Dobbs, namrštivši čelo. — Znete, moj je jedinac poginuo u ratu i moja su politička uvjerenja oprečna vašima. Stoga ne smijete o njima raspravljati s mojim prijateljima i mojim kupcima.

Garrett je bez riječi pristao na taj Dobbsov uvjet i samo potvrdno kimnuo. Međutim, Peg Dobbs nije više mogla šutjeti.

— Zašto nam je to potrebno, oče? Sami smo se snalazili otkad je umrla majka, pa možemo i dalje. Zatreba ti li pomoć, Billy ima dvije zdrave i snažne ruke, a trgovačke knjige znam i ja voditi.

— Peggy, dušo, ja imam svoje razloge zašto to radim i oni su mi važniji od tvojih prigovora. Prestani se samnom rječkati — odvrati Dobbs strogim glasom i pruži Garrettu ruku.

— Danas je već kasno. Počet ćete raditi sutra ujutro. No nešto vam ipak moram objasniti još večeras. Dućan otvaram u osam ujutro. Vi morate ustati sat prije i dočekati me.

Garrett je pažljivo slušao Dobbsove upute i ponavljao ih u sebi, da bi ih što bolje zapamtio.

U pet sati Dobbs je otpravio Peg kući. Otkako je Dobbs odlučio zaposliti Garrettta kao pomoćnika djevojka se držala po strani i nije htjela ni cikle riječi progovoriti sa strancem koji je prije sat vremena banuo u njihov dućan i drsko je oslovio.

— Moja kći i ja živimo u kući podalje odavde — objasni Dobbs Garrettu kad su ostali sami — i ja želim da mi vi čuvate dućan. Stoga sam vas i unajmio. Za vrijeme rata, dok smo svi živjeli u oskudici, nitko ništa nije imao. Čim je rat završio nabavio sam dosta robe i obnovio zalihe, pa se bojim da bi se neki nečasni ljudi mogli polakomiti da do nje besplatno dodu.

Dobbs je zatim poveo novog pomoćnika iza tezge i kroz stražnja vrata u malenu prostoriju u kojoj su bili skladište i uređ. Uza zid koji je skladište odvajao od dućana bila je poljska postelja s pokrivačima i perinom.

— Ovdje ćete spavati. Nije baš najmekša postelja u Teksasu ali mekša je od tvrde zemlje — reče Dobbs i pokaže postelju.

— Bolju nisam mogao ni poželjeti. Vjerojatno je to više nego što ću vam moći ikada vratiti.

— Čuvajte vi meni dućan i skladište, pa mi se ne možete bolje odužiti. Imate li pištolj? — htio je znati Dobbs.

— Imam, ali nemam metaka.

— Meci su pod stražnjom tezgom zlu ne trebalo.

— Nadam se da mi neće trebati. Sit sam ubijanja.

— Vi možda mislite da je to već dozlogrdilo i drugim ljudima, ali nije. Rat je možda riješio pitanje otcijepljenja i ukinuo robovlasništvo, ali nije

ugasio i mržnju među ljudima, jal i pohlepu, ovdje u pokrajini Madden.

– Osjetio sam to iz razgovora s nekim lovcem kojeg sam sreo na putu ovamo.

– Pučanstvo u pokrajini Madden bilo je podijeljeno u dva tabora, ali to nije bilo najveće zlo. Najveće je zlo što su se neki pustopašni mladići odmetnuli. Nisu se htjeli javiti u vojsku i za vrijeme rata zlostavljali su žene, plašili djecu i pljačkali starce.

– Možda će se ljudi s vremenom smiriti.

– To svi želimo, ali koliko ja poznajem kolovodu tih mladih razbojnika, to neće ići bez krvi. Lijenčina je i nitkov, nasilnik i svadalica, u njem se skupilo sve najgore. Zove se Brad Decker.

– Imao sam čast da sretnem tog gospodina – posprdno će Garrett.

– Ma gdje? Ta niste neg' stigli u grad!

– Stigao sam oko podneva i dok sam objedovao u Bentonovu salunu, Decker je bio tamo i zabavljao svoje društvo na račun moje usahle ruke.

– To je njemu i slično. Cijelo je vrijeme u pratnji te četvorice, koji su opaki koliko i on ali ne i prepredeni. Lukav je kô lija, a krvoločan kô ris.

– Držat ću ja njega na oku.

– Samo pazite da vas ne zaskoči.

Razgovor im prekine zvonice iznad vrata. U dućan je ušao neki bračni par. Dok ih je Dobbs dvorio, Garrett je otišao u stražnju sobu da sebi prostre postelju za noć.

U polumračnoj prostoriji koja će nekoliko mjeseci biti njegov dom i koja je bila krcata sanducima, bačvicama i kutijama, Garrett je iznad

Dobbsova pisaćeg stola ugledao policu punu knjiga. Nikada se, ni u snu, ne bi nadao da će zapadno od New Orleansa na jednoj te istoj polici naći djela Shakespearera, Rousseaua, Voltairea, Molierea, Miliona, Scotta i nekoliko početnica i udžbenika iz računa.

Koliko je vremena prošlo otkako je pročitao neku knjigu? Pogled na te knjige podsjetio ga je na sretne dane mladosti dok je još udvarao Molly, svojoj pokojnoj ženi. Tada su običavali zajedno šetati šumom, a on joj je naizust kazivao ljubavne pjesme njezinih omiljenih pjesnika. I poslije, za vrijeme rata, dok je bio na vojni, u pismima bi joj uvijek napisao pokoji stih... a pisma su bivala sve kraća i sve rjeđa...

Garrett se uplašeno trgne kad je opazio da je Dobbs neopazice došao u stražnju sobu i da ga šutečke promatra.

– Našli ste Pegine knjige – rekao je kratko.

– Ima ovdje više knjiga nego što sam mislio da ću vidjeti u cijelom Teksasu.

– Nisu sve tu. Kod kuće ima još jedan ormar pun knjiga. Naslijedila ih je od majke. I poput njezine majke, Peg mnogo čita. Jeste li vi pročitali sve ove knjige?

– Nekada sam i ja mnogo čitao – neodređeno odgovori Garrett.

– Ja sam pokušao, dok je Beatrice bila živa, ali nisam imao živaca. Najčešće bih ih samo prolistao i ostavio.

– Vaša žena Beatrice bila je učiteljica, zar ne?

– Da, nekoliko godina pošto smo se uzeli. Poslije je ostavila školu i

pomagala mi u dućanu — odgovori Dobbs dok je iz džepa vadio velik zlatni stari sat. Bilo je šest sati i vrijeme da se zatvori dućan.

— Zapamtite — ponovio je ozbiljnim glasom Garrett u dok je vraćao sat u džep — nisam vas uzeo samo stoga da mi pomažete u poslu, nego i da mi čuvate dućan.

Garrett mu se nasmiješi i kimne. U tom je trenu na vrata dućana banuo onaj isti lovac rumenih obraza kojeg je tog poslijepodneva sreo na putu u Crossrock.

Kad je zvonce iznad vrata zazvečalo Dobbs se naglo okrenuo, da vidi tko to tako kasno dolazi u dućan.

— To si ti, Bille! Kako je bilo u lovu?

— Nije moglo bolje. Gdje je Peg? Donio sam joj dvije prekrasne jarebice.

— Poslao sam je ranije kući da pripremi večeru jer imam čovjeka koji će mi odsad pomagati u dućanu — odgovori Dobbs.

Bill Murphy razrogači oči u Garrett, a Garrett u dnu njegovih očiju opazi prijezir.

— Sreli smo se mi već. Ustrijelio sam ove jarebice lako kao što sam nekada gadao ptičice u sivim vojničkim kabanicama — ponovio je Bill Murphy svoju dosjetku ne bi li ponovo povrijedio Garrettov ponos.

— Slušaj, Bille, nemoj vrijedati moga novog pomoćnika. Vrijeme je da se već jednom uozbiljiš. Zašto neprestance čeprkaš po starim ranama? — pokudi ga stari Dobbs.

— A što ćete učiniti kad vam bude potreban pomoćnik s dvije zdrave i jake ruke? — upita Bill Murphy, koji

je istom tada opazio da je Garrett jednoruki bogalj.

— Zaveži već jednom, molim te! Tvrdoglavi si od Peg. I prestani se napuhavati, te pruži prijateljski ruku momu novom pomoćniku — odbrusi Dobbs, pogledavši ga mrko.

Teška srca i mrzovoljno mrmljajući, Murphy pruži Garrett u ruku. I dok su se dva bivša borca neprijateljskih vojski rukovala, Dobbs ponovo pogleda na svoj zlatni sat.

— Požurimo, Bille! Peg nas čeka s večerom — reče, pa se još jednom obrati Garrett u: — Laku noć! Pokazao sam vam gdje stoji drugi ključ od ulaznih vrata. Vidjet ćemo se sutra ujutro u sedam, kada ću vam pokazati što je vaš posao.

Dobbs je zatvorio i zaključao vrata dućana i u društvu s Murphyjem krenuo kući. Garrett napokon odahne. Još jedan naporan dan bio je iza njega, pa je jedva čekao da se legne i odmori.

Pošto je provjerio da su svi zasuni na prozorima i vratima dobro zatvoreni, izvalio se na postelju u stražnjoj sobi i začas zahrkao s revolverom pod uzglavljem.

III

Za dva tjedna Garrett se osjećao kao da je cijeli život bio trgovački pomoćnik. S kupcima, Dobbsom i njegovim prijateljima razgovarao je samo o vremenu ili poslovima. Nikada, nijednom riječi nije sudjelovao u njihovim razgovorima o politici.

Oprečno vremenu koje se svaki dan mijenjalo, odnos Peggy Dobbs s novim trgovačkim pomoćnikom nje-

zina oca nije se u ta dva tjedna promijenio ni za dlaku. Svoju je ogorčenost pokazivala hladnim držanjem prema Garrettu. Oslovljavala bi ga samo kada je to morala zbog posla u dućanu i svoje je dane provodila uglavnom sjedeći iza prednje tezge i čitajući knjige. Tek bi ponekad podigla pogled i čeznutljivo se zagledala kroz izlog na ulicu.

Tada je jednog dana uhvati kako ga potajice promatra s leđa u velikom zrcalu. Kad su im se pogledi sreli, u zrcalu, zarumenjela se od stida, a Garrett se blaženo nasmiješio sam sebi, sretan što se osvjedočio da Peggy ipak nije ravnodušna na njegovu nazočnost.

U srcu Peggy Dobbs pobuđivao je Morgan Garrett, bivši oficir konjanništva Konfederacije, vojske koju je njezin otac neprestance grdio i koja je ubila njezina voljenog brata Toma, nasavladivu znatiželju. K tome osjećala je za nj neku sestrinsku sućut zbog njegove usahle ruke. Čudila se zašto Garrett nikada ne zakopčava orukvicu na rukavu svoje desne, zdrave ruke. Da nije bogalj, bio bi naočit muškarac, zaključila je u sebi. O tome je razmišljala i onog dana kada su im se pogledi sreli u zrcalu i zbog čega se zastidjela i zarumenjela.

Jednog dana, kada njezin otac nije bio u dućanu, a Garrett je jednom rukom neprestano meo pod, u dućan je banuo Brad Decker. Kad se zvonce nad vratima oglasilo, Garrett se naglo okrenuo i suočio s Deckerom. Peggy, koja je sjedila na svom omiljenom mjestu, prestane čitati i pažljivo počne promatrati taj susret.

— Neka me vrag odnese ako ovo nije onaj stari, dobri gospodin Kljastić! — Decker se zlobno naceri, ciljajući svojom rugalicom na Garrettovu sakatost, a zatim ga posprdno upita: — Kako ti ide ženski posao, Kljastiću?

— Moj je posao pošten i koristan, što se ne bi moglo reći za posao kojim se vi bavite, gospodine Decker. Stoga kažite, molim vas, da li ste došli izazivati ili poslom?

— Poslom, Kljastiću, ali želim da me posluži lijepa plavooka gospodica Dobbs. Ona će to učiniti dvaput brže nego kljasti trgovački pomoćnik — odgovori Decker, pa se obrati djevojci: — Hej, Peg, daj mi kilogram kave! U ovom ušljivom gradu samo tvoj čača ima pravu kavu.

Peggy šutke ustane i krotko podvori Deckera, jer se bojala njegovih ispada i prostota dok u dućanu nema njezina oca. Da je mogla birali, radije bi da je u tom trenutku s njom u dućanu Bill Murphy koji ima dvije zdrave i snažne ruke.

Da bi platio kavu, Decker iz džepa izvadi debeo svežanj zelenkastih novčanica. Toliko novaca nema nitko u Crossrocku tko se bavi čestitim poslovima.

— Drago mi je što sam te vidio, Peg, premda nisu odveć razgovorljiva — narugao joj se Decker.

Dok je išao prema izlazu namjerno je nogom rastepao hrpicu smeća koju je Garrett trenutak prije pomeo.

— Do videnja, Kljastiću! Pazi da dobro pometeš pod, kako nigdje ne bih vidio ni trunka prašine kad idući put dodem u dućan jer ću te tužiti starom Dobbsu da si slab smetljak —

dobacio je Garrett u uz veselo cerekanje dok je izlazio iz dućana.

— Eh, ovaj vam prijatelj baš služi na čast i diku! — prigovorio je Garrett Peggy čim je Decker zatvorio vrata za sobom.

— Nije on moj prijatelj — odrešito mu odgovori Peggy.

— Gdje li je samo zaradio one ožiljke preko obraza?

— Niste vi jedini koji biste to željeli znati. On te ožiljke nosi već dvije godine. Zapravo, od onog dana kada su našli gospodu Dawson i njezine dvije kćeri silovane i umorene južnije odavde, uz obalu North Forka. Pričalo se da su ih zaklali Komanči, ali te godine nitko nije vidio nijednog Indijanca u pokrajini Madden. Neki su šaputali da su ih ubili Decker i njegovi drugovi. Navodno, oni su ih tobože našli već mrtve i pokopali. Nitko ih drugi nije vidio, pa se vjeruje onome što kaže Decker.

— Što vi mislite?

— Ja mislim da ih je ubio Decker. Možda bi Dawson otkrio istinu da nije poginuo u ratu, a nitko se drugi nije htio zamjeriti Deckeru i njegovim drugovima.

— Čini mi se da se ovdje svi boje tog Deckera.

— Da, boje ga se — tihim glasom potvrdi Peggy kad je ponovo sjela na svoje omiljeno mjesto uz prednji izlog i uzela knjigu da nastavi čitati.

Garrett je, međutim, bio sretan što se Peggy napokon udostojala odgovoriti na njegova pitanja, a Peggy opet što se ponovo mogla uteći čitanju i tako održati razmak između sebe i Garretta, jer se plašila svojih osjećaja prema tom jednorukom vojniku neprijateljske vojske.

— Oče — izvijestila je Peg starog Dobbsa čim se vratio u dućan — Decker je došao dok te nije bilo.

— Zar je bio nepristojan?

— Porječkao se s Garrettom.

— Zašto?

— Vrijedao me — kratko mu odvrati Garrett.

— Pazite kako s njime razgovarate. On je opak čovjek, a vi više nemate dvije zdrave ruke — upozori ga Dobbs.

— Rugao se gospodinu Garrettu da je kljast — otkrila mu je Peg.

— Što je uopće taj prostak tražio ovdje? —animalo je starog Dobbsa.

— Kupio je kilogram kave — odgovori Peg.

— Je li platio?

— Imao je svježanj novčanica. Da mi je samo znati odakle mu — čudio se Garrett.

— Da i znamo, koja nam korist kada ništa ne možemo dokazati — razumno mu odgovori Dobbs.

— Peg mi je ispričala za Dawsonovu ženu — dometne Garrett, kako bi starog Dobbsa ponukao na razgovor.

— Za vrijeme rata — počeo je Dobbs — ovdje se svašta događalo. Kako su svi muškarci bili u ratu, njihove su farme propadale, a stoku nitko nije žigosao. Pričalo se da je Decker prisvojio goveda i prodao ih tko zna gdje. Pripisuje mu se i umorstvo gospode Dawson i njezinih kćeri. Međutim, kad bi god nekoga pogodio neki zločin, Decker je uvijek imao neoboriv alibi, pa ga nitko od nas starijih nije ništa pitao.

Kako su dani prolazili, pomalo se mijenjalo i Peggino držanje prema

Garrettu. Još joj je samo njezina tvrdo-glavost priječila da otvoreno prizna kako njezin otac nije pogriješio što ga je unajmio da mu pomaže u dućanu.

Ipak, najugodnije se osjećala u društvu s Billom Murphyjem, kod kuće ili u dućanu. Njegove zdrave i snažne ruke bijahu joj najbolje jamstvo sigurnosti.

Murphy je zapravo bio neugledan muškarac. Ni lijep ni ružan. Na prvi pogled svakoga se dojmio svojim snažnim ručetinama i širokim ramenima. Tek kad bi ga ljudi bolje upoznali, zapazili bi njegove rumene obraze, rđu kosu i staložene zelene oči dobroćudnog debeljka.

Bill Murphy još nije zaprosio Peggy Dobbs, ali ona se tome svesrdno nadala. Od svih mladih ljudi koje je Peggy poznavala, Bill je za nju bio najpristaliji ženik.

Murphy je odlučio da se ne ženi dok svojoj budućoj obitelji ne može osigurati topao dom. Stoga je danima radio s poletom dok su se drugi farmeri izležavali, opravdavajući svoju lijenost studenom zimom. Štedio je svaki dolar i kupio nekoliko jutara dobre zemlje uz obalu North Forka, oko dvije milje južno od grada, i vrijeme uglavnom provodio u krčenju i sječi šume i u zimi prodavajući drva u gradu.

Jednog od onih razmjerno toplijih dana, koji ponekad prekidaju zimsko vrijeme u Crossrocku, Bill je u grad dognao puna kola drva. Istovario je dva metra najboljih cjepanica u dvorištu iza Dobbsova dućana, ali tako tiho da ga nitko nije ni čuo ni vidio sve dok nije izvezao kola pred dućan. Tu je skočio s kola i velikim koracima

ušao u dućan, mašući snažnim rukama.

— Dovezao sam vam drva za dva-tri tjedna, gospodine Dobbs. Potraje li ova jugovina koji dan, dovest ću još koji metar, pa ćete imato dovoljno do kraja zime — rekao je trgovcu.

— E, baš ti hvala, Bille, što se bri-neš da nam bude toplo u dućanu. A jesi li odvezao koji metar i mojoj kući? — upita Dobbs.

— Nisam još. Najprije ću odvesti nešto drva Bentonovima za salun, a k vama ću doći predvečer.

— I ostat ćeš s nama na večeri, zar ne?

— To mi je baš bilo na umu — priznao je Murphy.

— Peggy, ješi li čula što kaže Bill? Priredit ćeš nam dobru i obilnu večeru — dovikne Dobbs kćeri koja je sjedila na omljenom mjestu, za prednjom tezgom uz izlog, i čitala.

Djevojka se samo blaženo nasmiješila ocu, te kimnula Billu koji je upravo izlazio.

Dok je Murphy istovarivao drva ispred saluna, jer salun nije imao dvorišta u koje se moglo ući kolima, nije ni opazio Deckera i njegova četiri drugara kako prilaze njegovim kolima. Jednom od Deckerovih prijatelja pala je na um vrlo neslana šala. Uzeo je oveći kamen sa zemlje, zajuškao britko i prodorno kao Indijanac i hitnuo kamen koji pogodi Murphyjeva konja u sapi.

Uplašen konj se propne i pojuri ulicom. Od naglog trzaja kola Bill izgubi ravnotežu i tutne svom težinom iz kola da se zemlja pod njim zatresla. Decker i njegovi prijatelji veselo zahihoću.

Bill Murphy je jauknuo od bola, ali je spretno odmah skočio na noge, te šakom dohvatio pod bradu klipana koji mu je uplašio konja.

Hihotanje utihnu. Decker i njegovi drugovi priskočili su u pomoć svom prijatelju. Zaskočili su Billa sa svih strana i, dok su ga ostala trojica držala, Decker ga je počeo udarati šakama.

— Oče, brzo! Pogledaj, napali su Billa! Decker ga tuče! — povikala je prestrašeno Peggy čim je čula povike i komešanje na ulici i pogledala kroz izlog.

Garrett, koji je u tom trenutku slagao stvari na policu, hitro skoči s ljestava i istrči na ulicu. Ugledao je Billa Murphyja kako se skutrio i zgrbio pod udarcima Deckera, koji se okomio na nj kao na bijesno pseto dok su ga ostali držali. Svojom zdravom desnom rukom pograbio je cjepanicu sa zemlje, te počeo njome udarati po Deckerovim prijateljima koji su držali Billa.

Decker se brže-bolje sagnuo, i udario Garrettta šakom u nos. Kad je vidio svoju trojicu prijatelja kako se valjaju poluonesviješteni po zemlji, posegne za revolverom.

— Ostavi revolver! — dreknuo je na nj krčmar Benton, koji se ustobio na drvenu nogostupu ispred saluna, pošto je iz puške opalio metak u zrak da bi ga opomenuo neka se ne laća oružja!

Decker se ukipio i napol podigao ruke kao da se predaje.

— Zabava je završena! Razlaz! Ostavite Billa da mi na miru istovari drva — izderao se na njih Benton, a Decker ga je samo šibnuo zakrvavljenim jarosnim očima.

— Ustajte momci! Idemo odavde. Neki ljudi uopće nemaju smisla za šalu — mrzovoljno će Decker, znajući da ih Benton drži na nišanu. Pogledavši zatim Garrettta, procijedi kroza zube kipteći od bijesa: — Idući put, Kljastiću, za tebe nema šale. Platit ćeš mi skupo što si nam pokvario zabavu.

— Ne bojim se ja vaših prijetnji!

— Ma tko tebi prijeti? Ti nisi ni cijeli čovjek da bih ti ja prijetio. Opominjem te samo da znaš što te čeka — odbrusi mu razjareni Decker, pa pođe niz ulicu u društvu svojih pretučenih prijatelja.

Trojica su imala dobre kvrge na glavama, a četvrtom je Murphy izbio dva zuba. Bill je zaradio podosta modrica, ali nije krvario. Međutim, Garrettta nije bilo lijepo ni pogledati. Nos mu je krvario od Deckerova udarca. Krv je, preko brade kapala, po odjeći.

— Hvala ti što si mi priskočio u pomoć. Odužit ću ti se prvom prilikom — šapnuo mu je Bill kad su ostali sami na poprištu.

Maude Benton je odmah istrčala iz saluna s mokrim ručnikom da Garretttu obriše krv s lica. Peggy je dotrčala ulicom dok se duga smeđa kosa vijorila za njom. Zagrlila je Murphyja.

— Jesi li ranjen?

— Nisam. Samo malčice natučen.

— A vi? — upita, okrenuvši se prema Garrettu.

— Samo malčice krvav — kratko će Garrett uz kiseo osmijeh.

— Čuj, Peggy, čim istovarim drva Bentonu, eto mene odmah k tebi na večeru — rekao joj je Murphy i požurio trčećim koracima niz ulicu, da uhvati zapregu koja je pobjegla s kolima.

Garrett je ostao s Peggy i Maude.

— Lijepo sam vas upozorila da su ti klipani opasni. Morate ih se čuvati. Sada će vas sigurno negdje dočekati da vam se osvete jer ste ih grdno mlatili onom cjepanicom — opomenula je debela krčmarica Garrettta.

— Ne predikaj čovjeku, ženo! Čuo je i sâm što mu je Decker rekao — začepi Benton usta ženi.

— Hvala vam, gospodo, što se brinete — rekao joj je Garrett kad je obrisao krv s lica i vratio joj ručnik.

— Hoćete li moći sami natrag u dućan? — upita Maude.

— Ja ću mu pomoći — javi se Peggy i uhvati ga ispod ruke.

Garrett je bio u devetom nebu kad je osjetio njezin topao dodir. Bio je to najbolji lijek za njegove rane i najljepša nagrada za njegovu hrabrost.

— Pokazali ste se kao pravi prijatelj — tiho ga je pohvalila Peggy dok su se sporim koracima vraćali u dućan.

— Da stekneš prijatelja, moraš se pokazati prijateljem — odgovorio joj je umno Garrett.

— Bože, pa to je iz Shakespearea, zar ne? — upita ga iznenađena Peggy.

— Negdje sam to pročitao, ali se više ne sjećam gdje.

— Jeste li ikada čitali Shakespearea?

— Kada sam išao u školu, morao sam svašta čitati. I Shakespearea.

— Oh, gospodine Garrett, pa vi ste zacijelo jedini muškarac na stotinu kilometara uokolo koji je čitao Shakespearea! Je li da je Shakespeare divan?

— Pa, znate — vrdao je Garrett — prošlo je već podosta vremena otkad

sam ga čitao. Vi ga zacijelo čitate svaki dan, pa to bolje onda znate.

— Oh, ne, ne čitam svaki dan. — potuži mu se Peggy.

Djevojčin ih je otac dočekao na drvenom nogostupu ispred dućana.

— Kako se osjećate? — upitao je Garrettta.

— Dobro. Više krvarim nego što me boli.

— Idite otraga u sobu i prešvucite se u neku staru odjeću. Peggy će vam ovu oprati.

Kad se Garrett presvukao i vratio u dućan, Dobbs mu reče:

— Zašto ne biste i vi došli večeras k nama na večeru? Krepka hrana će vas ojačati i brže ćete preboljeti rane. Peggy — obratio se zatim kćeri — podi odmah kući i priredi nam dobru i obilnu večeru. Znaš da Bill jede za trojicu, a kladim se da je i Morgan gladan poslije tučnjave.

Kad je Peggy uzela zakrvavljenu Garrettovu odjeću i otišla kući, Dobbs se ozbiljnim glasom obrati svom pomoćniku:

— Odsad se morate dobro čuvati Deckera i njegovih prišipetlja. Ne smijete izlaziti bez revolvera, jer oni se neće smiriti dok vam se ne osvete. I vama i Billu.

— Vi ste već treća osoba koja me na to upozorila. Ovdje se svi, čini mi se, boje Deckera kao vraga.

— Da, bojimo ga se. Zato što već desetak godina nemamo šerifa da nas zaštiti od Deckera i njemu sličnih, nas i našu imovinu. Stoga sam vas i uzeo da mi čuvate dućan. Dakle, nemojte zaboraviti revolver kad večeras izidete.

— Kako vi kažete. Vi ste gazda.

— Vrijeme je da zatvorimo dućan. Dosta je bilo za danas. Dodite k nama u pola osam.

— Nastojat ću biti točan, premda nemam sata.

Dobbs izvadi iz džepa svoj sat. Trenutak ga je nježno gledao kao da se koleba da ga ponovo spremi u džep, a onda ga pruži Garrett.

— Uzmite sat. Vratit ćete mi ga kada dođete na večeru — reče, pa se okrene i izide, te zaključa vrata dućana.

Držeći ga na dlanu, Garrett uze pomno ogledavati sat. Bio je ukrašen velikim slovom D. Poklopac mu je bio malo uleknut u sredini, pa se slovo izobličilo i više je nalikovalo na B nego li na D. Garrett pretisne oprugu i pogleda koliko je sati.

Do večere mu je ostao gotovo cijeli sat. Otišao je u stražnju sobu i izvalio se na postelju da se odmori, razmišljajući o svemu što mu se tog dana dogodilo. No, toliko se radovao što će večerati zajedno s Peggy da je gotovo zaboravio na otečeno lice i razlupan nos.

IV

— Užasno izgledate — zaprepašteno je uskliknula Peggy kad je, točno u pola osam, Garrett otvorila vrata svog doma.

Takvoj se dobrodošlici Garrett ni u snu nije nadao, pa je ostao bez riječi na pragu četvorosobne kuće Dobbsovih, razočarano zagledan u djevojku.

— No, udite već jednom! Što čekate? Zagorjet će mi večera — ponuka ga Peggy.

Garrett pokunjeno ude u kuću. U dnevnoj sobi, u stolcu za njihanje, sje-

dio je Dobbs i odmarao se. Murphy se udobno izvalio na sof.

— Skinite šešir, Morgane, i pridružite nam se — pozove ga Dobbs, pa doda: — Upravo smo razgovarali o poslijepodnevnoj tučnjavi.

— Imao sam sreću i pobijedio sam jer sam se borio za pravdu — busao se Murphy.

— Nemoj, molim te, opet politizirati — prekori ga Dobbs, pa razgovor malo zamre.

— Nadam se, momci, da vam je jasno kako odsad morate biti više nego oprezni — nastavi poslije kraće šutnje Dobbs, da bi ponovo potekao razgovor. Onda se okrene Garrett i upita: — Gdje je vaš revolver?

— Zaboravio sam ga ponijeti — skrušeno će Garrett.

— Slušajte, ako ne želite izgubiti posao, morate biti naoružani. Uostalom, ja sam vas i zaposlio zato da mi čuvate dućan, a i ti, Bille, uz sačmaricu moraš odsad nositi i revolver. Razumiješ?

— Razumijem, gospodine — odvratiti Murphy po vojnički.

— Koliko ćeš puta, Bille, još morati u šumu na sječu drva? — nastavi Dobbs.

— Ha, četiri do pet puta — odgovori mu Murphy.

— Ne idi više sam. Morgan će poći s tobom. On će stražariti, da te oni razbojnici ne zaskoče.

Ni Garrett ni Murphy nisu bili odveć oduševljeni tim prisilnim druženjem, ali obojica su isto tako znala kako nema smisla proturječiti Dobbsu.

Kako je Garrett od petorice svojih protivnika poznavao samo Deckera,

zamolio Dobbsa i Murphyja da mu opišu ostale.

Govorio je uglavnom Murphy. Onaj što je započeo tučnjavu, bacivši kamen na Murphyjevu zapregu, pojavio se u Crossrocku negdje u početku rata. Nitko nije znao odakle je došao ni kako mu je ime. Njegovi su ga drugovi zvali Snuff, jer je neprestance žvakao duhan i smeda mu je pljuvačka curila iz kuta usta po crnoj bradi. Od ostale trojice, koja su držala Murphyja dok ga je Decker udarao, Ed Skinner bijaše najmršaviji i najkoščatiji. Odrastao je u pokrajini Maud, ali nitko ga nije volio jer je bio naprasne ćudi. Ako nije kome pakostio, onda ga se moglo vidjeti pijana na ulici ili u salunu.

Ostala su dvojica braća. Willie Norman, koji je Murphyja bio stegnuo podlakticom oko vrata i gotovo ugušio, bio je zdepast i neuredan svat. Jednom bijaše optužen za krađu konja u pokrajini Flores, ali nikada nije izveden pred sud. Selmer Norman, Williejev mladi brat, možda bi bio i odrastao u poštenoga građanina da nije imao brata zločinca, koji mu je u svemu služio kao uzor. Jedino čime se razlikovao od brata bio je vitak i visok stas.

— Šarena družba — zaključí Murphy — i nijedan od njih nema u sebi ni trunka pristojnosti ili čestitosti. I nikome od njih ne može se ništa vjerovati.

Mirisi tečne hrane počeli su se širiti po kući, a onda ih Peggy pozove za stol.

— Večera je na stolu — doviknula je iz kuhinje.

Za vrijeme večere, koju su Garrett i Murphy smazali kao gladni vukovi, razgovor je gotovo zamro.

— Sramota, Peggy, momcima nije išla u tek tvoja večera — narugao se Dobbs Murphyju i Garrettu dok su gutali i posljednje zalogaje hrane što je ostala na pladnju.

Ustavši od stola, Garrett se sjetio da je Dobbsov sat u džepu njegove košulje. Izvadio ga je i na dlanu pružio preko stola Dobbsu.

— Hvala vam što ste mi pozajmili sat.

— Pozajmio si Tomov sat čovjeku u sivoj vojničkoj odori! — graknula je zaprepašteno Peggy i šibnula Garrettta pogledom punim zatoniljene srdžbe.

— Jesam, posudio sam! I opet ću mu ga posuditi ako me zamoli. Zaboravila si da je poslijepodne Garret jedini od svih građana priskočio u pomoć Billu. Ne misliš da bi mu morala zbog toga zahvaliti? — prekori je otac.

— Ali, oče... Tomov sat... u njegovim rukama! Pa to je sve što ti je ostalo od sina. Zar si zaboravio da su Toma ubili vojnici u sivim odorama? To je svetogrde!

— Odjeća koju Morgan danas nosi nije više vojnička odora — odbrusi joj otac, smrknuta čela. Garrett u njegovim očima opazi duboku bol zbog gubitka voljenog sina, za kojim je još čeznuo.

— Oprostite mi. Znam koliko patite zbog smrti svoga sina i ... — počeo je Garrett, ali ga Murphy naprasno prekinu:

— Odakle ti to znaš? Toma je ustrijelio iz zasjede snajperist u sivoj vojničkoj odori. Izdahnuo je na mojim rukama. Uzeo sam mu taj sat dok se još

nije ni ohladio. i donio ga njegovu ocu za uspomenu na jedinca sina. Za njih to nije običan sat! To je sve što im je od Toma ostalo. Jedina uspomena na nj.

— Tišina! — zagrmi Dobbs. Kad su svi umukli, nastavi: — Morgan je gost u mojoj kući, kao što si i ti, Bille. Ne želim da ga vrijeđaš, pogotovu ne otako te spasio iz šaka one petorice!

— Svejedno — promrmljao je ozlojeđeno Murphy. — Niste mu smjeli pozajmiti Tomov sat.

Dobbs ustane, srdit i razočaran što je njegova bezazlena i prijateljska gesta prema Garrett u svima pokvarila raspoloženje.

— Molim vas, Morgane, dodite sa mnom u sobu — pozove trgovac svog pomoćnika.

Garrett je pošao za Dobbsom u dnevnu sobu. Kad su obojica sjela na stolce u kojima su sjedili i prije večere, stari se Dobbs raspriča o sinu.

— Vidite, Peggy i Bill se nisu uzbudili zbog sata — reče Dobbs. — Njih je sat podsjetio na Toma, koga su oboje obožavali.

— Tomova smrt na njegovim rukama — nastavi Dobbs — bila je užasan udaraca za Murphyja, nešto što do danas nije prebolio. U njemu se stoga ustolila ogorčenost na one koji su mu ubili najboljeg prijatelja. No, Tomova je smrt najteže potresla njegovu majku. Očajna zbog sinove smrti, i ona je izgubila volju za životom. Jednog jutra, nekih šest tjedana poslije Tomove pogibije — tužnim je glasom pričao Dobbs — našao sam je mrtvu u bračnom krevetu, pokraj sebe. Gubitak brata i majke, neposredno jednog za drugim, gorko je potresao i potišti

Peggy. Potpuno se zatvorila u sebe i utekla knjigama, pokunjena i utučena.

— I meni nije više ostalo mnogo godina života — šaptao je Dobbs jer nije želio da ga se čuje u kuhinju — a Peggy još nije spremna da se sama suoči sa životom. Stoga je pokušavam otrgnuti od sjena prošlosti i pripremiti za budućnost.

— Bogami, nije vam lako — priznao mu je sućutno Garrett.

— I nije. Nedvojbeno, nije. To je još jedan razlog zašto sam vas unajmio da radite u mom dućanu... Mislio sam, da će Peggy, ako upozna nekoga pristojnog i časnog čovjeka koji je ratovao protiv Toma, laške preboljeti njegov gubitak. Čini mi se da u tome nisam baš uspio.

Bill i Peggy ostali su sami u kuhinji. Kad je Garrett ustao da napokon pode natrag u dućan, Dobbs ih pozove neka se s njim pozdrave. Uradili su to, ali poprilično nesrdačno.

Te je noći Garrett tako tvrdo spavao da se sutradan ujutro nije probudio na vrijeme i otvorio dućan prije Dobbsova dolaska. Skočio je iz postelje tek kad je čuo zvonce nad vratima, i našao se licem u lice s Dobbsom.

— Čini se da ste zaspali, zar ne?

— Bogme jesam. Sve me kosti bole od jučerašnje tučnjave, a i želudac sam pretrpao.

Garrett se brže-bolje odjenuo i prihvatio redovitog posla.

— Gdje je danas Peggy? Zar je bolesna? — upitao je Garrett oko podneva Dobbsa, kad je vidio da Peggy tog prijedneva nije došla u dućan.

— Ne, nije. Rekao sam joj da vam se mora ispričati za sinoćnji grubi

ispad, a to joj nije baš mило. K tome, pere vašu odjeću, pa ju je možda i to zadržalo. Mokra se odjeća teško suši po takvu vremenu.

Peggy se pojavila tek predvečer, oko sat vremena prije nego što se dućan zatvara. Donijela je, prebačene preko ruke i oprane i izglaçane Garrettove hlače i košulju koju mu Dobbs bijaše dao za rad u dućanu.

— Donijela sam vam odjeću — rekla je suho Garrettu.

— Hvala vam. Vrlo ste ljubazni — odgovorio joj je i zagledao se u njezine plave oči, pokušavajući u njima pročitati djevojčine misli. Vidio je samo da je vrlo neraspoložena i zaključio da ga ta djevojka nikada neće zavoljeti, bilo što uradio da joj se umili.

Idućeg jutra Peggy je došla u dućan u uobičajeno vrijeme; sat poslije otvaranja dućana, i s knjigom u ruci. Doimala se vrlo nervoznom. Dok je sjedila za tezgom uz izlog neprestance je listala knjigu.

Garrett je bio zaposlen cijelo priepodne dvorenjem kupaca. Tek kad je odzvonilo podne, kupci su se nešto prorijedili, pa je Dobbs otišao u grad da obavi neke poslove, Garrett i Peggy su ostali sami.

— Jeste li čitali Shakespeareova »Mletačkog trgovca« — iznebuha upita Peggy.

— Ne sjećam se — iskreno će Garrett.

— Ja sam ga upravo dočitala. Počela sam tu knjigu čitati onog dana kad ste se potukli s Deckerom. Pošto sam pročitala riječi bogate udavače Portiae u prvom prizoru IV čina o milosrdu i opraštanju — rekla je Peggy i

pogledala ga plaho plavim očima — zaključila sam da sam bila vrlo nemilosrdna prema vama. Znam da vi niste ubili Toma, ali svejedno sam bila na vas ogorčena zbog te sive vojničke odore, što je doista glupo. U mojem se društvu cijelo vrijeme vladate kao častan čovjek i pravi džentlmen. Ja sam vam zbog toga vrlo zahvalna. Zahvalna sam vam i zato što ste pomogli Billu kad su se svi ostali pokazali kukavicama. Možete li mi oprostiti moju nesmotrenu grubost? — upita na kraju ponizno i krotko Peggy.

Garrett se u tom času svim silama želio sjetiti nekog pametnog citata iz Shakespearea, ali ništa mu nije palo na um, pa je jednostavno rekao:

— Naravno. Napokon, oboje radimo u istoj trgovini i veći dio dana provodimo zajedno.

— Dobro onda, i s time smo završili — reče Peggy, pa nastavi: — Ima još nešto što vam želim kazati, o satu. Naime, kad se Bill vratio iz rata i donio ocu taj sat, otac se bio zakleo, sa suzama u očima, da se nikada od njega neće odvajati. Mnogo sam ga puta uhvatila kako s tugom gleda taj sat kad bi ga izvadio iz džepa da vidi koliko je sati. Stoga sam bila užasnuta kad sam saznala da vam ga je posudio. Vama, od svih ljudi koje poznaje! I u tom sam trenutku pomislila da je zaboravio Toma. Razumijete?

— Žao mi je što je bezazlena i ljubazna namjera vašega oca tako naopake ispala. Da sam to mogao i sanjati, nikada ne bih posudio sat.

— Nemojte se zbog toga žalostiti. Možda nas je to još više zbližilo.

— Ljuti li se Murphy još na mene?

— Vjerojatno, ali proći će ga. Znae, on je tvrdoglaviji od mene.

– Ali nije lijep ko vi.

Djevojka se zarumenjela, kao, onomad kad su im se pogledi prvi put sreli u zrcalu, i Garrett je znao da joj je neugodno zbog te njegove napomene, pa je brže-bolje skrenuo razgovor drugamo.

– Čini mi se da sam se prisjetio scene iz »Mletačkog trgovca« o kojoj ste mi maločas govorili, u kojoj se mladoj bogatoj udavači udvara nekoliko prosaca. I prije nego što će njezin otac pristati da dade njezinu ruku jednome od njih, svaki prosac mora odabrati između tri bačvice, zlatne, srebrne i olovne. Njezina se slika, nalazi u samo jednoj a onaj koji pronade gdje se slika krije, dobit će nju za ženu.

– Da, tako je! – potvrdi Peggy i nasmiješi mu se.

– U toj komediji su i moji najmiliji stihovi.

– A koji su to stihovi?

– Oni koje izgovara jedan od udvarača dok otvara pogrešnu kutiju i počinju: »Oh, k vragu!«

– Sablažnjivo i nepristojno! – zgranula se Peggy, hineći srdžbu.

– Možda – razložno će Garrett uz blag osmijeh – ali napisao ih je Shakespeare.

– Vi ste nemogući. Ako je to sve što vam se sviđa u Shakespeareu, nemojte to nikome reći da ne ispadnete budala.

– Ali Shakespeare se sviđa i vama, zar ne?

– Oh, s vama je teško izaći na kraj! Bolje mi je da nastavim čitati – rekla je i slegnula ramenima.

Međutim, umjesto da nastavi čitati, opasala je pregaču i počela pospre-

mati dućan kako to može samo ženska ruka.

Garrett ju je promatrao zanesen njezinom ljepotom i još jednom duboko požalio što i on nema dvije zdrave ruke, pa da ga Peggy prestane promatrati kao sakatoga trgovačkog pomoćnika.

Kad se Dobbs vratio u dućan, Garrettu je odmah upao u oči blažen i miran izraz na njegovu licu. I Peggy ga je opazila. Pomislila je da se njezin otac raznježio kad je vidio kako posprema dućan umjesto da čita knjigu.

– Gle! Molim vas kô boga, Morgane – začudeno će Dobbs – kako vam je uspjelo natjerati Peggy da radi vaš posao? Ovdje se nešto čudno zbiva!

Svi su prasnuli u smijeh, a najiskrenije se smijala Peggy koja oca nije vidjela tako dobro raspoloženog od prije pogibije Toma.

– Zamisli, Peg – ponovo će Dobbs – sreo sam Billa u gradu i pozvao ga da dode k nama na večeru.

– Za mene je to još jedna večer uz štednjak. Jednom ću ja vas dvojicu natjerati da vi meni skuhate večeru, premda će biti tako neukusna da je neću moći jesti.

– Hajde, nemoj pretjerivati. Ja dobro kuham – odvrati joj otac.

– Znam, znam. Kuhao si ti meni dok je majka bila bolesna – u šali će Peggy.

– Slušajte, Morgane – obratio se zatim Dobbs Garrettu – Bill sutra ide do Four Cornersa u sječu drva. Htio bih da podete s njim. Hoćete li?

– Hoću, ako mislite da je potrebno.

– O da, mislim! Samo, molim vas, nemojte se s njim svadati i izbjegavajte razgovore o politici, jer Bill je tvrdoglav kao mazga.

– Nije baš lijepo što Billa nazivaš mazgom – pobuni se Peggy.

– Možda nije lijepo, ali je točno. U životu nisam sreo tvrdoglavijeg čovjeka – odvrati joj otac.

– Dobro – doda Peggy tobože uvrijedeno, pa počne razvezivati pregaču – Idem ja onda kući da vam spremim nešto za večeru. Ne podem li odmah, i mene ćeš nazvati tvrdoglavom mazgom.

Kad je i Dobbs otišao kući, pošto je zatvorio dućan, Garrett je primjetio da je Peggy zaboravila svoju knjigu na prednjoj tezgi. Čim je utržak upisao u knjigu, odluči da joj odnese knjigu. Preodjene se u čistu odjeću, koju mu je Peggy oprala i izglacala, pogleda se u zrcalo i pažljivo počešlja. Unatoč rogatoj hladnoći nije se htio zagrnuti svojom kabanicom, jer je njegova odora vrijedala Peggine osjećaje. Uzeo je pod ruku »Mletačkog trgovca« i izašao na studen zrak, pa za sobom zaključao vrata.

Kad se približio kući u kojoj su Dobbsovi stanovali, nije pokucao na prednja vrata. Ušao je u dvorište i provirio kroz kuhinjski prozor, da vidi jesu li povećerali. Ako su još za stolom, navratit će poslije.

Stol je već bio pospremljen, no ostao je osupnut onim što je vidio. Ugledao je Peggy u zagrljaju Billovih snažnih ruku. Naglo se okrenuo da pode natrag u dućan, ali onda odluči ipak vratiti knjigu. Napokon, zar Peggy nije ostavila knjigu u dućanu u nadi da će joj je on navečer donijeti

kući? Možda se i prevario, ali njoj nije priličilo da zaboravi knjigu koju čita u dućanu.

Pokucao je stoga na prednja vrata. Kad mu ih je Dobbs otvorio, Garrett mu pruži knjigu.

– Peggy je zaboravila knjigu u dućanu. Donio sam je. Možda je želi čitati prije spavanja.

– Hvala vam, Morgane. No udite. Što ste se ukipili tu na pragu? – pozvao ga je Dobbs u kuću. – Smrznut ćete se.

– Ne, hvala, neću. Idem. Nisam znao da je vani tako hladno, pa nisam uzeo kabanicu – odgovori mu Garrett i odmah se okrene da pode.

– Ne zaboravite da ćete sutra ujutro s Billom u sjeću! – poviče za njim Dobbs.

Garrett se napravio da ga ne čuje. Bio je ljutit na sebe i na Peggy. Ušao je u dućan pošto je prošao pokraj zapuštene i sablasne, prazne kuće u kojoj je nekada bilo svratište i tako snažno zalupio vratima dućana da je zvonice nad vratima otpalo s uzice i zazvečalo na podu. Noć je proveo nemirno se prevrćući po postelji u sobi iza dućana.

V

Cića zima stegla je te noći Cross-rock. Ujutro, kad je Dobbs stigao u dućan, zatekao je Garretta mrzovoljna.

– Zašto ste sinoć odmah pobjegli? Peggy vam se htjela zahvaliti što ste joj donijeli knjigu – rekao mu je dobrodušno Dobbs.

– Nije vrijedno ni spomena – promrsi pogruženo Garrett.

Po prizvuku u Garrettovu glasu, Dobbs nasluti da nešto neugodno muči njegova pomoćnika, ali ne bi mogao ni pomisliti da je tome uzrok vladanje njegove kćeri.

— Bill je rekao da će oko pola osam doći po vas kolima — nastavi Dobbs razgovor.

— Morat će rano ustati. Daleko stanuje.

— Ne, neće. Prespavao je u nas kako biste mogli što ranije krenuti u brda.

Dobbsovo objašnjenje još više omrzovolji Garretta.

— Idem ja po svog konja. Neću se, bogami, cijeli dan drmusati na Murphyjevim kolima. A i ridanu će dobro doći da malčice protegne noge — odvрати mu Garrett dok se jednom rukom opasavao remenom, i to tako da se naslonio na dovratnik i stiskao opasač ledima uza zid sve dok desnom rukom nije stegnuo kopču.

— Ponesite i pušku. — Dobbs stavi na tezgu vinčesterku. — Možda će vam zatrebati.

— Zar Murphy nije naoružan?

— Ima kolt i sačmaricu.

Pošto je obukao sivu vojničku kabanicu i na glavu nabio sivi vojnički šešir, Garrett uzme vinčesterku i ne rekavši više ni riječi izide iz dućana.

Hitrim je koracima grabio pustom ulicom prema konjušnici. Osim Murphyja, na kolima, nikoga nije sreo.

— Zar ti ne ideš sa mnom? — povikao je za njim Murphy.

— Idem po konja, pa se ne moram drndati u kolima. Krenite naprijed, ja ću vas već stići — odvрати mu Garrett.

Kad je Garrett ušao u konjušnicu, u njoj je unatoč svim rupama na krovu

bio potpun mrak, pa je pričekao trenutak da mu se oči priuče na tamu.

— Holcomb, jeste li ustali?

— Ša suncem. Mene nikada nitko ne može uhvatiti na spavanju — čuo je odgovor iz jednog pregratka s jaslama, a zatim se iza njega pojavi i Holcombova glava.

— Oh, to ste vi, gospodine Garrett! Nisam vam odmah prepoznao glas, pa sam se pobojavao da nije možda došao Brad Decker. Došli ste po konja, zar ne? — dodao je s olakšanjem stari konjušar.

— Osedlajte mi ga, molim vas — odgovori mu Garrett. Kad je Holcomb doveo osedlana ridana, zadržano usklikne:

— Hej, što si se ti oporavio! Odlično izgledaš.

— Kao i vi, gospodine. A kamo ste, pobogu, pošli po ovoj vražjoj studeni?

S Murphyjem u šumu po drva. Poslije one tučnjave s Deckerom, Dobbs se zaintačio da ga pratim.

— Čuo sam i ja nešto o toj tučnjavi. Dobro ste ih namlatili onom cjepanicom, sve tako jednoruk — zanosno će Holcomb.

Da mu je netko drugi tim riječima spomenuo njegovu sakatost, možda bi to Garretta i povrijedilo. Iz usta starog konjušara i odsluženog kovača primio ih je kao prostodušnu čestitku.

— Čuvajte se! Idete u brdovit kraj — doviknuo je Holcomb za Garrettom kad je ovaj zajahao ridana.

Nije ga opomenuo isprazno. Dok je Garrett galopirao Crossrockom pa preko potoka North Fork, iz kuće na prikrajku grada promatrao ga je par neprijateljskih očiju.

Krajina kojom je prolazio odjednom se promijenila. Jezdio je preko goleme puste visoravni bez ikakva raslinja. Da je bio u boljim odnosima s Murphyjem, Garrett bi ga, kad ga je sustigao, upitao kamo ga to vodi, no nadao se da Murphy ipak zna put do šume.

Naposljetku puteljak skrene u ždrijelo malena kanjona, a u dnu klanca Garrett opazi rijedak šumarak.

— Stigli smo. Hoćeš li čuvati stražu, ili ćeš radije sjeći šumu? — upita ga zajedljivo Murphy.

— Nisam došao sjeći šumu — odgovori mu Garrett, koga je zapekla Murphyjeva pakosna opaska o njegovoj sakatosti — nego da bdijem nad vama kako vam se ne bi dogodilo neko zlo.

— Dosad se nisi baš iskazao kao neki oran čuvar. Mogao bi ti i zaspati na stražarskom mjestu — nastavi ga podbadati Murphy.

— Mnogo vi nešto pričate, a to bi me doista i moglo uspavati. Radije se prihvatite sjekire. Zašto bih vas i čuvao na putu ovamo? Nitko i ne zna da smo ovdje, ako vi niste nekome nešto zucnuli. Samo bi budala ovdje čučala cijelu noć po cičoj zimi da nas ujutro napadhe. Dočekat će oni nas na povratku kući, kad sunce malčice ogrije krajinu, a kola otežaju pod tovarom cjepanica, pa ih konji neće moći brzo potegnuti — nije mu ostao dužan Garrett.

Murphy mu poslije toga nije više ništa prigovorio. Dojmilo ga se razložno umovanje bivšeg vojnika. Zašutio je i dao se na posao. Međutim, kad je oko podneva zapalio vatricu i skuhao kavu, nije pozvao Garretta da se ogrije i okrijepi toplim napitkom.

Vrijeme je Garrettu polagano odmicalo, pa mu se učinilo da Murphy vrlo brzo tovari kola. Kad ga je vidio kako upreže zapregu, side s mjesta gdje je stražario i na kojem je do kosti prezebao.

— Uzjaši, ja sam spreman za povratak — naredi mu Murphy.

— Podite vi samo. Stići ću ja vas brže nego jutros. S natovarenim kolima ne možete daleko odmaknuti.

— Hija — podviknuo je Murphy odmorenoj zaprezi.

Kad su prevalili nekoliko kilometara, Garrett odjednom nasluti opasnost. Učinilo mu se da je na cesti u usjeku između dvije strmine brda vidio neku sjenu.

— Brže, Murphy! — upozori Billa.

— Zar si nešto opazio?

— Nisam siguran, ali mjesto je kao stvoreno za zasjedu. Možete li skrenuti s ceste i zaobići zapadno brdo?

— Nikada nisam tuda prolazio, ali pokušat ću.

— Morat ćete. Obećao sam Dobbsu da ću vas dovesti kući živa i zdrava, a ja ne volim izazivati sudbinu.

— Slušaj, Garrett, ne pravi se važan. Zar si zaboravio tko je od nas dvojice bogalj?

— Ne, nisam, gospodine Murphy, jer me vi na to neprestance podsjećate. I slušajte me dobro! Čim stignete podno brda, skrenite naglo prema zapadu i jurnite nizbrdice. Ako su se tamo skrili, sunce će im udariti u oči i zaslijepiti ih nasrnu li na nas.

— A ti ćeš se skriti i ostaviti me na cjedilu?

— Ne blebečite gluposti! Ja bih htio da se dočepam druge strane brda prije njih i zauzmem položaj s kojeg vas mogu štititi vatrom.

— Slušaj, Garrett, ako nisi siguran da si nešto vidio, kaži. Ne bih želio da u trku izgubim pola tovara drva samo zato što se tebi u glavi nešto pričinilo.

— Šutite i učinite kako vam kažem! Opletite konje čim vam podvignem — odrešito će Garrett.

Prevalili su još nekih pola kilometara. Garrett je naćulio dobro uši i otvorio širom oči, ali ništa sumnjiva nije opazio. Svejedno, taj mu se usjek između dvaju strmih brda činio opakim, premda je uz cestu bilo još sijašetak takvih mračnih mjesta koja bijahu pogodna za zasjedu.

— Pazite, Murphy! Dode li do pucnjave, pojurite kolima prema Crossrocku što brže možete. Uskoro će zanoćati. Ako ikako budem mogao, pokušat ću ih zadržati. Ako me prikljeste, negdje ću se skutriti do jutra. Nemojte se vraćati da me tražite. Razumijete?

— Razumijem, gospodine kape-tane! — posrdno odgovori Bill Murphy.

Čim su stigli u blizinu usjeka između brda, Garrett poviče:

— Bježite!

On podbode ridana i odgalopira prema podnožju zapadnog brda. Čim je izbio na njegovu suprotnu stranu, baci se u zaklon. Ščućuri se iza oveće stijene, s puškom u ruci.

Nije dugo čekaao. Najprije je čuo topot konjskih kopita. Prilazili su mu sve bliže i bliže. Nasmiješi se sam sebi. Dakle, nije se prevario! Zatim ugleda tri jahača, kad su izbili na proplanak podalje od njegova zaklona. Odmah je prepoznao Eda Skinnera i braću Norman. Spremali su se da u usjeku presijeku put Murphyjevim kolima.

Garrett položi pušku između hrbati nazubljene stijene i potegne obarač. Šešir odleti s glave Edu Skinneru, a on pade nauznak sa sedla na zemlju. Zrno ga je očito, samo okrnulo, jer je odmah skočio na noge i bacio se iza najbližeg kamena.

Braća Norman pojure u guduru. Skinnerov konj pobjegao je od straha s puškom u sedlu. Konji braće Norman ostali su u zaklonu u blizini svojih jahača, koji su na vrijeme pograbili puške i zauzeli streljačke položaje.

Da bi im mogao umaći, Garrett im je morao poplašiti i rastjerati konje. Kako nije poznavao te krajeve, morao je stići u Crossrock prije noći. Ako po mraku zaluta u tom bespuću, do zore će se smrznuti na nekoj ledini.

Iznenadna vatra iz pušaka prikuje Garretta uz tlo iza nazupčane stijene. Zrna su pljuštala nasumce naokolo, što je značilo da trojica napadača još nisu otkrila točan Garrettov položaj i da štite jednog od njih koji je pošao u izvidanje.

Garrett opali pod noge konjima braće Norman. Životinje poskoče i odmaknu se stotinjak metara od svojih jahača.

Nije bilo baš mnogo, ali Garrett se ipak nadao kako je i time dobio dovoljno vremena da im odmakne dovoljno daleko prije nego što se dohvate svojih konja.

Ponovo je napunio pušku i opalio nekoliko metaka prema guduri, ne bi li se kako-tako zaštitio prije nego što iskoči iz zaklona i skoči na ridana.

— Držite ga, momci! Sada je naš!
— izderao se jedan od trojice napadača kad je Garrett istrčao iz zaklona.

— Uhvati konje! Moramo ga šćepati prije Crossrocka! — poviče Ed Skinner.

Garrett ga više nije čuo. Podbadao je mahnito ridana, kao da zna da su napadači pošli u potjeru za njim. I doista, kad se okrenuo, ugleda u daljini jahače koji su jurili za njim.

U trenu kad je ponovo pogledao pred sebe, ridan se ispružio da preskoči jarugu široku dva-tri metra. Skok je Garretta zatekao nespremnog i on od naglog trzaja udari nosom u ridanovu glavu. Od snažnog i iznenadnog udarca Garrettu prсну nos i zavrti mu se u glavi. Kad se pribrao, osjeti kako mu topla krv iz nosa curi po odjeći. A kada su mu se vid ponovo razbistrio, prepozna cestu kojom je toga jutra jahao za Murphyjevim kolima. Čuo je i prve hice jahača iza sebe koji su mu se opasno približavali.

Mrak se spuštao na krajinu. Garrett je očima šibao po obzorju, ne bi li pred sobom ugledao treptava svjetla u Crossrocku. Znao je da ga jahači neće slijediti do grada, ali se istodobno bojavao da ga Decker i Snuff ne bi dočekali prije grada. Stoga skrene s ceste i u grad ujaše iz suprotnog smjera.

Čim je ujezdio u grad, odmah sjaše i izvuče revolver. Prije nego što je ušao u konjušnicu načas zastane. Iz staje do njega dopre nepoznat glas. Polagano se ušuljao kroz vrata i ugleda Holcomba zalijepljenog uza zid. Pred njim je stajao Snuff, Deckerov prijatelj.

— Slušaj, stari! Čim se onaj sakati vrag vrati, odmah mi javi. U protivnom, zavrnuti ću ti šiju — prijetio je Snuff starom konjušaru.

— Pljujem ja na tebe, smeće! — odbrusi mu Holcomb i hraćne mu u lice, a Snuff ga udari revolverom po čelendri. Stari se Holcomb polagano složi na pod staje. Garrett se nečujno prišuljao Snuffiju iza leđa i mlatnuo

ga drškom kolta po potiljku, pa se i Snuff ispružio po podu koliko je dug i širok.

— Boli vas glava, gospodine Holcomb? — upita Garrett konjušara čim se starac počeo pridizati.

— Manje nego što bi me boljela da se vi niste pojavili. A tko je vama razbio nos?

— Udario sam u ridanovu glavu dok smo preskakali jarugu. Nego, donesite vi meni kablič hladne vode — zamoli Garrett.

Kad je Holcomb donesao vodu, Garrett pokupi Snuffov revolver i reče konjušaru:

— Pljusnite mu tu vodu po glavi!

Snuff potrese mokrom glavom i otvori oči.

— Tornjaj se odavde, govno, i reci Deckeru da sam mu ponovo izmaknuo — podvikne Garrett Snuffu.

Klipan brže-bolje strugne iz staje:

— Molim vas — obrati se Garrett zatim Holcombu — pobrinite se za mog ridana. Danas je imao težak dan.

— Za vas besplatno, gospodine.

— Ni govora. Ja ću vam sve to platiti, ali sada žurim u dućan da vidim da li se Murphy vratio živ i zdrav.

— Vratio se, kažem vam. Vidio sam ga svojim očima. Dojurio je kao da ga svi vrazi gone. Zar su vas napali iz zasjede?

— Nemam sada vremena, poslije ćemo o tome — odgovori Garrett i izide na ulicu.

Oprezno, ogledavajući se na sve strane, Garrett pođe prema Dobbsovoj trgovini. Cijelo ga je tijelo boljelo od umora, a lice mu je bilo prljavo od prašine i ukrućene krvi.

Prišao je dućanu s dvorišne strane i čuo žamor glasova u skladištu. Šuljaajući se, dokrao se do ulaznih vrata s revolverom u ruci. Pritisne kvaku. Vrata nisu bila zaključana. Zvonce, na koje je posve zaboravio, jetko zazveči.

Začu je korake iz stražnje, svoje sobe i podigne revolver kao da će zapucati.

— Oh, gospode bože! Zar su i vas pretukli? — zavapi Peggy Dobbs kad ga je ugledala krvava i blatna na pragu dućana.

— Ne, nisu. A kako je Murphyju? — upita Garrett, spremajući revolver u korice.

— Nisu njega pretukli, nego oca — zajeca djevojka.

VI

Četrnaest je dana prošlo prije nego što se stari Dobbs počeo oporavljati od batina koje je dobio onog dana kad su Bill Murphy i Morgan Garrett bili u sječi šume. Premda mu je razbojnik ukrao jedanaest dolara gotovine od dnevnog utrška, Dobbs to uopće nije spominjao. No, nikako nije mogao preboljeti gubitak zlatnoga džepnog sata Tomova.

Dok je Peggy ostajala kod kuće i njegovala oca, Garrett je sam radio u dućanu. Ponekad bi mu oko podneva donijela objed, a kad ne bi došla, Garrett bi zaključao vrata dućana i otišao u Bentonov salun da nešto pojede.

Ako Garrett nije mnogo vidao Peggy od onog dana kada su izbjegli Deckerovoj zasjedi, još je manje vidao Murphyja. Peggy je, međutim, Garrettu ispričavljala sve što se dogodilo tog dana u Crossrocku, od časa kad je Murphy dojurio k njima s tovarom drva i zamolio Dobbsa da mu pozajmi konja kako bi odjahao natrag i pomogao Garrettu. Dobbs je, pak, odlučio da odmah otide u dućan i tamo čeka Garretta. Pošto je Dobbs izišao iz kuće, Peggy je obuzeo strah, pa je zamolila Murphyja neka je otprati do dućana prije nego što odjaše u pomoć Garrettu. Dok su se približavali dućanu, na česti su naišli na ones-

viještenog Dobbsa. Unijeli su ga brzo u dućan i plegli na Garrettovu postelju u stražnjoj sobi.

Poslije, kad se Garrett vratio, on i Murphy prenijeli su Dobbsa kući. Murphy je ostao tu noć s Dobbsovima, a Garrett se vratio da čuva dućan.

Ni Deckera ni njegove prijatelje Garrett nije vidio od te kobne noći. U Crossrocku je već dva tjedna vladao mir i red, no Garrett je znao da će to potrajati samo do onog časa kada će se ponovo sresti oči u oči s Deckerom.

Jednog toplog, blagog jutra, kakva znaju iznebuha usred zime svanuti u Teksasu, stari se Dobbs pojavio u dućanu. Kako nije bilo kupaca, Garrett je sjedio za tezgom i odmarao se.

— Vidim, padoste s nogu od posla — u šali će Dobbs.

— Kako se osjećate? — upita ga Garrett pošto ga je pozdravio.

— Bolje, mnogo bolje. Ali, znate, ukrali su mi sat. Tomov zlatni sat! Je li vam Peggy rekla da su mi ukrali Tomov sat?

— Da, rekla mi je.

— Da sam ga barem vama darovao! Bio bi sada u pristojnim rukama.

— Što mislite, tko vas je opljačkao?

— Ne znam. Nikoga nisam vidio. Zaskočio me iza ugla i udario odostraga po glavi. Čuli ste već da mi je ukrao Tomov sat, zar ne?

— Da, čuo sam.

— Jesam li vam ikada rekao da smo se tog dana Decker i ja porječkali?

— Ne, niste — odgovori Garrett začudeno.

— Dakle, Decker je došao u dućan kad sam bio sam, tako, predvečer. Rekao mi je da ste vi unijeli razdor u grad i da će mene i Peggy skupo stajati ako vas odmah ne najurim. Kada sam mu odgovorio da ni ne pomiš-

ljam na to, dodao je kako me na vrijeme upozorio i kako se nada da nitko od nas neće nastradati.

— Što je još rekao?

— Ništa više. To je meni tada bilo kroz jedno uho unutra, kroz drugo van. Kad sam poslije dobro o svemu razmislio, posumnjao sam da me je možda ipak on mlatnuo po glavi kako bi me uplašio i natjerao da vas otpustim. No, vi ste potvrdili da možete sami raditi u dućanu i ja vam ga prepuštam. Od sutra ću samo nakratko navraćati, ili ću poslati Peggy da vas malo zamijeni kako biste odahnuli poslije objeda. — Dobbs je to izrekao podosta svečanim glasom, pa na kraju dodao: — Sada je vrijeme da se vratim kući.

Kako mu Peggy tog dana nije donijela objed, Garrett zaključa dućan i požuri u Bentonov salon. Kad se vratio, dućan je bio otvoren, a Peggy je posluživala nekog kupca.

— Oprostite što sam zakasnila. Donijela sam vam objed, ako ste još gladni — reče mu kad je ušao.

— Spremit ću ga za večeru. Kako to da ste danas došli? — upita je Garrett i pođe u stražnju sobu po pregaču dok je Peggy naplaćivala prodanu robu.

— Ocu je danas bolje — nastavila je Peggy kad su ostali sami — pa sam došla da vam pomognem. Znam da imate puno posla.

— Nije tako strašno.

— Možda i nije, ali što bismo otac i ja počeli da vas nema. Dodite, ovamo, da vam zavežem pregaču — pozove ga Peggy.

Garrett je poslušao jer su mu laskale te njezine sitne naklonosti. Zatim ga Peggy okrene prema sebi i poljubi u obraz.

— To vam je zato što ste nam velika pomoć. Otac i ja smo vam od srca zahvalni.

Garrett je ostao ugodno iznenađen. Doduše, dala mu je samo sestrinjski poljubac. Nije to bio poljubac kojim je cjelivala Murphyja one večeri kad ih je kroz kuhinjski prozor vidio u zagrljaju, ali je u Garrettu ipak pobudio veliku nadu.

— Smijem li vas nešto pitati? — oglasila se prva Peggy.

— Svakako, ali uvijek sam zazirao od djevojaka koje vas najprije poljube, a zatim vas moraju nešto upitati.

— Ne baš u smislu kako vi to mislite. Kažite mi, molim vas, zašto nikada ne zakopčavate orukvicu na desnom rukavu?

— A kako bih, molim vas, desnom rukom zakopčao orukvicu na rukavu desne ruke kad nemam lijevu ruku?

— Oprostite mi — odvrati djevojka, sva rumena u licu.

— Oh, ne mora vam zbog toga biti neugodno! Kad čovjek ima dvije zdrave ruke sve mu se čini jednostavnije. Ja sam, na primjer, naučio kako da otkopčam orukvicu zubima, ali zubima je ne mogu i zakopčati.

— Onda ću vam je ja uvijek zakopčavati — reče Peggy i uhvati ga za ruku. Kad je zakopčala puce na orukvici nježno mu stisne ruku, kao da ga moli neka joj oprostí njezinu nesmotrenost od maločas.

— Sada moram kući. Otac me čeka. Od sutra će dolaziti u dućan svaki dan. I nemojte mu, molim vas, spominjati Tomov sat. Da ste mu ga barem one večeri zaboravili vratiti! Gubitak sata posve ga je poremetio.

Tjedan dana poslije tog razgovora u dućan je navratio Murphy. Došao je Garrettu kazati da mu tog dana Peggy neće donijeti objed, jer se otac ne osjeća dobro. Kad se već okrenuo da pođe, Murphy zastane na pragu i zagleda se u Garretta.

— Mnogo si nam pomogao — počeo je tihim glasom — i ja ti to neću zaboraviti. Oprosti što ti to već prije nisam rekao, ali ja sam ti tvrdoglav stvor, pa to nisam htio priznati zbog te tvoje sive vojničke kabanice.

Zatim je Murphy, kome nikada nije ni palo na um kako bi možda bili izbjegli sukob s Deckerom da Dobbs nije uzeo Garretta za pomoćnika, čak Garrettu pružio ruku. Garrett ju je čvrsto stisnuo i dva su muškarca, koji su nekada na ratnom polju bili neprijatelji, postali saveznici u nemirnom Crossrocku.

— Ne znam da li ti je tko već rekao — nastavi Murphy — ali ja sam se one večeri htio vratiti da ti pomognem.

— Peggy mi je rekla.

— Nisam te htio ostaviti na cjedilu, ali morao sam najprije pomoći njezinu ocu.

— Znam. Ja sam vam i kazao da se ne vraćate. Mogao sam vas u mraku nehotice ustrijeliti, misleći da ste jedan od njih.

Pošto je tako sebi olakšao savjest, Murphy je otišao iz dućana, a Garrett se spremio da pode nešto pregristi u Bentonov salun. Sjetio se da ga je Dobbs opomenuo neka ne izlazi ne-naoružan, pa pripaše revolver.

Čim je zakoraknuo na ulicu, ugleda pet konja na privezištu saluna. Zagrabio je dugačkim koracima niz ulicu. Kad je ušao u salun tako snažno zalupi vratima da su se Decker i njegovi prijatelji trgnuli, a Benton i njegova debala žena razjapljenih usta zapiljili u njega.

— Došli ste na objed, gospodine Garrett? — uljudno ga upita Benton.

— Svakako. Zašto bih inače došao? — odvrati mu Garrett i otrovnim pogledom šibne petoricu kauboja za susjednim stolom.

— Zdravo, Kljastiću! Dugo te već nisam vidio — posprdno ga pozdravi Decker, a njegovi se prijatelji na to veselo nasmiju.

— Niste ni mogli kad ste pljačkali starce — odbrusi mu Garrett.

— Načuo sam i ja nešto da je netko opljačkao starog Dobbsa, ali mi ne napadamo stare ljude.

— Ne, lažite! Ja sam osobno uhvatio Snuffa kad je udario starog Holcomba u konjušnici.

— To su teške riječi — zasikće Decker i pridrži Snuffa da ne skoči od stola.

— Istina je uvijek teška — podsjeti ga Garrett.

Decker poskoči od stola, a njegovi prijatelji odgurnu stolce i povuku se do zida.

— Slušajte, momci! — poviče na njih Benton i uperi u njih sačmaricu, koju je za ovakve prilike držao ispod točionika. — Neću ovdje vatromet. Svi van, na cestu!

— Slažem se, nema vatrometa. Ja ne želim ustrijeliti kljasta čovjeka. Ja ću njega prebiti golim rukama — reče tobože velikodušno Decker uz glasno cerekanje, pa otkopča opasač i pusti ga da padne na pod.

— Ne služi ti na čast ta borba, jer imaš dvije ruke — podsjeti ga krčmar.

— I ja ću se boriti samo jednom rukom — odgovori mu prseći se Decker, pa pozove Snuffa: — Nađi neki konop i zaveži mi lijevu ruku na leđa. A ti, Kljastiću, hoćeš ili nećeš. Ako se nisi usrô od straha, odbaci opasač. Ako su ti pune gaće, tornjaj mi se s očiju i da te moje oči nikada više ne ugledaju u Crossrocku onda teško tebi.

— Naravno da hoću, ali najprije neka vaši prijatelji stave revolver na točionik ispred Bentona. Ne želim metak u leđa kad vas isprekidam.

— Učinite mu po želji, momci. Neće dugo trajati. Završit ću s njim za pet minuta — dobaci Decker prijateljima, pa iz džepa izvadi zlatan sat.

Čim su Deckerovi prijatelji položili revolvere na točionik, Garrett otkopča opasač i preda ga debeloj krčmarici.

— Odakle vam taj sat? Ukrali ste ga starom Dobbsu kad ste ga pretukli, zar ne? — izazovno upita Garrett Decker, jer mu se učinilo da sat ima malčice ulupljen poklopac s urezanim slovom D.

— Poklonio mi ga je moj dobri tata prije mnogo godina — slaže s natruhom poruge u glasu Decker dok je spremao sat u džep.

— Sada sam se i uvjerio da ste lažac — dobaci mu na to Garrett.

— Prestani blebetati i vrijedati. Kljaštiću! Hajde, možemo početi. Moja desnica protiv tvoje — odvрати Decker kad mu je Snuff zavezao lijevu ruku oko zapešća, a konop o pas na ledima.

— Stanite! Rekao sam: van! — ponovo drekne Benton.

Čim su izišli iz saluna, Decker prvi, a njegovi prijatelji za njim, Benton zaključa vrata iza Garretta i ustoboči se pred njima sa sačmaricom preko podlaktice desne ruke.

Odjednom, čim su se našli sučelice, Decker poskoči i zamahne da bi udario Garretta. Garrett se izmakne i dohvati protivnika pod bradu šakom, a kad je počeo posrtati unatraske, baci se na njega. Obojica padoše na zemlju.

Kad je valjanje na zemlji prestalo i prašina se malčice slegnula, Decker je bio na Garrettu i mlatio ga šakom po nosu. No Garrett se naglo trgnuo prsima prema gore i srušio kauboja sa sebe. Decker se izvali na leđa u prašinu, a Garrett ga dohvati nogom u slabine.

Decker se skvrči. Lice mu je bilo plavo kao šljiva, a Garrettu je iz nosa curila krv. Uprkos tome obojica u tren oka skoče na noge, pljuckajući prašinu iz usta.

Garrett se prvi sabrao i tresnuo Deckera tako snažno šakom u prsa da se kauboj ponovo srozao u prašinu, a onda sjedne na nj i počne ga šakama udarati po glavi.

Decker iz očaja pograbi sa ceste šaku prašine i sasu je Garrettu u oči. Kako su ga oči zapekle, Garrett nesvjesno počne rukom trljati oči. Decker ga izvali sa sebe na zemlju, skoči na noge i tresne čizmom u rebra. Kad je zatim naciljao da ga udari nogom u glavu, Garrett se nekako izmakne, pa uhvati napadača za nogu i snažno je potegne.

Decker tutne na stražnjicu da se sve zaprašilo, a Barrett ponovo skoči na njega i, zatvorenih vjeda, uze ga mlatiti po glavi dok ga nije onesvijestio.

— Ne mičite se, momci! Prorešetat ću prvog tko iskorakne. Jsi li me čuo, Snuffe? — začu se Bentonov glas.

— Tko ga ne posluša, neka me se čuva. I ja sam donio sačmaricu — odmah zatim odjekne i glas Billá Murphya, koji je dotrčao od Dobbsovih čim im je Maude javila što se ispred saluna događa.

Tada se Garrett sagne i, škiljeći na jedno oko, zavuče ruku u džep Deckerovih hlača. Uzeo mu je zlatan sat i strpao ga brže-bolje u svoj džep da to nitko nije opazio.

— Gospodo Benton, dajte mi, molim vas, moj revolver. Moram natrag na posao — reče Garrett čim se malo pribrao.

— Ni govora! — usprotivi se Peggy Dobbs i uhvati ga ispod ruke, pa doda: — Dućan danas više nećemo otvarati. Morate se odmoriti. Držite se za mene. Ja ću vas povesti, a Bill će

nas pratiti da nas netko od ovih lopuža ne bi napadao.

Još napola zaslijepljen, Garrett se uz Pegginu pomoć vratio u dućan. Djevojka mu je isprala oči i pomogla mu da legne. Bill je sve vrijeme stražario u dućanu.

— Vi ste vrlo hrabar čovjek, gospodine Garrett — pohvalila ga Peggy, a Bill je zatresao glavom kad ga je pogledao, te rekao:

— Kad ćeš već jednom izići iz borbe da ne izgledaš kao da si ti pobrao najviše batina.

VII

U posljednje tri godine Peggy Dobbs još nikada nije sigurnije i s manje straha šetala ulicama Crossrocka negoli od onog dana kad je Garrett pretukao Deckera. Ni plećati Murphy, sa svoje dvije zdrave i snažne ruke, nikada nije mogao iz djevojčina srca posve otjerati duboko usadeni strah od naprasnog Deckera. Sada je sakati Garrett, čovjek sa samo jednom zdravom rukom, nadjačao Deckera i nije ga se ni najmanje plašio, ni njega ni njegovih prijatelja lupeža. Bilo je u tome nešto romantično, viteško, kao u nekim Shakespearovim djelima koja su joj se osobito svidala.

Zatim je uslijedila još jedna zgoda koja je u Peggy potakla nježne osjećaje i gotovo sestrinsku naklonost prema bivšem konjaničkom oficiru Konfederacije. Dva dana poslije tučnjave s Deckerom Garrett, još sav u modricama, rekao je Dobbsu da ima nešto za nj, pa iz džepa izvadio i dao mu Tomov zlatni sat.

Peggy je kriknula od veselja dok je promatrala oca kako drhtavim prstima opipava sat. Oči su mu se orosile suzama.

Bio je tako potresen da nije mogao izustiti ni slova.

— Našao sam ga u Deckerovu džepu. Vi ste uvijek bili dobri prema meni i pomogli ste mi kada sam bio u bijedi i nevolji. Stoga sam želio pokazati koliko cijenim vašu dobrohotnost.

— Hvala — bilo je sve što je uspio promrmljati uzbuđeni Dobbs dok se gušio u suzama i kimao glavom.

Peggy je pritrčala Garrettu, ovila mu ruke oko vrata i poljubila ga u obraz.

— Oh, hvala vam! Najljepša vam hvala. Vi i ne znate što to ocu i meni znači. Doista ne znam što bismo mi počeli da vas nemamo.

— Već biste se nekako snašli. A da mene nije bilo, vjerojatno ne biste imali ni neugodnosti s Deckerom — skromno će Garrett.

— Izbijte to sebi iz glave! Brad Decker bi se kad-tad o nas očešao. Ovako se, otkad ste vi ovdje, našao barem jedan hrabar čovjek koji mu se suprotstavio — odvrati mu Peggy.

Dok su oni razgovarali djevojčin je otac obukao kaput i izišao iz dućana, tronut i bez riječi.

— Ide da se isplaće gdje ga nitko neće vidjeti. Oh, otac je naglo ostario. Slomila ga je Tomova smrt, a tome je još više pridonijela majčina. I, naposljetku, nestanak tog sata. Znam da u proljeće namjeravate otići odavde, ali kako bi bilo da ostanete i vodite trgovinu umjesto oca? — gotovo molećim glasom upita Peggy.

Garretta je osupnuo taj prijedlog, jer o tome nikada nije razmišljao. Premda bi u tom slučaju ostao uz Peggy, mrzio je i samu pomisao da je vidi udanu za Murphyja, što će se jednog dana zacijelo dogoditi. S druge strane, za njega bi to bilo dobro i stalno zaposlenje, takvo kakvo tamo dalje na zapadu neće naći.

— Ne morate mi odmah odgovoriti. Razmislite dobro. Otac više ne može

raditi u dućanu. Molim vas, ostanite — skrušenim ga je glasom kumila Peggy.

— Razmislit ću, ali to ne znači da ću i ostat. Nemojte to zaboraviti — opomene je Garrett.

— Ne, neću, ali ni vi nemojte zaboraviti kako ja želim da ostanete s nama. A sada je vrijeme — nadovezala je odmah Peggy — da se vratim kući i ocu pripremim večeru. Sutra ćemo još o tome razgovarati — doda.

Garrett je zamišljeno promatrao djevojku dok je izlazila, začuden njezinom iznenadnom željom da on ostane kod njih u Crossrocku.

Do sutradan ujutro Garrett je odlučio da ne odustane od prvobitne namjere da otputuje iz Crossrocka čim grane proljeće, ali kada su zvončići na vratima zazvonili i najavili da Peggy ulazi, nije uopće imao prilike da joj to spomene.

— Otac danas neće doći. Ne osjeća se dobro. Sada valjda shvaćate što sam htjela reći kada sam vam kazala da nam je potrebna vaša pomoć u dućanu. Dakle, jeste li razmislili o mom prijedlogu? — izgovorila je Peggy sve u jednom dahu.

— Razmišljao sam, ali još nisam odlučio. Proljeće je još daleko — pokolebao se Garrett u onom što je odlučio.

— Razočarali ste me — prigovori mu Peggy dok je prstima prolazila kroz svoju dugu smeđu kosu.

— Žao mi je, ali nikako se ne mogu naviknuti na pomisao da ću cijeli svoj vijek provesti za tezgom u dućanu u Crossrocku. Istina, obvezatan sam vašem ocu, jer je sa mnom postupao kao čovjek, ali ja sam se njemu odužio marljivim radom.

— A što mislite, što će Decker uraditi kad vi odete? — upita Peggy i pogleda ga širom otvorenih očiju.

— Dočekat će me negdje i ustrijeliti iz busije.

— Vi ste sebičnjak! Mislite samo na sebe — podbaci mu je pomalo nerazumno djevojka, pa nastavi: — Što će biti s ocem? Sa mnom? Na to ne mislite. Zar mislite da nam se on neće osvetiti?

— Slušajte, Peggy, postoji i zakon koji će ga dohvatiti. Strpite se malo. Nema još ni godinu dana da se general Lee predao. Živite u poraženoj zemlji i proći će još koji dan prije nego što i ovdje ponovo budu uspostavljeni red i zakon — pravdao se Garrett kako je znao i umio.

— A dotad? — nije popuštala Peggy.

— Peggy, pa tu je i Murphy! Snažan i čitav čovjek, s dvije zdrave i snažne ruke. On će vas čuvati od zla.

— Bill ne radi u dućanu i ima odviše posla na svom ranču. Mi u gradu doista nemamo nikoga tko bi nas zaštitio. Odete li, živjet ću u neprestanom strahu.

— Pa, Murphyju bi možda i odgovaralo da ja ostanem raditi u vašem dućanu i pošto se vas dvoje uzmete. Ako je to i vaša namjera, onda vam odmah kažem da nije i moja — odrješito joj obznani Garrett.

— Nisam ja to tako zamišljala — odvratila mu je s natruhom uvrijeđene ponositosti u glasu, pa brže-bolje dodala: — Ja zapravo i ne znam što Bill misli. Nadala sam se da će me dosad već zaprositi, ali čini mi se da je odveć zauzet krčenjem svoje šikare da bi mu još i to palo na um.

— To se tiče samo vas i Murphyja. Ja se u to ne želim miješati, jer je Murphy i ovako ljubomoran na mene.

— Zar bez razloga?

— Ne — prizna joj Garrett i prije nego što je shvatio važnost svog odgovora. Ta jedna kratka riječ prvi joj je put otkrila što on osjeća.

— To sam i mislila.

Njen ga odgovor posve iznenadio.

Peggy mu pride i uhvati ga za ruku. Gledajući ga netremice duboko u oči, zakopči mu orukvicu.

– Smijem li vas nešto pitati?

– Što vas zanima?

– Sve o vama.

– Sve o meni stane u jednu rečenicu. Došao sam iz Alabame i idem na zapad, ako me vi ne uspijete ovdje zadržati.

– Zašto poslije rata niste ostali u Alabami?

– Otjeraše me neugodne uspomene, pa sam pomislio da je bolje početi sve iznova negoli obnavljati prošlost.

– Uspomene na koga?

– Na ženu i na dva sina.

– Zar su ih ubili vojnici?

– Ne, nisu. Pokosila ih je kolera, zakopani su na mom imanju. Ili točnije, na mom nekadašnjem imanju.

– Žao mi je. Nisam vas htjela rastužiti ružnim uspomenama. Oprostite mi. A kakvo ste imanje imali?

– Plantažu pamuka.

– I robove, zar ne?

– Nekoliko. Svi su moji susjedi imali robove.

– Zar vam to nije smetalo? Naime, otac kaže kako je nečasno i nepravedno da jedno ljudsko biće posjeduje drugo.

– Nikada mi to nije smetalo, jer sam u takvu načinu života i odrastao. A sada vi meni kažete nešto. U vas je bistra glava i načitani ste. Zar niste čitali o ropstvu u Shakespeareovim djelima, ili u drevnim bajkama?

– Jesam, ali to ga ipak ne opravdava.

– Ja ga ni ne pokušavam opravdati. Želim vas samo podsjetiti da je robova bilo od pamtivijeka i da će ih uvijek biti. No zapali smo u političku raspru, a ja sam obećao vašem ocu da o politici neću raspravljati dok sam u njegovoj službi.

– Dobro – pomirljivo će Peggy, osjetivši u Garrettovu glasu jednak prizvuk, koji joj je govorio da ni on nije slobodan čovjek nego neke vrsti rob, koji smije razgovarati samo o onom što mu je dopušteno, i to u službi čovjeka koji je bio ogorčen protivnik ropstva.

– A zašto se vaš otac doselio u Crossrock? Zašto ste došli živjeti u robovlasničku državu, i to iz države u kojoj je ropstvo Crnaca već bilo ukinuto, što je uvelike odgovaralo političkim nazorima vašeg oca? – upita Garrett.

– Otac je mislio da su ovdje, u novoj i velikoj državi uvjeti za trgovinu bolji. Nadao se sada će pitanje ropstva biti razumno riješeno bez krvi, no 1861. se uvjerio da živimo u nerazumnom svijetu.

– Nije samo on – utješno će Garrett.

– Smijem li izreći još samo jedno pitanje? – dometnula je Peggy uz zavodnički smiješak pošto su podvorili nekoliko kupaca i ponovo ostali sami.

– Gospode – zavapio je Garrett tobože bespomoćno – danas ste znatiželjni kao maće! Koji je tome razlog?

– Ne znam. Možda sam se zasitila čitanja knjiga i poželjela razgovora.

– Doista me čudite.

– Ne znam više što da mislim. Kad sam došao, nekoliko me tjedana uopće niste htjeli ni pogledati, a kamoli sa mnom razgovarati. Sada odjednom želite znati sve o meni. Kažite što vas sada zanima?

– Kako ste ostali bez ruke?

– Vi ste druga osoba koja me to pita otkako sam otišao od kuće.

– Oprostite ako sam...

– Ljudi uglavnom misle da znaju, pa i ne pitaju – odvrati joj Garrett i ne čekajući da čuje do kraja njezinu ispriku – jer poslije rata susreću

mного bogalja. Upitate li jednoga, onda znate kako su svi drugi ostali sakati.

— A vi?

— Za vrijeme juriša na vlak bio sam ranjen u rame. Da me je zrno pogodilo nekoliko centimetara niže, raznijelo bi mi srce i ostao bih na mjestu mrtav; da je profućkalo nekoliko centimetara više, ne bi me ni okrnulo. No, zrno me je pogodilo u rame, u splet živaca i ruka mi je od tog trena ostala nepokretna. Mnogo je ljudi ostalo bez ruke u ratu, samo s kratkim batrljcima. Meni je ostala cijela ruka, ali mrtva. Beskorisnija od najkraćeg batrljka. Sve dok se nisam vratio kući mislio sam da je to najgora nesreća koja mi se u životu mogla dogoditi. Onda, kada sam vidio da sam ostao bez obitelji, moja mi se sakatost učinila beznačajnom malenosti.

— Sve što znam o ratu znam iz knjiga. U njima ratnici ili slavno pogibaju ili se živi i zdravi slavodobitno vraćaju svojim milima i dragima.

— Knjige ne kažu istinu o ratu, jer je ona ružna.

— Je li vam danas žao što ste bili u ratu? — naivno upita Peggy.

— Borio sam se za ono u što sam tada vjerovao. U ono mi se vrijeme to činilo uzvišenim i važnim. Možda bi mi se i danas tako činilo da nisam izgubio obitelj. Vidite, izgubio sam sve za što sam se borio: obitelj, imanje, domovinu. Tako, možda, mi nije vrijedilo... barem što se mene tiče. Premda, sve do kraja rata nitko ne zna vrijedi li se boriti ili ne. Sada kažite vi meni, je li vrijedilo izgubiti Toma? — upita na kraju Garrett.

— Za njegovu domovinu možda jest, ali nije i za nas, njegovu obitelj. Njegova nam je smrt poremetila cijeli život, iznenada i temeljito. Usmrtila je majku, dotukla oca, rastužila mene.

— Rat je tužan i ružan i obilježi svakoga koga dotakne. Stoga i želim pobjeći što dalje na zapad, gdje me više ništa neće na nj podsjećati.

— Oh, pričajmo radije o nečem veselijem! Eto, na primjer, volite li zabave? — dosjeti se Peggy da ga upita.

— Zašto me to pitate, molim vas?

— Danas tjedan dana imam rođendan. Odlučila sam da priredim malu kućnu svečanost za oca, Billa, vas i za sebe, naravno. Hoćete li doći?

— Koliko se sjećam, te sam večeri slobodan. Rado prihvaćam vaš poziv. Zna li Murphy da ću i ja doći?

— Ne, ne zna. To je moj rođendan, pa ću pozvati koga ja hoću.

— Dobro, onda. Kažite mi samo u koliko sati i ja ću se truditi da ne zakasnim, iako nemam Tomov sat.

— Slušajte, nemojte mi to više spominjati, jer se danas stidim kako sam se vladala one večeri kad vam je otac posudio Tomov sat. Vi ste se otkupili time što ste Deckeru oduzeli sat, a ja to više nikada neću spomenuti.

— Koliko ćete godina navršiti za tjedan dana?

— Devetnaest — s ponosom će djevojka.

— Za boga miloga — tobože se zaprepastio Garrett — pa vi ste već usidjelica!

Peggy se pravila da je uvrijeđena. Oholo je podigla nos, pa se dala na pospremanje pretrpane tezge. Garrett se pak vratio u skladište. Radili su svaki svoj posao sve dok Peggy nije otišla kući, da vidi kako je ocu.

* * *

Tri dana prije njezina rođendana, Garrett je počeo razmišljati što bi joj poklonio. Te večeri nije mogao usnuti dok mu nije sinula spasonosna misao da joj daruje lijepu četku za kosu s drškom od kornjačevine, koju su mnoge žene pogledavale zadivljenim

očima ali je nijedna nije kupila jer je bila vrlo skupa, i da joj uz taj dar napiše čestitku s kojim navodom iz Shakespearea. Recimo, o ljubavi i patnji.

Iduće večeri poslije posla uzeo je lijep papir četvrtastog oblika i perom i tintom u krasopisu prepisao iz knjiga koje je našao na policama u skladištu stihove o ljubavi iz »Hamleta«:

– *Tko silno ljubi, silan strah ga mori,*

A strah kad raste, jače ljubav gori.

I stih o patnji, iz »Romea i Julije«:

– *Od novog jada, stara bol će proći.*

Zadovoljan svojom domišljatosti, čestitku je ukrasio lijepim željama za njezin devetnaesti rodendan pa savio papir i stavio ga u omotnicu na koju je napisao njezino ime. Onda ugasi svijeću i legne.

Na rodendan Peggy Dobbs jutro je donijelo ciču studen u Crossrock, pa se i nekoliko koraka po toj zubatoj studeni činilo beskonačno dugom šetnjom u kojoj se svaki prolaznik žurio da što brže utrči u neku toplu zavjetrinu.

Vjetar je meo prašinu po ulici i drmao dućanom kao da se priroda urotila protiv sviju prepreka koje su ljudi podigli da bi se zaštitili od njezine mušićave ćudi.

Kad se ujutro izvukao ispod toplih pokrivača, Garrett je cvokotao, iako nije bio zimogrožljiv. Omotan u kabanicu, istrčao je na dvorište po naramak drva, pa rasplamsao vatru u peći koja se tijekom noći zapretala. Grijući se uz peć, zagleda se u tamnu kuću napuštenog svratišta na suprotnoj strani ulice. Nekoliko dasaka pribitih preko prozora i vrata tog sablasnog zdanja lupetalo je pri svakom zapuhu vjetra, pa se sudeći po buci moglo pomisliti da se ta kuća gradi a ne raspada.

I dok je promatrao nepuštenu kuću, iznenadio se kada je na ulici ugledao Peggy i njenog oca kako hitaju prema dućanu. Djevojka je imala na sebi bundu od lisičjeg krzna, ali stari se Dobbs zgurio u iznošenom laganom ogrtaču, pa se Garrett začudio što trgovac nema nešto toplije da obuće.

– Mislio sam da po ovoj studeni nećete izići iz kuće. Osvanulo je najhladnije jutro otkad sam ovdje – rekao im je Garrett dok su oni žurili da što brže uđu u toplu prostoriju.

– Vjetar je rogat, ali Peggy i ja smo odlučili da dodemo. Moramo uzeti neke stvari za večerašnju svečanost – reče Dobbs.

– No, onda? Kako se osjećate kao usidjelica? – Garrett ponovo počne podbadaći Peggy.

– Poslije takve uvrede trebalo bi da otkažem proslavu – odgovori mu Peggy kad mu je pograbila desnu ruku da bi zakopčala orukvicu – ali ipak neću. Šteta da vas u vašoj vojsci nisu naučili lijepom ponašanju prema ljepšem spolu. Niste baš odviše ugladeni i mogli biste me prestati zadirkivati – nije mu ostala dužna.

– Teško se obuzdati da ne vrijedamo dok je vani ovako vraški studeno – kao ispričao joj se Garrett.

– Svladajte se, gospodine! Samo životinje ne mogu i ne znaju svladati svoje nagone i ćud. A to i čini glavnu razliku između ljudi i životinja, ako niste znali – pouči ga Peggy, kojoj je već dozlogrdila njegova pomalo neukusna šala na račun njezine udaje i njezinih godina.

– Razumijem, gospodo, što hoćete reći. Oh, bože dragi, kako je danas svanuo divan, topao dan, zar ne? – nastavio se šaliti Garrett.

– Prestanite već jednom biti duhovit! To vam baš ni najmanje ne pri staje u vašim godinama. Oh, ja sam

zapravo gora od vas! Tu s vama uprazno lupetam o budalaštinama umjesto da požurim kući, jer inače neću dospjeti sve zgotoviti na vrijeme za večeru — pomirljivo će Peggy, pa ostavi dvojicu muškaraca same i otrči natrag kući sa stvarima po koje je došla u dućan.

— Peggy je danas vrlo živahna i uzbudena. Već je dugo nisam vidio tako dobro raspoloženu, što me vrlo raduje — reče Dobbs.

— Nije to bez razloga. Danas joj je devetnaest godina. O da, prava je ona cura... bolje reći, mlada žena. U tom zavatlavanju zaboravio sam je pitati u koliko sati da dodem na večeru — zabrinuto će Garrett.

— Oko sedam. Hoćete li da vam opet pozajmim Tomov sat?

— Hvala, radije ne. Ne želim da joj pokvarim raspoloženje kao posljednji put — odgovori Garrett uz blag osmijeh.

— Ako želite, samo mi kažite — nukao ga je Dobbs.

— Ne, ne. Ni govora, gospodine Dobbs. Ovako ću imati ispriku ako zakasnim. A uranim li, pa je usplahirim i uzrujam, neće me moći kuditi da sam namjerno došao ranije.

— E, i vi ste danas nešto prpošni i brbljivo raspoloženi. Nadam se da neće i Bill biti u istom raspoloženju. Inače, teško meni. Probit ćete mi uši svojom galamom — dobaci mu u šali Dobbs.

— Ne bojte se. Ja ću biti tih i miran kao bubica. Zašto sada ne biste i vi pošli kući? Peggy će biti potrebnija vaša pomoć nego meni — predloži mu razložno Garrett.

— Znate, Morgane, i ja sam ovamo došao da nešto uzmem, a sada se više ne mogu sjetiti što. Posve sam ishapio. Idem kući, možda se tamo sjetim.

— Ako se sjetite, ja ću vam donijeti.

Dobbs obuče iznošeni, tanki ogrtač, Omota ga oko sebe i, zgruvši se da ga snažni zapusi vjetra ne sruše, pobrza kući žurnim, sitnim, staračkim koricima.

Kako toga dana nije bilo kupaca, Garrett je proveo dan uglavnom sam. Bio je podosta živčan i uznemireno se vrpeljio po dućanu i skladištu. Strepio je da Peggy možda pogrešno ne shvati njegove navode iz Shakespearea. Murphyju to sigurno neće biti pravo, posebice kad iz njih dokuči da se bivši konjanički časnik neprijateljske vojske na taj način udvara njegovoj djevojci.

Čim je zatvorio dućan, Garrett nije imao više živaca da dulje čeka, pa je odlučio odmah krenuti. Omotnicu na kojoj je krasopisom ispisao njezino ime spremi u džep na prsima košulje, a četku za kosu s drškom od kornjačevine u stražnji džep hlača.

Pošto je navukao sivu vojničku kabanicu podignuta ovratnika i nabio na glavu sivi konjanički klobuk izide u mrklu i studenu zimsku noć.

Vrata mu je otvorio stari Dobbs i s Garrettom u kuću pustio ćuh hladna vjetra.

— Gadna li vremena! — reče daščući Garrett, koji se uspuhao od žurna hodanja.

— Udite brzo. U kući je toplo. Nešto ste uranili — napomene Dobbs.

— Dojadilo mi je čekanje, a bojao sam se da će poslije vani još jače zadržati.

— Baš dobro što ste ranije došli. I meni je samom dosadno. Peggy je tako zaposlena da nemam s kime prozboriti ni riječi — potuži mu se Dobbs.

— Je li došao Murphy? — zanimalo je najviše Garretta.

— Ne, još nije. Ima posla na svojoj zemlji. Jučer mi je rekao. Zacijelo ga je zadržalo i ovo ružno vrijeme, pa se

neću čuditi ako zakasni i ne dode u sedam, kako je obećao — objasni Dobbs.

— Gdje je Peggy? Iz kuhinje se ništa ne čuje.

— U svojoj sobi. Odijeva se i uljepšava — odgovori Dobbs, a zatim po-grabi Gerretta za ruku i privuče k sebi u kut, pa mu urotnički šapne u uho: — Sjetio sam se pošto sam danas bio došao u dućan.

— Je li? Pošto? — upita Garrett ispod glasa.

— Po dar za Peggy. Uopće mi ne ide u glavu kako sam to mogao zaboraviti. Poći ću sada po njega, dok se Peggy još odijeva.

— Nemojte izlaziti, vani užasno puše. Poći ću ja. Ja sam mladi — ponudi se Garrett.

— A ne, Morgane, po dar za svoju kćer idem sam. Peggy bi tako i tako bila razočarana kad bi mene ovdje našla pošto siđe. Vi ćete je obradovati.

— Ja ću se vratiti brže od vas — nije se dao uvjeriti Garrett, kome je bilo žao da stari Dobbs izide iz tople sobe na studen i oštar vjetar u svom iznošenom ogrtaču.

— Ni riječi više neću čuti! Dogovoreno? Ostat ćete ovdje i zabavljati Peggy dok se ja ne vratim.

— Ako vi mislite da je tako bolje, onda se i ja slažem — pristane napokon Garrett.

Obojica su se okrenula kad su čula da su se vrata sobe otvorila. Na pragu je stajala Peggy. Bila je odjevena u bijelu bluzu dugih rukava s visokim ovratnikom, ukrašenu čipkama na prsima i dugu crnu suknju koja je si-zala gotovo do poda.

— Vrlo ste lijepi večeras, gospodice Peggy — reče Garrett, zadivljen njezinom pojavom.

— Hvala. Kažite iskreno, doimam li se još kao stara usidjelica?

— Naprotiv, vrlo ste mladi i lijepi. Kao da vam je najviše šesnaest godina.

— Zašto niste skinuli kaput? Zar već odlazite?

— Upravo sam došao.

— Ali ja sada idem. Zaboravio sam nešto u dućanu — javi se djevojčin otac.

— Zar na moj rodendan — razočarano će Peggy.

— Odmah ću se vratiti. Morgan će ti praviti društvo dok mene nema.

— Zašto ne biste uzeli moju kabanicu, gospodine Dobbs? Toplija je od vašeg ogrtača — ponudi mu Garrett.

Dobbs se trenutak kolebao, gledajući smeteno u sivu vojničku kabanicu.

— Pa, možda imate pravo — napokon odgovori — premda nikada ne bih ni pomislio da ću nositi sivu vojničku kabanicu.

— Dobro će vam pristajati. Podjednako smo visoki — reče Garrett, pa skine kabanicu.

— Kako ti se svidam? — upita Dobbs kćer pošto je obukao kabanicu.

— Više bi mi se vidao u plavoj vojničkoj kabanici — nije se mogla svladati Peggy.

— Doista, šteta da nije plava, jer je vrlo topla — reče jednostavno Dobbs.

— Uzmite i moj šešir. Vani puše studena vjetrušina. Napuhat će vam glavu — ponudi mu je Garrett i svoj sivi konjanički šešir.

Pošto je Dobbs pokrio glavu konjaničkim šeširom, svi su se srdačno nas-mijali. Onda Dobbs požuri iz kuće i ostavi ih same. Garrett tada pride bliže Peggy, izvadi iz džepa čestitku i četku za kosu, pa ih stavi djevojci na dlan.

— Skroman dar za rodendan sa čestitkom — reče tiho.

— Hvala vam. Vrlo ste pažljivi. Stav-
it ću ga na policu i otvoriti poslije, kad se svi okupimo oko stola.

— Od onog dana kada ste me pozvali jedva sam dočekao da vam to dam — prizna joj Garrett.

— I ja sam vesela što ste došli. Žao mi je samo što moramo čekati na Billa i oca. Otac je postao tako zaboravljiv da me to katkad već živcira.

— Moram ga braniti. Vaš je rođen dan uzrokom njegova večerašnjeg odlaska u dućan — reče Garrett da bi je udobrovoljio.

— Ah, tako znači! U tom grmu leži zec! No gdje li je Bill? Kakvu li će on samo ispriku ovaj put izmisliti?

Peggy uzdahne i primi Garretta za desnu ruku, pa mu zakopča orukvicu. Zatim ga pozove da mu pokaže što je sve spremila za večeru.

— Kako to božanstveno miriši! — laskavo će Garrett kad su ušli u kuhinju.

— Kuhala sam cijeli dan i nadam se da mi je sve uspjelo — pohvalila se Peggy.

U času kad je htjela podignuti poklopac s velikog crnog lonca na sredini štednjaka preplašeno vrisne.

— Pobjegao je, tamo u kut! Vidjela sam ga! Oh, taj prokleti miš! Pomognite mi da ga uhvatimo — zavapi Peggy, pa pograbi metlu i dâ se u potjeru za mišem koji je brisnuo kao strijela u dnevnu sobu.

— Držite ga, da nam opet ne pobjegne! — dovikne djevojka Garrettu i potrči za životinjom u dnevnu sobu, gdje se miš stisnuo iza peći.

Garrett potrči za njom. Kad je već podigao žarač da ga mlatne, miš ponovo pobjegne, ali ovoga puta pod djevojinu suknju.

— Aaaa! — vrisnu Peggy, ispusti metlu i podigne suknju sve do polovice bedara.

Garrett se previjao od smijeha dok je miš nestao u rupi. Zatim oboje klonu na sofu, grcajući od smijeha. Onda odjednom smijeh prestane. Gle-

dajući se u oči, zanijemili su i uozbiljili se. Zatim Garrett privuče djevojku i poljubi je u usta.

Peggy se nije otimala. Naprotiv, ovila je ruke oko njegova vrata i strastveno ga ljubila, grleći ga. Na tren prekinuše taj tihi cjelov i ponovo se pogledaše duboko u oči, kao da jedno drugome žele reći da u tome što čine nema nikakva zla. Garrett je prvi trenutak, doduše, bio zaprepašten onim što je učinio, ali po njezinom pogledu zaključi da mu nije zamjerila njegovu drsku odvažnost. Stoga je još tješnje privuče k sebi i, uživajući u dodiru jedrih tvrdih grudi, počne je još vatrenije cjelivati.

Iznenada se vrata naglo otvore i u sobu banu Bill Murphy. Na pragu se ukipi i nijemo zapilji u njih dvoje, koji nisu imali vremena ni da se odlijepe iz zagrljaja, a kamoli da skriju svoje nakane.

U smrknutim Murphyjevim očima Garrett opazi bljesak mržnje.

— Peggy, dodi brzo! Ubili su ti oca!

— izusti siktavo Murphy poslije zaprepaštene trenutačne šutnje.

— O, ne! — krikne Peggy i skoči sa sofe, pa bez kaputa istrči mimo Murphyja kroz vrata u mrku noć.

Murphy još jednom ubojito pogleda Garretta, a zatim se okrene i pode za djevojkom. Garrett je potrčao za njima čim se sabrao od neočivanog Murphyjeva upada i strašne vijesti koju im je saopćio.

Na nogostupu ispred dućana Garrett ugleda skupinu ljudi, koji su se znatiželjno gurali oko ispruženog, mrtvog Dobbsa. Peggy je već klečala uz oca i naricala.

— Oče, kaži mi samo jednu riječ! Ja sam tvoja kći, Peggy — kuraila ga je kroz jecaje, pa mu je podigla glavu i privila je na prsa: — Nemoj me ostaviti, tatica moj dragi. Otkad su nas ostavili Tom i majka imam još samo tebe.

Zatim se počela gušiti u grču suza. Murphy je podigao najprije djevojku, jedva je odvojivši od mrtvog oca, a zatim i Dobbsa. Otključavši vrata dućana Dobbsovim ključem, koji bijaše ostao u bravi, unese starog trgovca, pa ga položi na postelju u stražnjoj sobi. Garrett uđe za Murpheyjem i upali svjetiljku.

— Vodi Peggy odavde! — naredi mu Murphy.

Garrett odmah poslušao i izvede djevojku iz skladišta u dućan, gdje se skupilo mnogo svijeta. Svi su nešto šaputali. Među prisutnima Garrett ugleda krčmara Bentona i njegovu debelu ženu Maude.

— Dodi ovamo, drago dijete. Stani uz peć. Sigurno si se smrznula na ovoj studeni — pozove Maude Peggy.

Peggy se malo smirila od prvog udarca. Nije više ridala, ni grčevito jecala. Stajala je uz peć preplašena, blijeda lica i tupim pogledom, kao da zna da se nešto strašno dogodilo, ali još ne može poimati što.

Garrett se vratio u stražnju sobu upravo u trenutku kad je Murphy skinuo s Dobbsa njegovu sivu vojničku kabanicu.

— Sam te je vrag donio ovamo! Odakle na njemu tvoja kabanica? — dreknu na nj Murphy.

— Pozajmio sam mu je da ne ozebe. Nešto je zaboravio, pa se morao vratiti po to u dućan.

— Poslao si ga u smrt! Ubili su ga zato što su mislili da si to ti u toj proklesnoj kabanici — optuži ga Murphy i baci mu pod noge kabanicu, s krvavom mrljom i rupom od zrna na leđima.

Garrettov šešir nisu našli. Vjerojatno ga je odnio vjetar kad je pokojniku spao s glave.

Garrett je čekao da Murphy iskali na njemu bijes i ljubomoru što ga je zatekao u zagrljaju s Peggy, ali Bill

Murphy tu njihovu ljubavnu zgodu nije spomenuo nijednom riječi.

— Jeste li koga vidjeli kad ste došli u grad? — upita ga bojažljivo Garrett.

— Naravno da sam vidio. Njega na zemlji i nekoliko ljudi oko njega — ljutito odgovori Murphy.

— Jeste li čuli pucanj?

— Nisam čuo ništa osim zavijanja vjetra. Neki su ljudi čuli pucanj, a kad su istrčali iz kuća da vide tko puca, našli su njega mrtvog ispred dućana.

— Ustrijelio ga je zacijelo netko iz napuštenog svratišta preko puta.

— Pa što onda ne odeš tamo i pogledaš. Možda im napokon na nišan naide onaj koga vrebaju. Ne vratiš li se, nitko neće za tobom plakati! — istresao se na nj Murphy, koga su ljućila Garrettova pitanja. Kao da će njima oživjeti starog Dobbsa!

Osjećajući se nepoželjnim među ljudima u dućanu i nemoćnim da išta popravi, Garrett pogruženo izide na ulicu, i pode, šiban snažnim zapusima studena vjetra, gologlav i bez kaputa, dršćući cijelim tijelom i cvokoćući zubima prema konjušnici.

— Stoj ili pucam! Tko je? — upita promukli glas iz tame kad se Garrett uvukao u staju, odškrinuvši vrata tek toliko koliko je bilo dovoljno da se provuče.

— Ja sam, Morgan Garrett. To ste vi, Holcomb?

— Da. Oprostite što sam vas zaustavio na vratima, ali poslije večerašnjeg ubojstva moram biti vrlo oprezan koga puštam u staju — ispriča se stari konjušar.

— Posve prirodno. Slušajte, jednom ste mi ponudili da prenoćim u staji. Vrijedi li još ta vaša ponuda?

— Svakako, premda ste odabrali najstudeniju noć za spavanje na si-jenu.

— Nemam kamo drugamo. Čini mi se da me Peggy, a pogotovo Murphy,

ne žele u dućanu poslije Dobbsova umorstva.

— Pa niste ga vi ubili!

— Nisam, ali Dobbs je imao na sebi svoju sivu vojničku kabanicu i šešir kada su ga umorili. Ja sam kriv utoliko što je to zrno bilo meni namijenjeno.

— Ispaljeno je iz starog svratišta.

— To i ja mislim.

— Ja ne mislim, nego znam. Vidio sam bljesak hica. Netko je pucao s prozora na katu. Čini mi se da sam čak opazio nekoga kako bježi na konju čim su ljudi istrčali iz kuća.

— Sumnjate li možda u koga?

— Naravno da sumnjam! Ako je to zrno bilo namijenjeno vama, onda ga je ispalio Decker, ili možda Skinner.

— Utvrdim li ikada tko je pucao, ubit ću ga kao bijesno pseto — zadao je sebi riječ Morgan Garrett.

VIII

Dva dana poslije Dobbsove smrti mala tužna povorka tiho se zaustavila na opustjelom groblju prije nego što je jednostavan drven lijes spušten u hladnu raku. Garrett, jedini čovjek bez kaputa i šešira na toj rogatoj studeni i vjetru, stajao je u prikrajku i duboko ganut tugovao za čovjekom kojem se nije dospio odužiti za sve što je za nj učinio.

Promatrao je netremice Peggy, kojoj je uz bok stajao Bill Murphy, jer je nije bio vidio od pogibije njezina oca na njezin devetnaesti rođendan. Drhtao je na zimi, cvokoćući zubima od hladnoće. Nije se više usudio ući u Dobbsov dućan, po svoju sivu vojničku kabanicu. Da je i otišao, ne bi u njoj mogao doći Dobbsu na pogreb toga tmurnog poslijepodneva. Na njoj su još uvijek bile mrlje od pokojnikove krvi.

Pošto su svi izrazili suosjećanje pokojnikovoj kćeri i tužni se zbor počeo razilaziti, Peggy se okrenula da pode s groblja. Tada ugleda prozebla i skrušena Garretta.

— Morgane, zaboga! — pozove ga tiho.

Garrett je odmah sasu bujicom riječi:

— Oprostite mi, Peggy, molim vas. Vjerujte mi, ja sam htio otići u dućan, ali on me nije pustio. Da mu barem nisam posudio svoju kabanicu!

— Gdje vam je sada ta kabanica? Kako ste mogli po ovakvu vremenu izići bez kaputa? Smrznut ćete se, čovče!

— Ostala je u stražnjoj sobi... u dućanu...

— Zar odonda niste bili u dućanu? — začudi se Peggy.

— Ne, nisam. Mislio sam kako je najbolje da se povučem.

— A gdje ste se skrivali po ovoj studeni, Morgane?

— U konjušnici spavao sam na sijenu, sa starim Holcombom. Mislio sam da me više ne želite vidjeti.

— Odakle vam samo ta glupa misao? Ta, niste vi ustrijelili mog oca. Odmah podite sa mnom. Potrebniji ste mi više nego ikada.

— Nije on tebi više potreban — javi se Murphy, koji je dotad smrknuto šutio. — Odsad ću ti ja pomagati u dućanu.

— I ti ćeš mi biti neka vajna pomoć! Ponaajprije, nemaš smisla za trgovinu, a zatim i sam si rekao da ne bi mogao izdržati cijeli dan zatvoren u zagušljivoj prostoriji. Uostalom, ti imaš i previše posla na svom ranču, inače nikada nećeš sagraditi kuću o kojoj mi toliko pričaš. A Morgan je rođen trgovac, taj zna kako valja s kupcima.

Garrett je šutio, zadivljen odlučnošću te krhke djevojke.

— Ja sam protiv toga da Garrett dalje radi u trgovini, a on zna zašto — tvrdoglavo će Murphy.

— Ne morate mi to nabijati na nos, Murphy — dočeka ga Garrett.

— Prestanite se svadati, vas dvojica! Vi ste sada sve što mi je ostalo od obitelji. Što bih ja počela bez vas dvojice? A sada požurimo korak dok se Morgan još nije smrznuo — odrješito će Peggy.

Oba su muškarca bila mrzovoljna. Naprotiv, Peggy se doimala zadovoljna i sigurna dok je na povratku iz groblja hodala između njih. Stigli su do dućana, koji je ostao zatvoren poslije smrti njegova vlasnika. Garret izvadi iz džepa svoj ključ i otključa vrata. U dućanu je bilo hladno kao u kusnici.

— Bille, nacijepaj i donesi drva! Morgane, potražite svoju kabanicu, ili se zagrnite gunjem dok se peć ne ugrije — naredi im Peggy odlučnošću koja nije trpila prigovora.

Garretta to ugodno iznenadilo, jer se bojao da djevojka poslije nenadane očeve smrti posve ne klone u bezvoljnost i potištenost.

Pode u stražnju sobu. Kabanica je još ležala na podu, kamo ju je Murphy bacio kad ju je skinuo s pokojnog Dobbsa. Podigne je i objesi na klin. Nije je obukao da ga Peggy ne bi vidjela u njoj. Zatim potegne gunj s postelje, uhvati jedan ugao u zub i zabacio gunj preko ramena, onda ga desnom rukom uhvati na prsima i tako se s njime zagrne.

— Dodite ovamo, da vam zakopčam orukvicu! — pozove ga Peggy iz dućana. Dok je to radila, Murphy se vratio iz dvorišta s naramkom drva. Vidjevši ih ponovo zajedno, jedno uz drugoga, ljutito baci drva na pod, pa se zaleti kao razjareni bik i svom snagom odalami Garretta šakom po nosu. Garrett se izvali na pod kao gromom ošinut, a iz nosa mu šikne krv.

— Prestani, Bille, prestani! — histerično se na nj derala djevojka, ali Murphy je nije više ni čuo ni vidio. Pred očima mu je samo lebdjela slika Peggy u Garrettovu zagrljaju.

— Ako je još jednom pipneš, smoždit ću te! — dreknu Murphy na poluonesviještenog Garretta.

— Prestani, Bille, već jednom! On mi nije učinio ništa što mu ja nisam dopustila. Idi sada! — vikala je Peggy na Murphyja. — Vidjet ćemo se večeras kod kuće!

— Jesi li čuo što sam ti rekao, južnjačka svinjo! Ovdje smiješ raditi, premda sam ja i protiv toga, ali teško tebi ako te još jednom uhvatim da je pipaš! — ponovi Murphy prijetnju i ode tako zalupivši vratima da se cijeli dućan zatresao.

— Morgane, Morgane — zvala ga je usplahireno Peggy — kažite mi kako se osjećate? Nisam znala da je tako goropadan kad je ljubomoran. Gdje vas boli?

Garrett joj samo nijemo kimne dok mu se pred očima kolutalo. Peggy mu je mokrom krpom oprala krv s lica. Zatim mu pomogne da ustane i ispruži se na postelji u stražnjoj sobi, pa ga pokrije debelim gunjevima.

Kad se probudio, u sobi je bilo toplo, a Peggy je sjedila uz postelju.

— Kako se osjećate?

— Malo bolje. Jesam li dugo spavao?

— Oko sat i pol. Moram vam se ispričati zbog Billova ponašanja. Njemu je sigurno već žao što vas je udario. Nagle je čudi, ali ima dobro srce.

— Njemu je drago što me napokon udario. Kivan je na mene od prvog dana kada me je ugledao.

— Ne znam što mu je. Nikada još nije bio takav.

— Možda još nikada nije vidio da vas netko drugi ljubi?

— I nije, ali neće mi valjda on odredivati koga ću poljubiti — reče Peggy, pa se nagne i poljubi ga u usta.

— Vidite sada što mislim kad to kažem? — Nadam se da vaš prijatelj Murphy ne zirkira u ovom času kroz prozor, jer će opet na meni iskaliti svoju ljubomoru.

— Ako vas još samo jednom udari, kazat ću mu da mi više ne prilazi! K tome, vas se dvojica ne smijete svađati jer ste mi obojica preko potrebna.

Garrett je šutio, pa Peggy prekine neugodnu tišinu rekavši:

— Zacijelo ste umorni. Neću vas više zamarati. Idem sada kući. Doći ću ujutro u sedam i otključati dućan, kao što je to otac redovito radio. Vi ćete dotle ustati, zar ne?

— Hoću, ako me vaš prijatelj ne dode još jednom prebiti prije zore, gospodice Dobbs.

— Da me više nikada niste nazvali gospodicom Dobbs. gospodine Garrett! — odvratila djevojka dok se spremala da izađe i za sobom zaključa vrata.

Garrett još dugo nije mogao zaspati od glavobolje.

Sutradan ujutro ustao je Garrett mamuran i zlovoljan. No, prvi dan na poslu prošao mu je bez nekih većih uzbuđenja, premda mu je stari Dobbs nedostajao, pa je svaki čas nesvjesno pogledavao neće li se pojaviti na vratima.

Idućeg dana, dok je u skladištu slagao robu na police, na najvišoj polici pronade kutiju zavezanu svilenom vrpcom, na poklopcu koje je pisalo: »Sretan rodendan, Peg!« Bio je to dar koji je pokojni Dobbs zaboravio u dućanu i pošao po njega one kobne večeri kad je ubijen.

Garretta načas zaškalja znatiželja da vidi što je to stari Dobbs htio pokloniti svojoj jedinici za njezin devet-

naesti rodendan, ali nije otvorio kutiju jer mu se to učinilo nedostojnim poštovanja koje je osjećao za pokojnika. Ostavio je kutio tamo gdje ju je i našao. Nije je htio pokazati Peggy. U njoj je sjećanje na oca bilo još odveć svježije i bolno i to bi je još više rastužilo.

Poput svog oca, Peggy je dolazila na posao svako jutro točno u sedam sati. Ostajala je u dućanu cijeli dan. Oko podne odlazila bi kući na pola sata, da malčice predahne, nešto okusi ili posvršava sitnije kućne poslove. Više nije kuhala objede i to je pogodilo Garretta, jer se morao redovito hraniti u Bentonovu salunu.

Dva tjedna pošto je dućan opet otvorio vrata kupcima, Garrett je otišao na objed u salun i tamo zatekao Eda Skinnera. Sjedio je sam za stolom. Kad je ugledao Garretta, očice su mu pijano zasjale.

— Krčmaru! — dreknu pijani Skinner na Bentona — donesi mi još jedan viski, a jedan natoči onom Kljasti tamo! Želim mu platiti njegov posljednji viski. Vidiš ga? — upita pijani Skinner Bentona i upre prstom u Garreta.

Vidjevši u kakvu je stanju Skinner, Garrett samo sliježe ramemina i mirno sjedne za svoj stol uz točionik. Skinner se, međutim, i dalje nastavio nabacivati uvredljivim pogrđama. Garrett je hinio da ga ne čuje, jer mu se žurilo da što prije pojede i vrati se na posao, kako bi Peggy mogla poći kući da se odmori uobičajenih pola sata.

— Krčmaru — izderao se opet Skinner — još jedan viski! Zašto nisi i Kljasticu natočio piće? I njemu jedno, čuješ? Želim ga vidjeti kako ispija svoj posljednji viski!

Benton se namršti i pogleda Garretta, koji mu se nasmiješi i kimne. Pošto je Benton odnio piće Skinneru na stol, natočio još jedno i stavi ga pred Garretta.

— Maude, molim vas donesite mi krišku kruha — dovikne Garrett debeloj krčmarici, a kad mu je donijela i jelo, tiho upita:

— Je li dugo ovdje?

— Više od sat vremena. Trusi viski za viskijem.

— Gdje su ostali?

— Nisu ni bili ovdje. Nisam ih vidjela.

— Bilo bi mi lakše da znam gdje su mu prijatelji, jer više neću trpjeti da me vrijeđa.

— Pustite pijanu svinju na miru. Mogli biste još i nastradati zbog gluposti. Radije hinite da ništa ne čujete — posavjetova ga Maude.

— I ja bih volio da mogu. Uvrede bi mu još mogao oprostiti, ali ne i smrt starog Dobbsa.

— Pij, Kljastiću! Još koji dan, pa je i tebi odzvonilo — derao se Skinner preko praznog saluna koliko ga je grlo nosilo.

Garrett ostavi jelo, uzme čašu u ruke, pa pođe k stolu za kojim je Skinner sjedio.

— Slušaj vucibatino, ja sam više puta gledao smrti u oči nego što ti možeš izblebetati pišljivih prijetnji, a ti tvrdiš da je meni odzvonilo! Hoćeš li, možda, da odmah izademo i čujemo kome to zvono zvoni, ili ćeš zavazati tu svoju poganu jezičinu tako da mogu na miru i u tišini jesti? — zapita ga kroz stisnute zube Garrett.

— Ne možeš ti mene uplašiti, Kljastiću moj, jer ti imaš samo jednu ruku, a ja dvije — Skinner mu se naceri u lice ustajući nesigurno od stola pa, njišući se na nogama, podigne šake kao da će se boksati.

— Ne pijem s vucibatinama — prezrivo će Garrett i stavi punu čašu pred Skinnera na stol, pa pođe natrag na svoje mjesto.

— Kljastiću, pij dok možeš, jer će te Brad uskoro ubiti! — poviče za

njim Skinner, motajući pijano jezikom.

— Onda neka požuri — odgovori Garrett.

— Prvi put si imao sreću — reče Skinner i iskapi i čašu koju je Garrett ostavio na stolu.

— Kada prvi put? — upita Garrett, a njegove se oči suze i bljesnu poput britke konjaničke sablje na jarku suncu.

— Da si onu večer ti bio u onoj si-voj kabanici, sada bi već trunuo pod leđinom — izlanuo se Skinner u pijanstvu.

Kad je to čuo, Garrett poskoči dva koraka i odalami Skinnera po gubici što je jače mogao. Ustuknuvši od udarca, Skinner se blentavo zableji u Garrett, ne shvaćajući što ga je to tako raspalilo. U pijanoj sumaglici uopće nije bio svjestan da je odao tko je ubio starog Dobbsa.

— Idi i kaži svom prijatelju Bradu Deckeru da ga Garrett sutra čeka u gradu, ili neka više nikada ne dolazi u Crossrock, jer ću ga ustrijeliti čim ga vidim. Razumiješ? — srditim glasom vikao Garrett.

Skinner, neprestance kimajući, polagano počne nesigurnim koracima natraške uzmicati prema vratima, a zatim se naglo okrene i uteče na ulicu.

— Čuvajte se, Morgane. Decker neće doći sam — upozori krčmar gošta.

— Možda uopće neće ni doći — ubacila je Maude.

— Doći će i to sa cijelim svojim društvom, a vi ih sami ne možete sve pobiti. Decker ne može dopustiti da ga jednoruki čovjek najuri iz Crossrocka. Ispao bi na ruglo cijelom gradu — razložno će Benton.

— Meni je samo stalo da ustrijelim Deckera, ostali me ne zanimaju. Čim on pogine, oni će se razbježati kao rakova djeca — reče Garrett.

— Možda i neće i zato bih vam želio pomoći. No ja nisam revolveraš i slaba vam pomoć od mene.

— Ne tražim ja ničije pomoći. Meni je potreban samo netko tko će me upozoriti ako me ostali pokušaju zaskočiti s leđa.

— On će to učiniti — dobrovoljno se javila Maude Benton u ime svog muža.

— Hvala vam. Znat ću to cijeliti — odgovori im Garrett, pa sjedne natrag da pojede ostatak ohladnjelog objeda. Čim je pojeo, ustane i, ostavivši novac na točioniku, pohita natrag u dućan.

— Gdje ste se, zaboga, danas zadržali tako dugo? — dočekala ga je Peggy s pitanjem čim se pojavio na pragu.

— Uživao sam u slasnom i tečnom objedu, pa sam posve zaboravio kako vrijeme brzo leti — nasmijano će Garrett.

— Ne izmotavajte. Znam ja dobro kako kuha Maude Benton. Nešto vi meni tajite, zar ne?

— Kada ste se baš zaintačili, reći ću vam. U salunu sam sreo Eda Skinnera pa smo malo prijateljski časkali.

— Budući da vam nos ne krvari, znači da se niste potukli.

— Nisam se s njim potukao zato što je bio piján kao letva, pa se izbrljao tko je ubio vašeg oca.

— Što? — vrisne Pegga. — Tko ga je ubio?

— Brad Decker, misleći da puca u mene.

— Što ćemo sada?

— Čekati.

— A što, molim vas?

— Da Brad Decker sutra dode u grad. Poručio sam mu po Skinneru da ću ga ubiti dode li sutra u Crossrock.

— Oh, ne! Vi ste ludi. Ne smijete se u to upustiti. Oni će vas ubiti. Njih su petorica.

— Zaboravljate da sam ratovao i branio se četiri pune godine a bilo nas je mnogo manje nego neprijatelja.

— Kad bi to bila časna, ravnopravna borba, bojala bih se mnogo manje, ali Decker je podao i opak čovjek. Dvojim da će vam itko od mještana priskočiti u pomoć, osim Billa — nastavi Peggy, kao da nije čula njegove pripomene.

— Neću da se Bill u to petlja i čudim se što vi želite da vaš budući muž sudjeluje u mom obračunu s njima — usprotivi Garrett.

— Nije to samo vaš obračun s njima, to je i naš obračun s Deckerom zbog očeve smrti. I prestanite govoriti o Billu kao o mom budućem mužu! Rekla sam vam već da me nije još ni zaprosio.

— Stoga i nisam siguran smijem li se pouzdati u Billa. Čovjek koji se ne laća posla cijelim srcem, pogotovo u ljubavi, nije baš najbolji saveznik — nije se mogao suzdržati Garret, da ne pokudi svog suparnika.

— Bill će sutra doći i pomoći vam. Svidalo se to vama ili ne, on je jedini saveznik kojeg ovdje možete naći — razumno reče Peggy.

— Postali ste tvrdoglaviji od Murphyja. Vidi se da mnogo vremena provodite u njevovu njegovu društvu zajedljivo će Garrett.

— S njim se sastajem gotovo svake večeri na sat-dva, ali to nije ništa prema vremenu koje provedem s vama svaki dan u dućanu, od zore do mraka. Možda to vi na mene loše utječete? — nije mu ostala dužna Peggy.

— Ja sam u vas samo sluga.

— Tako je — potvrdi Peggy i namigne mu — ali otac vas je unajmio i zbog vašeg revolvera. Možda je u oca bila moć da nasluti što nas čeka, jer sutra će nam dobro doći taj vaš revolver.

IX

U zoru sunce je zarumenilo nebo na istoku kao golem oganj na daleku obzorju. U Crossrocku osvanu vedar i prohladan dan.

Kad se umio i naoružao revolverom, tek tada Garrett vidje koliko je ranije lustao nego što obično ustaje. Peggy još nije stigla u dućan, a on je znao da tog dana zasigurno neće zakasnuti. Sjedne iza prednje tezge i promatrajući tihi ulicu, počne čekati da se pojavi Peggy. Ništa mu drugo i nije preostalo nego da čeka. Da bdije i čeka dok se ne pojave Decker i njegove prišipetlje. U ratu je naučio da su strpljenje i iznenađenje neprijatelja najbolji saveznici. On doduše, u Crossrocku nije imao saveznika, ali to i nije bio pravi rat na kakvog bijaše navikao. Tek spor i svađa među ljudima.

— Dobro jutro, Morgane! — pozdravi ga Peggy kad je otvorila vrata i prekinula ga u njegovu mozganju. — Kakav divan dan za ovo doba godine. Bille — doviknula je s praga čovjeku pred vratima — udi već jednom i prestani vući noge za sobom!

— Dan je lijep, ali vi ste ga još više uljepšali svojom lepršavom pojavom — odgovori joj laskavo Garrett.

Ulazeći Murphy, nešto mrzovoljno promrlja, jer mu se Garrettovo dodvoravanje Peggy učinilo odviše prisnim. Ostavio je sačmaricu iza vrata i još se jače namrštio kad je Peggy prišla Garrettu da mu zakopča orukvicu.

— Sinoć sam na polici, dok sam brisala prašinu, našla vašu čestitku za moj devetnaesti rođendan. Bila sam na nju posve zaboravila — prizna Peggy pošto mu je zakopčala rukav.

— Moram priznati da sam i ja na nju posve bio zaboravio poslije svega što se zbilo one kobne večeri — odao joj je Garrett kome su se njegovi na-

vodi koje je prepisao iz Shakespeara u tom času činili beznačajnima i nevažnima.

— Tužni događaji koji su se te noći zbili — napomene Peggy kao da čita njegove misli — dali su tim navodima još dublje značenje. Hvala vam na pažnji i za prekrasnu četku koju ste mi darovali.

Iako je Murphy bio nazočan, Peggy se podiže na nožne prste i nježno ga poljubi u obraz. Posve je zaboravila na Murphyja i na njegovu ljubomornu narav. Murphy im je ogorčeno okrenuo leđa, a Garrett je po njegovu držanju zaključio da kipti od jeda. Garrett se Murphy nekako sažali, jer mu se učinilo da Peggy njega, Garrett, zapravo samo iskorištava kako bi potaknula i požurila Murphyja da je što prije zaprosi, i zato se osjeti nekako ponižen i manje vrijedan.

Kad ih je Murphy ponovo pogledao, Garrett u njegovim očima vidje da mladić iskreno voli Peggy, i to ljubavlju koja joj jamči topli dom i sigurnost u krilu obitelji. A to bi on teško mogao pružiti smedokosoj ljepotici. Kljast čovjek jedva može skrbiti za sebe, a kamoli da u svojoj jednoj ruci još nosi teret žene i djece. Stoga ga je boljela svaka sitnica koja bi naglašavala tu njegovu manju vrijednost, koju je na sve mile i nemilne načine nastojao nadoknaditi nekim drugim vrlinama.

— Te sam stihove prepisao prije dva tjedna, kada sam još mislio da ću ostati u Crossrocku — izjavi otvoreno Garrett — i drago mi je da su vam se svidjeli. Međutim, molim vas, nemojte u njima tražiti smisao koji oni više nemaju, jer ja odlazim čim grane proljeće.

— Tko će onda raditi sa mnom u dućanu?

— Snaći ćete se i sami, a sjećam se da vam je i Murphy obećao pomoći.

— On je to rekao samo zato da se vas otarasi.

— Možda, ali zar doista mislite da vam Murphy neće htjeti pomoći kada mene više ne bude?

— Što vas je spopalo, Morgane? Pa vi najbolje znate da ne mogu sve sama — uporno će Peggy.

— Vaš mi je otac rekao da me unajmljuje zbog mog revolvera. I to je bilo točno. Od sutra vam više neće biti potreban, a u dućanu zapravo i nema posla za pomoćnika. Utržak je malen, zarada slaba. Ja sam vodio knjige vašem ocu, pa to znam. Ljudi vam više duguju nego što mogu platiti, a to će potrajati još neko vrijeme dok ratari ne požanju koju dobru žetvu i ljetinu.

— Ne smijete me ostaviti!

Bila je to više zapovijed negoli molba, Peggy je prosvjedovala, a oči su joj se napunile suzama.

Premda mu je bilo teško gledati je kako plače, Garrett je pao težak kamen sa srca pošto joj je najavio svoju nakanu. Kada je Peggy, rastužena tom njegovom nenadanom odlukom, gorko zajecala, Murphy joj je prišao i zagrlio. Obujmi je rukom oko ramena, da bi je utješio premda je sumnjao u iskrenost riječi svog protivnika.

Naposljetku, kad je osušila suze, Peggy sva potištena uze nešto prčkati po policama i ladicama.

Toga se dana nijedan kupac nije usudio ući u Dobbsov dućan, jer se gradom pročulo da je Garrett izazvao Deckera na dvoboj.

Cijelo su vrijeme svi šutjeli.

Murphy je uzeo sačmaricu u krilo i sjeo uz prozor, na ono isto mjesto na kojem je Peggy običavala sjediti i čitati omiljene knjige, a Garrett se povukao u dno dućana i smjestio na stolac iza stražnje tezge.

U podne Murphy odvede Peggy k Bentonu na objed. Vratili su se za

manje od pola sata, ispod ruke. Garrett je uzeo iz Dobbsove ladice još jedan revolver i zadjenuo ga za pas, pa zatim i on krenuo na objed.

Tog dana čak ni Maude Benton nije bila odveć razgovorljiva dok je posluživala Garretta kod stola, kao da se bojala da ne izvali nešto nepodobno što bi rasrdilo njezina muža, a nehotice uvrijedilo Garretta. Garrett je sjeo za stol sučelice vratima i stavio revolver pokraj tanjura. Dok je jeo, neprestance je pogledavao na ulicu.

— Nisam još vidio Deckera. A vi?

— upita ga Benton dok se nervozno vrpolio oko točionika.

— Nisam ni ja — mirno će Garrett.

— Možda i ne dode. Ova mi neizvjesnost iskida sve živce — potuži se Benton.

— Možda čeka da se smrkne. Hrabriji je pod okriljem noći.

— Ha, kakva je to sramota ... a i šteta. Ti se mladići bave razbojstvima dok ovdje ima toliko posla za mlade i radine ljude — mudrovao je Benton.

Garrett mu nije odgovorio jer se s ulice začuo topot kopita. Pograbio je revolver i napola se pridigao, da bolje vidi zatim opet sjedne. Pred salunom su se zaustavila seljačka kola.

— Što ste rekli? — naknadno će Garrett.

— Nije važno. Trabunjam tek tako, da smirim živce.

— Sav je živčan od jučer. Uplašio se Deckera. Pokušavam ga urazumiti, ali što mi vrijedi kad ima slabije živce od mene — objasni debela Maude Garrett.

— Do videnja do sutra, kad će sve biti iza nas — pozdravi ih Garrett pošto je platio što je pojeo. Zataknuo je ponovo revolver za pas i izašao ne osvrnuvši se više na usplahirenog krčmara i njegovu staloženu ženu.

— Do videnja, gospodine Garrett — dovikne za njim debela Maude punim

glasom, kao da o tom njezinom do viđenja ovisi hoće li se ikada više vidjeti; naravno, živi.

Kad se vratio u dućan, ušao je bez riječi i ponovo sjeo na svoje mjesto, stavio revolver na tezgu ispred sebe i nastavio čekati i šutjeti.

Čekali su i šutjeli, dosta dugo, utonuli svak' u svoje misli. Najednom će Murphy glasom koji nekako šuplje odjekne u toj mukloj tišini koja im je svima već sjela u uši.

— Slušaj, Garrett, unatoč svemu što ja osjećam, Peggy i ja dugujemo ti zahvalnost. Mnogo si učinio za nas i mnogo si nam pomogao. Bilo kako završio današnji dan znaj da smo ti zahvalni.

— Zaboravimo prošlost, Murphy, a preživim li današnji dan ja ću otići svojim putem — odvrati mu tihim glasom Garrett kome su se Murphyjeve riječi učinile kao posmrtni govor.

— Slobodno ostani koliko god želiš. Bez obzira na sve što se među nama zbilo, mi želimo da ostaneš s nama. Ti si meni uvijek priskočio u pomoć kad mi je bilo gusto, stoga ni ja tebe danas neću napustiti — odlučno mu obeća Murphy.

— Nitko meni ništa ne duguje, jer sve što sam učinio, učinio sam samo zbog sebe i zato što me zamolio pokojni Dobbs. I nikada ti nisam priskočio u pomoć kad nisam bio siguran da se ne izlažem pogibelji.

— Ipak, priskočio si!

— Možda, ali to ne znači da ti meni zbog toga išta duguješ. Zato bi najbolje bilo da i sada podeš kući, dok imaš još vremena. Mnogi će nastradati u ovom okršaju, a ja ne bih htio da Peggy ostane udovica prije nego što je postala žena.

— Zar ti misliš da sam došao ovamo kako bih gledao predstavu i uludo potratio vrijeme dok sam na ranču mogao obaviti mnogo posla po ovako lijepu danu?

— Kako vas volja, gospodine Murphy. Ja sam vam rekao što mislim.

I razgovor bi završen, a da se Peggy nije oglasila ni jednom jedinom riječi.

Oko sredine poslijepodneva živci su im već bili napeti kao strune. U potmuloj tišini načulili bi uši i širom otvorili oči na svaki šupanj i korak na ulici. I kada je Garrett već pomislio da se njegov protivnik uplašio i da neće doći, Murphy prošapta uzbuđenim glasom:

— Dolaze ... njih petorica. — Ustane, pride prozoru i pritisne nos na staklo.

I Garrett ustane. Pograbi oba revolvra s tezge i zatakne ih za pas, pa pride prozoru. Bez riječi je promatrao ulazak petorice jahača u Crossrock.

Dolazili su sve bliže i bliže, spokojno, bez žurbe, u uzornoj povorci koja je nalikovala na svečani mimohod. Bez buhatog razmetanja i bučne veselosti, bez supijane drske i samovoljne nasilnosti kojima su inače najavljivali svoje posjete u Crossrocku. Doista, njihov je odmjeran hod i priličio njihovu nastupu na propište na kojem će se ogledati s neprijateljem, njihovoj zluradoj ozbiljnosti, umišljenosti u svoju snagu nad slabijim protivnikom.

Decker je jahao prvi. Ostali su ga slijedili u četvororedu. I dok je jahao mimo Dobbsova dućana, gdje su iza prozora stajali Peggy, Murphy i Garrett i nijemo ih promatrali, Decker malčice podigne šešir prema njima i uljudno ih pozdravi, dajući im do znanja da ih vidi.

Lucky Ed Skinner pljune u prašinu dok je prolazio ispred dućana. Kauboj, kojeg su svi zvali Snuff, nije se ni udostojao da svrne pogled na njih, dok su se braća Norman, Willie i Selman, povelili za svojim vodom i oponašajući ga podigli šešire na pozdrav, buljeći ravno u dućan.

Kad su dojahali do Bentonova saluna, Decker zaustavi konja.

Nitko od petorice jahača nijednom se nije osvrnuo unatrag i pogledao u dućan, kao da su htjeli pokazati da ne drže ni pišljiva boba do svojih protivnika.

— Vidi ti njih, bogati! Ujahali su u grad kao da je cijeli Crossrock njihova prćija — srdito napomene Murphy.

— Bio je dosad, ali samo zato što im još nitko nikada nije iskesio zube — odgovori Garrett.

— Ja ih se nikada nisam bojao — odgovori Murphy, koji se osjećao pogodan tom napomenom.

— To nisam ni rekao — pomirljivo će Garrett, pa upita: — Kažite vi meni radije tko je od njih najvrsniji revolveraš?

— Decker je, navodno, najbrži. I Willie Norman je vrlo spretan. Snuff također paše nisko revolver. Selman Norman je još strijelac, a Ed Skinner nije vrijedan ni spomena. Uvijek je ili pijan ili mamuran.

— Ja preuzimam Deckera, koga ćete vi?

— Snuff mi se čini najopasnijim.

— Poslije toga pucamo u onoga tko nas napadne.

— Dogovoreno. Hoćemo li? — upita ga Murphy, držeći pušku u rukama.

— Ne još. Neka oni dodu k nama — mudro će Garrett.

— Čuvajte se, molim vas. Njih su petorica — preklinjala ih je Peggy. — Nemojte prenagлити. Pričekajte! Možda oni odu, a da nas uopće ne napadnu.

— Umukni, Peggy! Ideš mi na živce — gotovo je zarežao Murphy glasom kojim ga Garrett još nije čuo razgovarati s Peggy. — Ovo je naša posljednja prilika da se oslobodimo tih razbojnika, nabusitih strvinara kojima još bale cure iz nosa. Ako ih sada ne pobi-

jemo ili rastjeramo, okomit će se na mene kao gladni vukovi čim Garrett ode. Na kraju krajeva, netko i njima već jednom mora stati na rep.

— Poginut ćete. Bojim se — zavapi plačljivo Peggy.

— Prekasno si se toga sjetila — odbrusi joj osorno Bill.

— Ušli su u salon. Možda se ponapiju i olakšaju nam posao — reče Garrett, koji je pažljivo promatrao što se zbiva pred salunom dok su se Murphy i Peggy rječkali.

Zatim su opet prolazile minute i minute, duge kao sati, prije nego što su se vrata na salunu ponovo polagano otvorila. Benton ispadne na ulicu kao da ga je netko gurnuo i sporim koracima zaklipsa prema Dobbsovom dućanu.

Kad mu je Peggy otvorila vrata, ušao je dršćući od straha kao prut na vodi.

— Oni su ... oni su u salunu .. znate? Maude — zamuckivajući će Benton — je ostala s njima. — Govorio je tihim glasom kao da im otkriva bogzna kakvu važnu tajnu. — Decker kaže kako je čuo da Garrett ima za njega neku važnu poruku, pa sad čeka da mu je dode osobno isporučiti.

— I doći ću, nek' se samo malo strpi — potvrdi Garrett.

— A tebi, Bille — nastavi usplahireno Benton — Decker poručuje da on nema ništa protiv tebe. Ostaneš li u kući, nećeš poginuti.

— Budalo jedna, ni ne pomišljam da poginem, ni u kući, ni izvan kuće. A ti kaži Deckeru ovo: ako izide iz saluna sam na dvoboj s Garrettom, ja ću se povući iz borbe. Povede li sa sobom samo jednog svog krilnika, ostat ću uz Garretta do kraja. Možeš li to upamtiti?

— Upamtit ću — obeća Benton, koji je bivao sve živčaniji što se duže zadržavao u dućanu.

— Kažete Deckeru da izide za petnaest minuta — doda Gerrett.

Kad se Benton pokunjeno pokupio iz dućana, noseći poruke Deckeru koji ga je čekao u salunu, Murphy i Garrett počnu pripremati oružje i streljivo za konačan obračun.

— Ne zaboravite: Decker meni pripada — podsjeti još jednom Garrett Murphyja.

— Neću se s vama natezati. Ta, bit će njih i previše za nas obojicu.

Peggy je u svom kutu tiho lila suze. Oprečno pogibiji njezina oca, koja je došla tako naglo i nenadano, prilike su sada bile posve drugačije, užasnije, jer je napetost sve više rasla kako se primicao sudbonosan čas sukoba iz kojeg teško da će svi izvući živu glavu.

Murphy i Garrett su pažljivo promatrali vrata saluna. I kad je na njih izišao sam Decker, Peggy je prestala cmizdriti i zadržala dah, u pustoj nadi da nitko više neće izići iz saluna i da će Bill tako ostati izvan borbe, pošteđen da izloži glavu pogibelji. Pekla ju je savjest što ga je baš ona nagovorila i prisilila da dode pomoći Garrettu, premda nije bila sigurna da i on sam ne bi bio došao. Iz sve je duše mrzio Deckera zbog njegove okrutnosti, umišljenosti u svoju moć i zbog zločina koje je počinio iz puke postupašnosti i bezobzirna koristoljublja.

Pa ipak, u tom se času pokajala što ga je natjerala da dode, jer Murphyjeva bi joj smrt toliko pritisla savjest osjećajem krivnje da bi je to duševno dotuklo, da bi možda u toj duševnoj poremećenosti i sama posegla za svojim životom.

Stoga je osjetila golemo olakšanje... učinilo joj se da ponovo živi... kad je Decker sam krenuo ulicom prema Dobbsovu, sada njezinom, dućanu.

Bill je spašen, pomisli i odahne.

Ali samo na čas. Srce joj se umah steglo od straha i strepnje za Garret-

tom. Nitko više, ništa više, nije moglo spriječiti ili odgoditi barem taj okrutni čas obračuna, koji mora biti plaćen jednim ljudskim životom; taj dvoboj iz kojeg može izići živ samo jedan pobjednik.

Kad je Garrett posegnuo za kvačkom na vratima, Peggy ga pograbi za ruku, njegovu jedinu ruku, i zagrlila ga, stisne na srce što je jače mogla. Osjetio je njezin obraz, vlažan od suza, uz svoj. Odjednom mu se smilila ta djevojka bez oca i majke, koja je čeznula za bićem koja će je voljeti, za nekim tko će je prigrliti i štititi od nedaća života, za nekim na koga se može osloniti. I više nije u svom srcu osjećao one gorčine koja ga je spopala tog jutra kad je pomislio da se služi njegovim osjećajima kako bi ispunila svoje žudnje, jer ju je u tom času, dok je nad njim visio Damaklov mač, razumio glasne otkucaje njezina srca.

— Sve će biti dobro. Sve će biti dobro — tješio ju je, premda je znao da su to tek isprazne riječi.

Odlučnim je korakom pošao ulicom prema čovjeku koji je ubio njezina oca misleći da nišani u njega, čovjeku koji ga je omalovažavao i sprdao mu se zbog njegove sakatosti, čovjeku koji ga je pred svima izvirgavao ruglu i podsmjehu zbog njegove usahle ruke.

I Peggy i Murphy promatrali su pažljivo svaki Gerrettov korak dok je koračao ulicom prema Badu Deckeru. Međutim, Garrett jedva da je učinio desetak koraka od pedesetak koji su ga dijelili od Deckera kadli trojica Deckerovih prijatelja iskoče iz saluna na ulicu.

Sve se zbilo u tren oka, tako da Peggy nije dospjela ni zagrliti Murphyja prije nego što je Bill pograbio pušku i istrčao na ulicu za Garrettom.

Od jada i grizodušja djevojci popuste živci. Gorko je zaridala i srozala

se na pod, skvrčila ispod prozora prestravljena. Nije se usudila ni pogledati kroz prozor za Garrettom i Murphyjem, da ih ni slučajno ne bi vidjela kako se trzaju prorešetani u smrtnom grču na prašnjavoj cesti. Nije čula ni povike, ni krikove s ulice koliko je glasno ridala.

— Hej, Bille — povikao je Bad Decker. — mi s tobom nismo u svadi! Hoćemo se samo obračunati s ovim Kljastićem što se razmeće kao da ima sto ruku, a ne samo jednu.

— Murphy — šaptom će Garrett čim ga je Bill sustigao — gdje je Skinner?

— Nema ga. Možda se opio, pa ne može ispuzati iz saluna.

— Bogamu, meni je to sumnjivo!

— Slušaj, Garrett, imat ćemo dosta posla i s ovom četvoricom, i bez Skinnera — lakomisleno će Murphy.

— Ja pucam u Deckera, nemojte to zaboraviti, Murphy!

— Ja u Snuffa, a zatim u Williea Normana. On je bolji strijelac od Selmera.

Kada su protivnici stigli na razmak od nekih dvadesetak koraka, zastanu, pomno se odmjeravajući. Garrett je stajao Murphyju slijeva, svijajući neprestance prste kako bi ih što više razgibao. Murphy je držao sačmaricu preko podlaktice lijeve ruke, s desnim kažiprstom na okidaču.

Sučelice njima na lijevom boku reda ustobočio se Bad Decker. Do njega Snuff, pa Willie Norman i uz njega brat Selman na desnom boku. Decker se zlorado cerekao i dojmio se još grdim sa svoja dva duga ožiljka preko desnog obraza. Snuff je pljucao i hraćkao pri svakom koraku bliže protivnicima. Willie Norman doimao se podmuklo lukav sa svojim bezizražajnim licem a Selman odviše živčan za borbu.

— Priznaj, Decker — Garrett prvi prekine grobnu tišinu, koju je narušavala samo škripa čizama po cesti pri svakom kraku — da si ti ubio starog trgovca?

— Jesam, ubio sam ga! I žao mi je, jer sam mislio da si u onoj sivoj vojničkoj kabanici ti Kljastiću, prokleta južnjačka svinjo! A sada ti meni odgovori na jedno pitanje. Skinner mi veli kako si prijetio da ćeš me ubiti. Je li to točno?

— Nije lagao.

— E pa, onda pucaj, što čekaš? — poviče Decker i potegne revolver.

I Garrett je potegnuo a čuo je i prasak iz Murphyjeve puške. Okrenuo im se na bok, izloživši desno rame, i tako smanjio svoju širinu mete protivničkom oružju. Čuo je prvi Deckerov metak koji mu je profučkalo uz glavu. Potegne obarač, ciljajući u protivnikovo srce, ali Decker se izmaknuo i Garrett ga nije pogodio.

Mlaz sačme iz Murphyjeve puške ranio je Snuffa i Willieja Normana, dvojicu iz sredine protivničkog reda, ali ih nije i oborio. Odbacivši sačmaricu, Murphy potegne kolt i ponovo promaši Snuffa. Sada Snuff i Willie Norman zapucaju u Murphyja, koji je odskočio korak unatrag i zato ga ne pogodi nijedno zrno iz njihovih revolvra.

Poučen borbenim iskustvom koje je stekao u ratu, Garrett se bacio na zemlju, pa su mu iduća dva hica iz Deckerova revolvra prozviždala iznad glave, a on uze pomnije nišani. Pogodio je Deckera i ovaj je posmnuo unatrag, pogoden u rame. Zatim Garrett zapuca u Willieja Normana i njegova brata Selmana.

Prvo je zrno pogodilo Willieja i srušilo ga na zemlju. Selman, koji je ostao neozlijeđen, odbaci revolver, i skljoka se na koljena uz brata na umoru.

Četiri su muškarca još ostala stajati, ali samo su još dvojica bila neozlijeđena. I ta su dvojica preokrenula odnos dva prema jedan u odlučnu prednost pred ranjenim protivnicima.

Garrett je potegnuo drugi revolver koji je držao za pasom, baš u trenutku kad je Decker ponovo zapucao u njega. Ranjen Decker nije točno ciljao. Garrett ga prostrijeli kroz srce. Decker je pao naznak, a revolver mu odleti preko ramena.

Premda je Snuff još stajao, jedva se držao na nogama. U času kada je Murphy zapucao da ga dokrajči, Garrett se učini da je čuo pucanj iza sebe i da je tane muklo udarilo u živo ljudsko meso. Kad je vidio Snuffa kako pada na zemlju, pomisli da se prevario. Ali nije, jer odjekne još jedan pucanj i taj je put Garrett bio siguran da im pucaju u leđa.

— Skinner puca na vas iz konjušnice! — opomenuo ih je Benton s praga svog saluna.

— Hajdemo, Murphy, ostao nam je još samo jedan gad — dovikne Garrett, koji se okrenuo kao zvrk i zapucao na čovjeka koji ih je gađao iza odškrinutih vrata stare staje.

Dok je pretrčavao ulicu prema konjušnici, Garrett letimično pogleda preko ramena. Vidio je da je Murphy pošao za njim, ali sporim korakom kao da ide na poslijepodnevenu šetnju.

Dotrčavši do vrata staje, Garrett ih naglim udarcem noge otvori i opazi Skinnera na sjeniku povrh svoje glave. Opalio je jedan hitac na njega i bacio se sunovrato u zaklon iza prvog pregratka. U tom je času osjetio kako mu treći revolver klizi niz pas. U polutami je počeo očajnički prepikavati pod pun sječke i konjskog izmeta, ali revolver nije našao. Spopala ga tiha jeza pri pomisli da su mu ostala još samo dva-tri metka u revolveru u ruci.

Tražeci pogledom Skinnera, koji se negdje šćućurio u zasjedi, Garrett opazi Holcomba u dnu staje. Ležao je na podu i stenjao, prstima opipavajući krvavu glavu. Kad je začuo škripu dasaka na sjeniku, Garrett se hitro i žustro okrenuo, te ugledao Skinnera kako sa sjenika nišani na njega. Potežući obarač što je brže mogao, Garrett ispali dva hica. Drugo je zrno izbilo revolver iz Skinnerove šake. Pao je na pod staje.

Garrett još jednom potegne obarač, ali prazan škljocaj otkrije Skinneru da je i njegov protivnik ostao bez oružja. Snašavši se u trenu, Skinner skoči sa sjenika i sruši Garretta na tlo. Dva su se očajna protivnika zavaljala po podu punom sječke i konjske balege, pokušavajući jedan drugoga šćepati za vrat.

Kad su tako u klupku udarili u zid između dvaju pregradaka, Garrett je bio na protivniku, te ga uze udarati po glavi svojom jedinom šakom.

Skinnerove su dvije ruke bile jače. Pograbio je Garretta i gurnuo ga sa sebe. Čim se Garrett izvrnuo na leđa, Skinner mu skoči na prsa. Udario ga je najprije šakom među oči i ošamutio i dok je Garretu šćitala krv iz nosa a u glavi mu se mutilo, Skinner ga je počeo stezati za vrat.

Garrett se uze trzati kako bi se ošlobodio Skinnerova stiska i zažmirka očima. Kroz mutan pogled ugleda Murphyja kako mirno stoji iza Skinnerovih leđa i ništa ne poduzima da bi ga izbavio iz razbojnikovih šaka.

Zašto mu Murphy neće priskočiti u pomoć? Zašto pušta da ga Skinner mrcvari i guši? Zar je njihovo savezništvo za Murphyja bilo obična himba? Zar ga je Murphy na kraju ipak podlo izdao?

I dok se u srcu pjenio na dvoličnog Murphyja, koji mu se u tom času činio i gorim i gnusnijim od Deckera, te

poželio da tu tučnjavu preživi samo zato da bi Murphyju mogao vratiti šilo za ognjilo, polagano ga je počela napuštati snaga. Poče malaksati i gubiti svijest zbog pomanjkanja zraka.

Da nije bilo Holcomba, Skinner bi ga bio ugušio.

Stari konjušar, koji je nekako uspio ustati premda bijaše teško ranjen u glavu, dohvatio je teško malj i udario njime Skinnera tako snažno da ga je gotovo skalpirao.

— Sad smo kvit, Garrett! — povikao je stari Holcomb cerekajući se slavo-dobitno. Garret ga je jednom spasio od Snuffa, ali Garrett još ništa nije čuo dok je otvorenim ustima hvatao zrak kao riba na suhom. Holcomb odgurne onesviještenog Skinnera s Garrettovih prsa, kako bi mogao što lakše disati.

Čim je pucnjava utihnula, Peggy je polagano ustala s poda i sa strepnjom pogledala na ulicu. Tri su mrtvaca ležala u prašini. Izišla je i prišla im. Išla je od jednoga do drugoga sporim koracima. Garrett i Murphy nisu ležali među njima.

Podigla je glavu i opazila Bentona. Nešto joj je dovikivao i pokazivao prema konjušnici.

Kad je dotrčala do vrata stare staje, najprije ugleda Murphyja. Stajao je iznad Garrettta, ispruženog na podu u lokvi krvi. Zgranuta vrisne, i pritrči Garretu.

— Morgane! Jeste li teško ranjeni?

Garrett nije ni pokušao odgovoriti, jer nije ni mogao koliko ga je grlo boljelo, dok mu je Peggy rupčićem brisala krv s natučena i otečena lica. Tek kad je počeo ravnomjernije disati, odgurne rukom Peggy u stranu. Ustao je na jedvite jade, pa se okrenuo prema Murphyju i šibnuo ga krvničkim pogledom.

— Murphy, kukčin sine, htjeli ste da me Skinner uguši, zar ne? Gdje mi

je samo revolver, da vam pokažem što čeka svakog izdajicu — promuklim glasom piskutao je Garrett, koga je svaka riječ pekla po glasnicama kao užarena žeravica.

No činilo se da Murphy uopće ne haje za teške optužbe kojim ga je ocrnio Garrett. Polagano je skrenuo svoje zacakljene oči i zagledao se ravno u Garrettta.

— Zar ti baš iz svake borbe moraš izići sav krvav i plav? — upita a onda zahropće i nastavi tihim glasom: — Pripazi malo bolje na sebe, čovječe. U idućoj će borbi napraviti od tebe krvavice.

— A ja je jedva čekam — piskavim ga je glasom izazivao Garrett.

Međutim, Murphy ne reče ništa. Vjede su mu se polagano zaklopile, koljena popustila i on se skljkao licem na pod.

— Oh, bože moj — vrisne Peggy, koja je priskočila kao da će ga pridržati — pa on je ranjen u leđa!

X

Dulje od tjeđan dana Peggy je njegovala Murphyja i previjala mu ranu dok je ležao u krevetu njezina pokojnog oca. Bila je to duboka, podmukla ranetina koja se prvih dana nije doimala smrtnom. Ali bez liječničke pomoći ili barem ranarnika, kojih u Crossrocku nije bilo kao što nije bilo ni šerifa koji bi provodio red i zakon kada bi došlo do razmirica i vatrenih okršaja, Murphyjevo se zdravlje postupno pogoršavalo jer se rana upalila i zagnojilo. Murphy je predosjećao što ga čeka, ne toliko zbog samog izgleda rane, koliko zbog žarkih bolova koji su mu presjecali prsa i razdirali utrobu da od njih nije mogao ni usnuti. Unatoč bolovima, on pred Peggy nikada nije jauknuo ili zastenjavao kako

joj ne bi otkrio koliko se muči i pati. Taj je plećati muškarčina goleme snage, koji se i iz rata vratio bez ijedne ogrebotine, polagano umirao od rane jednog podlog ubojice koji mu je kukavički pucao u leđa.

Murphy se polagano navikavao na pomisao da će uskoro umrijeti, na smrt o kojoj nikada prije nije razmišljao, čak ni u ratu, jer mu se činilo da je neranjiv. Ali te su mu se tjelesne muke činile nevažnima prema duševnim tjeskobama koje su ga satirale.

S tom zlokobnom ranom raspršili su se svi njegovi snovi kako će na krčevini i vrištini podići najnapredniju farmu u zapadnom Teksasu, kako će zaprositi Peggy, koju je volio više od svega na svijetu, da mu bude žena čim skuca koji dolar. I zbog toga se najviše kinjio, jer će umrijeti a da nije u životu dospio ostvariti ono do čega mu je bilo najviše stalo, a što je za nj odjednom postalo nedostiživo.

Poslije tjedan dana duševnih i tjelesnih patnji, Murphy počeo povremeno gubiti svijesti i buncati. Peggy je danonoćno sjedila uz njegovu postelju, držala ga za ruku i odgovarala na nerazgovjetna i smušena pitanja što su izvirala iz njegove izmučene duše. Katkad bi Murphy i kriknuo, kao u jurišu, no ponačešće je šaputao i to je Peggy podsjećalo na njegova udvaranja i ljubavna šaputanja.

— Zašto nisi pozvala Garretta da dode? Zar neće da dode? — upitao ju je tri dana prije smrti glasno i jasno kao nekada.

— Bio si u bunilu — potišteno mu je rekla Peggy.

— Podi po njega. I neka požuri. Moram s njime razgovarati.

Da bi ispunila Murphyjevu želju, Peggy ga je ostavila samog, po prvi put otkako je bio ranjen, i otišla po Garretta koji je otad obavljao sam sve poslove u dućanu. Grabila je ulicom

žurnim koracima da ne bi predugo izbivala izvan kuće, zato što se bojala Murphyja ostaviti samog, premda u duši usplahirena jer se nije nije željela suočiti s Garrettom. Da taj čovjek nikad nije došao u Crossrock i da ga njezin otac nije unajmio da mu pomaže u dućanu, možda bi njezin otac još bio živ, a Murphy ne bi bio teško ranjen, mozgala je ogorčena Peggy.

Medutim, bila je svjesna i toga da on uspješno posluje u dućanu, iako su vremena bila teška, pa je osjećala da bi mu morala biti i zahvalna. Istodobno te su joj se njegove usluge činile preskupima, jer je cijena koju je za njih platila bila previsoka. Kako je ikada mogla i pomisliti, zapita se u čudu, da Murphy nije dovoljno dobar ženik za nju i da bi mogla zavoljeti Garretta? Možda stoga što je Garrett bio školovaniji i načitaniji od Murphyja?

Ona već tjednima nije pročitala ni jednu jedinu knjigu. Od očeve smrti nije imala ni vremena ni volje za čitanje, a zatim je sve svoje vrijeme posvetila Murphyju. U usporedbi s iskuse njima kroz koje je prolazila u stvarnu životu knjige su joj se činile prazne i bljutave.

— Odmah dodem! — začuje se Garrettov glas iz skladišta u stražnjoj sobi kada su zvonca nad vratima zazvonila i Peggy ušla u dućan.

Stala je i šutećke ga čekala. Kad ga je ugledala, usta su joj se razjapila od čuda. U dućanu nije bila otkad je Murphy ležao ranjen u njoj kući. Maude Benton bi mu ponekad prenijala njezine poruke. Unatoč mržnji koja je u njoj kipjela ostala je zgranuta i dirnuta njegovim izgledom. Razgoraćenim je očima piljila u Garrettovo lice, još otečeno i plavo. Na vratu su mu se poznale tamne modrice koje su mu ostavili Skinnerovi prsti. Zbunjena nje-

govim izobličenim licem, ostala je ukipljena, zaboravivši zašto je uopće došla.

Kao što je Peggy ostala zaprepastena njegovim izgledom, tako je i on bio razočaran njezinom ocvalom ljepotom. Peggy se osušila. Oči su joj izgubile vedrinu, kosa sjaj, usne sočnost, a obrazi joj upali s dubokim borama oko nosa koji se izdužio.

— Kako je Murphyju?

— Nije mu dobro, ali on je snažan i sigurno će se izvući.

Glas joj je postao bezvučan, opor i jednak, pomisli Garrett.

— Nadajmo se da hoće. Ako ste došli ponešto, kažite da vam donesem.

— Došla sam po vas. Bill me poslao. Moram odmah natrag. Ostavila sam ga samog. Vi zatvorite i dodite čim možete.

Peggy je otrčala natrag kući. Za nekih pola sata stigao je i Garrett.

Kad ga je uvela u bolesnikovu sobu, Garrett je vidio na prvi pogled da je Murphy na umoru i da su mu dani odbrojeni. I prije je on vidao tu bljedocu, koja je nekada rumeno lice Murphyja obojila mrtvačkom žutom prozračnošću, na licima poginulih što su ležali razbacani na bojnom polju. Ugledavši ga tako jadnog, Garrett osjeti tako silnu grižnju savjesti da je iskreno požalio što on nije na njegovu mjestu. Crossrock bi znao dobro iskoristiti Murphyjeve dvije zdrave ruke, s kojima se njegova jedna ruka ni u kojem pogledu nije mogla mjeriti. Čak ako bi i ostao u Crossrocku.

Murphy, čije su oči počivale zaklopljene a osjetila čamila otupljena bolom, trepne i pomakne se kao da mu je neki nečujni glas prišapnuo u uho da mu je posjetilac došao u pohode.

Podigavši otežale vjede, Murphy pogleda u Garretta zacakljenim i grozničavim očima.

— Ostavi nas nasamo i zatvori vrata, Peggy — slabašnim će glasom Murphy.

Peggy još nije bila pravo ni zatvorila vrata, a Murphy se već obratio tihim glasom Garrettu.

— Ti i ja nismo se baš u svemu slagali, ali ja tebe svejedno nikada nisam izdao. Zapamti! Sjećam se da sam pošao za tobom u staju, ali poslije toga ništa više ne pamtim... Pošao sam da ti pomognem, ali ja... — Murphyjev je glas odjednom utihnuo. Zaklopio je vjede. Očito, svaka riječ koju je izgovorio za nj bijaše prevelik napor.

— Nikada vi mene niste izdali. Znam ja to, Murphy — reče mu Garrett.

Te riječi kao da su ojačale smrtnika, pa on nastavi:

— Peggy mi je rekla da sam stajao ukrućen kao kip dok te je Skinner gušio. I kako bi umalo izdahnuo da Holcomb nije mlatnuo Skinnera maljem po glavi.

— Ne morate se ispričavati. Nematte zašto. Sada se lijepo odmarajte da što prije ozdravite i opet se latite posla na farmi i sagradite kuću za Peggy i sebe.

Murphy duboko uzdahne, piljeći vodenim očima u strop.

— Ništa... neće biti od te kuće, ni od farme, ni od mene. Nikada... više neću ustati iz ovog kreveta. Ja... ja to znam. I to to znaš. Tek... Peggy se možda još nada. Molim te, uslišaj molbu čovjeka na umoru. Čuvaj je i štiti umjesto mene, jer ona više nikoga nema. Hoćeš li?

Prije nego što mu je Garrett dospio odgovoriti, Murphy ponovo utone u obamrlost. I ne bi bio mogao čuti odgovor na svoje pitanje sve da mu je Garrett i odgovorio.

Još dva dana Murphy se gasio u smrtnom hropcu prije nego što je umro, ali k svijesti više nije došao.

Peggy je strpljivo prosjedila uz njega cijelo to vrijeme, u jalovoj nadi da će Murphy možda još jednom otvoriti oči kako bi mu mogla posljednji put reći koliko ga voli.

XI

Kada je gotovo cijeli Crossrock izišao da bi ispratio Billa Murphyja na vječni počinak, jutro je osvanulo bez ijednog oblačka i s beskonačnim smečkastim obzorjem pod plavim, vedrim nebom. Bio je to prvi nagovještaj da je proljeće pred vratima.

Jutarnje gukanje grlica ozvučilo je umilnom glazbom tu zemlju koja je mogla biti doboga dosadna i pusta a istodobno veličanstveno lijepa. Čisto proturječje ljepote i ružnoće.

Vedar i sunčan dan, međutim, nije osvanuo i u srcima onih što su se skupili na groblju u Crossrocku na još jedan pogreb. Pred više od tjedan dana grobar je pokopao Brada Dec-
kera, Snuffa i Willieja Normana. Normanov brat Selman i vjerojatno Ed Skinner preživjeli su krvav okršaj s Garrettom i Murphyjem, ali poslije toga ih više nitko nije vidio u Crossrocku.

Toga sunčanog dana, kao da mu je i nebo bilo sklono, mještani su došli na groblje da se oproste od Billa Murphyja, posljednje žrtve tog obračuna i polože ga u raku ni petnaestak koraka od posljednjeg počivališta njegovih neprijatelja.

Cijeli je grad oplakivao Murphyja, jer je Bill Murphy bio radin i skroman i stoga cijenjen čovjek, premda možda ne i odveć omiljen zbog svoje pomalo čudne i nagle čudi. On je u Crossrock sa sobom iz rata donio tri značajke u kojima je grad oskudjeval: mladost, čestitost i marljivost. Premalo se takvih momaka i inače vra-

tilo iz rata, ne samo u Crossrock, momaka koje je resio radni polet. S njegovom smrću Crossrock je malne ostao grad starih dedica i mladih udovica.

Kad je Dobbs poginuo, za njim je tugovao cijeli grad, ali tugu im je blažila spoznaja da je Dobbs bio čovjek u godinama koji je lijepo proživio svoj život. No, takvoj se utjehi nisu mogli uteći oni što su Murphyja dopratili do njegova posljednjeg počivališta, jer Murphyjev tek započeti životni put bijaše nasilno prekinut u naponu životne snage, baš kao mnogim mladićima iz njegova naraštaja koji svoje kosti ostaviše razasute po bojnim poljima.

Utjehu koju je Peggy poslije očeve smrti nalazila u društvu s Murphyjem i Garrettom, dobivala je sada od Maude Benton, koja je na nju pazila kao na oči u glavi.

Dok je Maude budnim okom promatrala Peggy za cijelo vrijeme pogrebnog obreda, Garrettovu je savjest pritiskala molba pokojnog Murphyja da ne ostavi Peggy i da pazi na nju. Još prije dva tjedna Garrett bi takvu molbu objeručke uslišao, jer su u to vrijeme između njega i Peggy vrcale iskrice uzajamne ljubavne naklonosti. Međutim, poslije svega što se dogodilo iza toga Garrett je osjećao da je omrznuo Peggy jer mu djevojka zamjera što je Murphy mrtav.

Prije dva tjedna samo je živ Murphy stajao između Peggy i njega. Poslije obračuna s Bradom Deckerom i njegovim prijateljima, mrtav se Murphy odjednom ustobočio kao nepromostiva prepreka između njega i Peggy. Garrett je osjećao taj neprobojni zid što ga je dijelio od Peggy, jer se djevojka klonila njegova društva i nije s njime prozborila ni riječ do onog dana kada je došla u dućan da mu kaže kako Murphy želi s njime razgovarati.

Hinila je kao da ga nema, kao da za nju više ne postoji, kao u one prve dane kada se usprotivila da ga njezin pokojni otac unajmi kao pomoćnika u dućanu, i otad se više nikada nije ponudila da mu zakopča orukvicu na desnom rukavu košulje.

Na groblju, Garrett je stajao u pri-krajku, gdje mu je kao sluzi i bilo mje-sto, dok su oni što su došli ispratiti Murphyja izražavali Peggy suosjeća-nje, okretali se i razilazili, odlazeći svojim kućama.

On je i čekao trenutak kad će se svi razići, pa joj je onda prišao pokaj-nički tihim koracima. Podigla je glavu i pogledala ga u oči. Unatoč svemu, Garrett u njezinim očima nije ugle-dao onu odbojnu hladnoću kojoj se nadao, nego neku skrušenu ranjivost prevladanu ponosom, koji joj je prije-čio da prizna kako je napokon možda ipak pogriješila što se prema njemu nepravedno i nedolično ponijela.

Garrett je očajnički prebirao po mozgu, tražeći prave riječi koje valja reći u jednom takvom, teškom tre-nutku. Kako mu ništa podobno nije palo na um, radije je šutio. Peggy stoga prva progovori, tihim turobnim glasom:

— Nekada... sada mi se to čini tako davno... prije dvije godine... dolazila bih ovamo na groblje i brala divlje ruže. Ovdje ih je uvijek bilo napre-tek... više nego u bilo kojem vrtu. Mi-slila sam tada... glupost... da ovdje te ruže cvatu zato što nam mrtvi hoće kazati da je jedan dio njih još živ. Sada znam da to s njima nema ni-kakve veze. Stoga nikada više neću doći ovamo da ih berem. Bilo bi to odveć bolno, jer na ovom groblju poči-vaju moja mati, moj otac i sada Bill. I Tomovo je ime ispisano na nadgrobnu kamenu uz imena mojih roditelja, iako je moj brat zakopan tamo negdje daleko, u Tennesseeju. Svi su oni danas

mrtvi... svi koji su mi u životu nešto značili a sve što mi je od njih ostalo su njihovi grobovi... Doista, to je tako nevjerojatno da mi se čini kako se to sve dogodilo nekom drugom, a ne meni.

— Život je ponekad nepravedan prema nama — reče joj Garrett i lecne se, pa požali što je to uopće re-kao. Učinilo mu se odveć otrcanim i ispraznim. Da bi popravio taj dojam, brže-bolje doda: — Htio sam reći, smrt naših bližnjih neke od nas po-gada više nego druge, a vas je najviše unesrećila.

— Neke od nas?... Slušajte, Mor-gane, ja tek sada razumijem što ste vi morali prepatiti kada ste saznali da vam je umrla žena i da ste ostali bez svojih sinova. A vi niste bili uz njih u tim trenucima kad su vas oni najviše trebali. Sjećam se kada ste mi to rekli prvi put. Suosjećala sam s vama, mi-sleći da se to meni neće, i ne može, nikada dogoditi. A sada sam ostala sama kao i vi.

— Zar nemate rodaka?

— Neki rodaci od majčine loze žive u Indijani, ali već davno za njih nisam čula. Neće me više ni priznati da sam njihove krvi. Ne znam da li uopće znaju da je majka umrla, a Tom poginuo u ratu.

— A Murphy, ima li on koga od svo-jih?

— Rekao mi je da ima jednu staru tetku negdje u Indijani.

— I što ćete sada?

— Ne znam. Bentonovi su me pitali da im prodam očev dućan. Nisam još odlučila što da im odgovorim. Možda bih ga mogla i sama voditi? Oh, da barem Bill nije umro! Pucao je od zdravlja. Bio je jak kao bik. Nikada ni u snu nisam pomislila da bi mogao nastradati i umrijeti. A da nije bio tako snažan, ne bi se možda ni tako dugo bio mučio.

Peggy načas zašuti. Zatim zastane, okrene se prema Garrettu i pogleda ga u oči.

— Nešto bih vas rado upitala... o Billu, naravno. Smijem li? Hoćete li mi iskreno odgovoriti?

— Hoću, Peggy. Zašto ne?

— Što vam je Bill rekao onog dana kada me poslao po vas?

— Rekao mi je da me nikada nije izdao. Da bi mi svakako bio priskočio u pomoć da mu se nije počela mutiti svijest.

— I što još?

— Da ostanem uz vas.

— Što ste mu odgovorili?

— Ništa. Izgubio je svijest prije nego što sam dospio otvoriti usta.

— A što biste mu bili odgovorili da je ostao pri svijesti?

— Doista ne znam, no to sada i nije važno, jer sve ovisi o vašim osjećajima i željama. Međutim, čini se mi da vi mene krivite za njegovu smrt i jedva čekate da odem i da me više nikada ne vidite.

Peggy je šutjela jer u tom trenutku doista nije znala što da mu odgovori.

— Možda sam vas i krivila — napokon progovori — ali toliko se toga dogodilo u posljednja dva tjedna da više i ne znam što bih mislila. Treba mi vremena da se snađem u toj vrtoglavoj zbrci događaja, da preispitam svoje osjećaje, da se saberem i sredim kako bih znala što hoću i želim.

— Zacijelo vama treba vremena, ali ja ga više nemam. Granulo je proljeće i ja odlazim.

— Zar nećete ostati da mi pomognete u dućanu? — začudi se Peggy.

— Vi predobro znate da dućan jedva i sam sebe isplaćuje. Od utrška ni vi sami ne možete pristojno živjeti.

— Bit će bolje. Ostanete li, uvjerit ćete se i sami.

— Nemojte se zavaravati. Premda je došlo vrijeme sjetve, nitko ne obra-

duje polja. A nema li dobre ljetine, nema ni novaca za kupovine.

— Sve se ipak mijenja nabolje.

— Ja vas sada pitam — ozbiljnim će glasom Garrett — hoćete li poći sa mnom? Vjenčat ćemo se i početi život iznova negdje u nekoj novoj zemlji. Sakat sam, ja to znam, ali skrbit ću za vas kao da su u mene dvije zdrave i snažne ruke.

— Ali ja ne mogu otići odavde, barem ne još sada. Možda ste to učinili u Alabami, ali tada ste bježali od svoje prošlosti — odvrati mu Peggy.

— Bježao od prošlosti? — povišenim je glasom upita Garrett, podigavši obrve. — Ja ne bježim, jer je prošlost nešto od čega se ne može uteći. Ja idem tražiti nov život, koji želim započeti od početka. A vi, Peggy, također morate početi život od početka.

— Meni treba vremena za to. Rekla sam vam. Kako da se odlučim hoću li s vama istog dana kad je Bill pokopan? Zar to vama ide u glavu?

Činilo mu se besmisleno s njom dalje raspravljati. Zanimalo ga je, međutim, bi li Peggy pristala da ode za njega da ju je zaprosio prije nego što je Murphy bio smrtno ranjen. Ali bilo je prekasno da to sazna.

Zagrlio ju je oko ramena svojom jedinom rukom dok ju je pratio kući i cijelim je putem čvrsto stiskao uza sebe. Sutradan ujutro još prije nego što svane zora, ostavit će zauvijek Crossrock. Lijepo će vrijeme potrajati i ostane li i dalje u Crossrocku, svojom bi nazočnosti samo podsjećao Peggy na kobni udes koji ju je za vrijeme dok je on boravio u gradu lišio njezinih milih i dragih. Premda ga je srce boljelo što će je ostaviti, njegov odlazak bijaše dostojan odgovor na njezino nećkanje da ode s njim. Čak kad bi i ostao još neko vrijeme, kako je to Peggy od njega tražila, njezin bi odgovor i tada mogao biti iste pri-

rode, a on nije želio da živi ogorčen na nju. Otide li sutradan ujutro, njegova se patnja i bol nikada neće izopacificiti u ogorčenost.

Kad su stigli do ulaznih vrata u njezinu kuću, Garrett okrene Peggy prema sebi i poljubi je u čelo. Nije se opirala poljupcu, ali ničim nije pokazala ni da joj je mila ta njegova pažnja. Jednostavno, okrenula mu je leđa i pošla u kuću. Dok je tiho zatvarala vrata Garrett pred nosom, prošaptala je da ju je jedva čuo:

— Vidjet ćemo se ujutro.

Garrett, znajući da je više nikada neće vidjeti, reče:

— Nadam se da ćete se uskoro bolje osjećati...

I s tim vratima što su se pred njim zatvorila kao da se zaklopila jedna od Pegginih knjiga i završio još jedan roman.

Prije nego što se vratio u dućan, Garrett je navratio u konjušnicu. S Holcombom se dogovorio neka mu pripremi konja za odlazak sutra ujutro, još prije svanuća, pa platio što je još bio dužan za čuvanje i hranu ridanu. Holcomb mu je naplatio samo manji dio troškova jer je Garrett, po njegovim riječima, pomogao da se grad oslobodi Bada Deckera i njegovih podrepača.

Isplativši sve račune Holcombu i podsjetivši ga još jednom da ridan mora biti spreman za put prije svanuća, Garrett pode posljednji put u Dobbovu trgovinu mješovitom robom.

Ušavši u dućan koji mu bješe domom cijelih četrnaest tjedana, Garrett uze skupljati svoju skromnu imovinu. Za nešto novaca koje Holcomb nije htio primiti, Garrett je uzeo iz dućana par donjeg rublja, metke za revolver, gunj za spavanje i nešto hrane za popoudbinu. Ostavio je na stražnjoj tezgi i više novaca nego što je to sve stajalo.

Ostala su mu još dva dolara. Pomislivši da će novac biti potrebniji negoli njemu, dometnuo je još jedan dolar svotici na tezgi. Zatim je ispisao račun za sve što je kod nje kupio.

Otišao je potom u stražnju sobu i izvalio se na postelju, čekajući da se smrkne. Osjećao se posve prazan u duši, kao iscijeden događajima u posljednja dva tjedna, pa mu je pogled lutao besciljno po sobi. Zagledao se najprije u pisaci stolic s trgovačkim knjigama, zatim u police iznad njega na kojima bijaše dio Peggine knjižnice. Kružio je očima naokolo, da sve još jednom obujmi pogledom posljednji put prije nego što se smrači, jer je nakanio otići rano u zoru kako bi izbjegnuo ponovi susret s Peggy, ako ona nekim slučajem i navrati ranije nego obično.

I dok mu je pogled klizio po sobi, neprestance se nesvjesno vraćao i zaustavljao na oveloj kutiji od ljepneke na najgornjoj polici. Pošto mu se pogled na njoj zaustavio nekoliko puta, Garrett se dosjeti da je to dar po koji se pokojni Dobbs vratio one večeri kad je bio ubijen, a koji je spremio kćeri za njezin devetnaesti rođendan.

Skinuo je kutiju s police. Kako je još bila zavezana svilenom vrpcom, nije mogao znati ima li još što unutra. Ili ju je Peggy već našla i ispraznila? Sutra ujutro ostavit će kutiju s ceduljicom na postelji. Premda ga je spopala znatiželja, kao kad ju je prvi put našao, pa je poželio da je otvori i vidi što je unutra, ipak se ponovo svladao iz štovanja prema starom Dobbsu.

Kad je tama progutala dan, Garrett stavi svoje stvari na stol i prebaci sivu vojničku kabanicu preko naslona stolca. Zatim legne da prespava svoju posljednju noć u Crossrocku.

Peggy je doista uranila idućeg jutra, ali ipak stiže prekasno da bi zatekla

Garretta. Kad je otvorila vrata nije opazila ključ što ga je Garrett gurnuo ispod vrata, pošto ih je zaključao i otišao jedan sat prije njezina dolaska.

U dućanu je bilo odveć tiho i to se Peggy učinilo nekako neprirodno. Pomislila je da je Garrett možda zaspa, što se doista rijetko događalo. Poželjela je odjednom da ga odmah vidi i čuje. Možda će ga moći na kraju krajeva i zavoljeti i možda neće proći mnogo vremena prije nego što odluči poći za nj, što joj se još prije desetak sati činilo nemogućim.

Kad je ugledala novac i račun na tezgi, prestravljena gotovo utrči u stražnju sobu. Zinu od čuda i zaprepaštenja kad ugleda praznu postelju i na njoj kutiju zavezanu svilenom vrpcom.

Istrčala je uspaničeno iz dućana na sred sredine prazne ulice i zagledala se prema zapadu. Vidjela je samo praznu i pustu dugu cestu. Žurno se vratila u dućan, kao da traži potvrdu da se dogodilo ono čega se najviše bojala.

Sjela je na praznu postelju i nijemo buljila u kutiju na kojoj bijaše ceduljica s porukom napisanom Garrettovom rukom.

— *Po ovu se kutiju vaš otac vratio one večeri kad je ubijen. Našao sam je već prije, ali mislio sam da tada još nije bilo vrijeme da vam je pokažem. Oprostite mi što sam se to tek danas sjetio.*

Peggy se rasplakala, ali nije znala plaće li zato što je napokon dobila posljednji dar od oca, ili stoga što ju je Garrett ostavio.

Polagano, s nesigurnosti i u neizvjesnosti što će u njoj ugledati, razvezala je svilenu vrpcu i podigla poklopac s kutije. U kutiji je bila vjenčаница, haljina u kojoj se njezina majka vjenčala, haljinu koju joj je majka obećala dok je Peggy još bila djevojčica. Izvadila ju je iz kutije i držala ispred sebe, gledajući je zadivljenim očima. Vidjela je da će joj pristajati, ali premda je ta haljina bila залог sretne budućnosti, ipak joj nije mogla vratiti Garretta.

KRAJ

U PRIPREMI:

Louis L'Amour:
OSAMLJEN U PLANINI

IZDANJA ZA VAŠ ODMOR!

LASO izlazi
svakog petka

ŽIVOT izlazi
svakog utorka

TRAG izlazi svakog
13. u mjesecu

SIRIUS izlazi
svakog 5. u mjesecu

ALAN FORD izlazi svakih
14. dana (u srijedu)

TOM I JERRY izlazi svakih
14. dana (u srijedu)

kao i posebna izdanja RS magazin, specijalni Laso, Život erotika, NAŠ STRIP